

การแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญา : ศึกษาจากวัตถุแห่งคดีในคดีอาญา

สุวนี วงศรีเทพ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2561

**Amendments to Criminal Indictment: A Study on Subject
Matter of Criminal Proceedings**

Suwanee Wongsrithep

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Bhanomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2018

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญา : ศึกษาจากวัตถุแห่งคดีในคดีอาญา

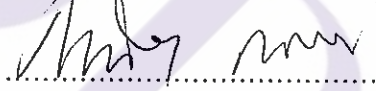
เสนอโดย นางสาวสุวณี วงศรีเทพ

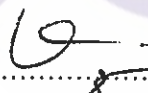
สาขาวิชา นิติศาสตร์

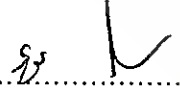
หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

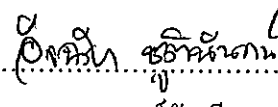
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรกริรมย์ โกมลารชุน

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

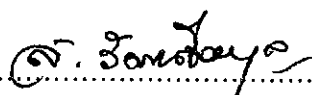

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรกริรมย์ โกมลารชุน)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์)

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญา: ศึกษาจากวัตถุแห่งคดีในคดีอาญา
ชื่อผู้เขียน	สุวณี วงศรีเทพ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรภิรมย์ โกมลารชุน
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

คำฟ้องในคดีอาญา เป็นคำกล่าวหาว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดอาญาในความผิดฐานใดฐานหนึ่ง การบรรยายฟ้องของ โจทก์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นการเริ่มต้นนำคดีมาสู่ศาล การบรรยายคำฟ้องที่ดีจึงต้องบรรยายให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี เพื่อจำเลยจะได้ต่อสู้คดีได้เต็มที่ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ความบกพร่องของคำฟ้องนั้นอาจเกิดขึ้นได้ทุกระยะ นับแต่การตรวจสอบสำนวน การร่างฟ้อง การพิมพ์ฟ้อง แม้จะได้ตรวจทานกันก่อนนำฟ้องไปยื่นต่อศาลแล้วก็ตาม เมื่อเกิดความผิดพลาดอันเกิดจากฟ้องบกพร่อง โดยความพลั้งเผลอนั้น กฎหมายก็ได้ให้ทางแก้ไขในเรื่องนี้ไว้ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องระมัดระวังที่จะให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาด้วยเหมือนกัน

บทบัญญัติของกฎหมายไทยในเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 164 ในเรื่องฐานความผิดก็ดี รายละเอียดก็ดี แม้มีเหตุอันควรที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องในส่วนนี้ได้ แต่ศาลก็อาจจะไม่อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้ เมื่อเปรียบเทียบคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องที่มีลักษณะข้อเท็จจริงคล้ายกันในหลายๆเรื่องจะเห็นว่าศาลมีคำสั่งแตกต่างกัน จึงยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ยังเป็นดุลพินิจของศาลที่จะอนุญาตหรือไม่ อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง หรือกรณีในคำฟ้องของ โจทก์มีการพิมพ์วันที่ผิด โจทก์จึงขอแก้ไขในส่วนที่เป็นรายละเอียดแต่ศาลอาจใช้ดุลพินิจยกฟ้องได้ ซึ่งอาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรมแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องจึงยังเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงควรนำหลักกฎหมายในเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้ และจะทำให้ทราบว่าจะขอบเขตอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลมีเพียงใด ถ้าแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องแล้ว ไม่ทำให้วัตถุแห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป ศาลก็จะอนุญาตให้เพิ่มเติมเข้าไปในคำฟ้องได้ ศาลก็มีหน้าที่พิจารณาให้ครบถ้วนได้

วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะได้ศึกษาถึงปัญหาดังกล่าวโดยละเอียดและแสวงหาหลักเกณฑ์เพื่อใช้ในการวินิจฉัยปัญหาการแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญา เพื่อให้ผลของการวินิจฉัยเป็นไปในแนวทางเดียวกัน หลักกฎหมายเรื่องวัตถุแห่งคดีจึงอาจจะเป็นทางออกของปัญหาในการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาได้

Thesis Title	Amendments to Criminal Indictment : A Study on Subject Matter Of Criminal Proceedings
Author	Suwanee Wongsrithep
Thesis Advisor	Assistant Professor Kanpirom Komalarajun
Department	Law
Academic Year	2017

ABSTRACT

The indictment in a criminal case is an accuse of a person who was accused of a criminal offense in any circumstance. The explanation sued the accuser is particularly important because it begins to bring the case to court. The good explanation must be clearly explained to defendants, so the defendant will fully fight the case. However, lacking of an indictment could happen at anytime, from the time of the proving a dossier, drafting of the dossier, the final printed of dossier, even though it was a review before bringing a dossier to court. When an error of defective indictment occurs, the law have a solution in this case. In the same time, it should be careful to give fairness to the accused as well

In the present time, the additional corrections in criminal case under the Code of Criminal Procedure, Article 164 of the offenses or in detail was rejected by the court. Although there is a reasonable amendment to the indictment. Comparing the judgment in many similar criminal cases, it can be seen that the court has been ordered differently. Therefore, there is no clear criteria. The court has the discretion to allow or not allow the amended indictment. In the case of the indictment of defendant has printed the wrong date, the defendant can ask for correcting in detail. But the court may order to dismiss the case. This may not be fair to either party. Currently, the correction is still a problem . In order to resolve such problems, it should show the main evidence to the case to known the scope of the court's adjudications. If there is a correction of amended complaint and it was not affected the matter of the case, the court will allow to add that correction in that indictment.Do not make changes to the object of the case. Courts have a duty to consider all possible in the indictment

This thesis will study the issue in detail and to seek the criteria used to diagnose the problem corrected indictment in a criminal case. It will be used as a result of the diagnosis which

can be used is the same approach. The main subject matter of the case law may be the solution of problems in the amended indictment in the criminal case.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตากรุณาของท่านศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฌ นคร ดร. สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรภิรมย์ โกมลารชุน ที่ได้สละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำชี้แนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรภิรมย์ โกมลารชุน ที่กรุณาสละเวลารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำชี้แนะและปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนแนวทางในการศึกษาค้นคว้าอันเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณต่อ ท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฌ นคร ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์ ที่ได้สละเวลาเป็นกรรมการในการคุมสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ทุกท่านที่คอยให้คำแนะนำขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุวนี วงศ์เทพ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๙
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 สมมุติฐานของการศึกษา	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
2. สถานการณ์ปัญหาของการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 164.....	5
2.1 คำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทย	5
2.2 การตรวจคำฟ้องในคดีอาญาของศาลไทย.....	14
2.3 หลักเกณฑ์การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง	16
2.4 ปัญหาของบทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องในคดีอาญา.....	24
3. หลักการคุ้มครองความเชื่อโดยสุจริตของผู้รับคำสั่งทางปกครองในระบบกฎหมาย ต่างประเทศและกฎหมายของประเทศไทย.....	29
3.1 การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง	29
3.2 ประเภทของการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง	34
3.3 สิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดี.....	36
3.4 หลักการบรรยายคำฟ้องที่เรียกว่า Individuation of Events.....	36
3.5 การขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องในคดีอาญา.....	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. การแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญา ตามกฎหมายต่างประเทศ.....	42
4.1 การบรรยายฟ้องในคดีอาญาตามกฎหมายต่างประเทศ.....	42
4.2 การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาตามกฎหมายต่างประเทศ.....	51
5. แนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุญาตให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องโดยอาศัย หลักกฎหมายเรื่องวัตถุแห่งคดี.....	59
5.1 ความหมายของวัตถุแห่งคดี.....	59
5.2 องค์ประกอบของวัตถุแห่งคดี.....	59
5.3 ภารกิจของวัตถุแห่งคดี.....	60
5.4 วัตถุแห่งคดีกับหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	61
5.5 หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยวัตถุแห่งคดี.....	63
5.6 การนำเอาหลักเกณฑ์ในเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้ในการวินิจฉัยให้แก้ไข หรือเพิ่มเติมคำฟ้อง.....	71
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	77
5.1 บทสรุป.....	77
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	79
ประวัติผู้เขียน.....	83

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบรรยายคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 เป็นแบบของคำฟ้องคดีอาญาทั่วไป เป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานที่โจทก์จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่ว่าคดีนั้นพนักงานอัยการจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีหรือราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีก็ตาม ก็จะต้องยื่นคำฟ้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ ต้องทำเป็นหนังสือ และต้องมีข้อความหรือรายละเอียดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 158 (1) - (7) โดยโจทก์จะต้องบรรยายการกระทำของจำเลย ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ เพื่อที่จะให้จำเลยเข้าใจว่า โจทก์ได้กล่าวหาจำเลยว่าการทำความผิดในข้อเท็จจริงอย่างไร และโดยอาศัยฐานความผิดตามกฎหมายใด เพื่อที่จำเลยจะได้ทราบข้อกล่าวหา และสามารถให้การต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง จึงจะถือว่าเป็นคำฟ้องที่ถูกต้องตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ฟ้องบกพร่องนั้นอาจเกิดขึ้นได้ทุกกระยะ นับแต่การตรวจสำนวน การร่างฟ้อง การพิมพ์ฟ้อง แม้จะได้ตรวจทานกันก่อนนำฟ้องไปยื่นต่อศาลแล้วก็ตาม เมื่อเกิดความผิดพลาดอันเกิดจากฟ้องบกพร่องโดยความพลั้งเผลอนั้น กฎหมายก็ได้ให้ทางแก้ไขในเรื่องนี้ไว้ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องระมัดระวังที่จะให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาด้วยเหมือนกัน ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161, 163, 164 จะเห็นได้ว่าการแก้ไขข้อบกพร่องนั้น จะต้องกระทำภายในระยะเวลาอันจำกัด ทั้งต้องทำให้ถูกต้องตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจึงจะได้รับอนุญาตให้แก้ไขให้ถูกต้องได้

ในปัจจุบันการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 164 ในเรื่องฐานความผิดก็ดี รายละเอียดก็ดี แม้มีเหตุอันควรที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องในส่วนนี้ได้ แต่ศาลก็อาจจะไม่อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้ อีกทั้งแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาในเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้น ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานขบถรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายรับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ระหว่างพิจารณาโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่า ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 จึงมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่าโจทก์จะขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้หรือไม่ เมื่อปรากฏว่าเดิมโจทก์ได้ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานขบถรถยนต์โดย

ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ระหว่างพิจารณาโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่า ผู้เสียหายถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการขับรถโดยประมาทของจำเลย ขอให้ลงโทษจำเลยฐานขับรถชนคนโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 จะเห็นได้ว่า การขับรถโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300, 291¹ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท แม้จะเป็นการขอแก้ไขฐานความผิดหรือรายละเอียดก็ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงวัตถุแห่งคดีเดิมที่ปรากฏในคำฟ้อง วัตถุแห่งคดีก็ยังคงเป็นวัตถุแห่งคดีเดิมอยู่ กรณีจึงมีเหตุอันควร ศาลจึงอนุญาตให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้องเป็นความผิดฐานขับรถชนคนโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ได้

เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีโจทก์ฟ้องจำเลยในข้อหาทำร้ายร่างกายถึงบาดเจ็บตามมาตรา 295 ในชั้นพิจารณาปรากฏว่าบาดแผลผู้เสียหายถึงอันตรายสาหัส จึงขอเพิ่มเติมฟ้องในข้อหาทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัสตามมาตรา 297² กรณีดังกล่าวนี้ศาลไม่อนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง เนื่องจากมีข้อขัดแย้งด้วยบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 164 จะเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวนี้ หากศาลนำเอาหลักกฎหมายเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้ ก็จะทำให้เข้าใจว่าการแก้ไขเฉพาะฐานความผิดหรือรายละเอียด ถ้ายังอยู่ในขอบเขตของวัตถุแห่งคดีเดียวกันกับวัตถุแห่งคดีในคำฟ้อง ศาลต้องอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง เพราะวัตถุแห่งคดีเป็นขอบเขตของอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ทั้งนี้เพราะการทำร้ายร่างกายเป็นกรรมเดียว จึงเป็นวัตถุแห่งคดีเดียวที่ศาลจะต้องพิจารณาพิพากษาในคดีเดียวกัน

การแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องในปัจจุบันจึงยังเป็นปัญหาอยู่เพราะยังไม่มีหลักเกณฑ์ชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสองเรื่องดังกล่าวนี้ จะเห็นว่า มีลักษณะคล้ายกัน แต่ศาลมีคำสั่งแตกต่างกัน จึงยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ยังเป็นดุลพินิจของศาลที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง หรือกรณีในคำฟ้องของโจทก์มีการพิมพ์วันที่ผิด โจทก์จึงขอแก้ไขในส่วนที่เป็นรายละเอียด แต่ศาลอาจใช้ดุลพินิจยกฟ้องได้ ซึ่งถ้าหากศาลเข้าใจว่าการพิมพ์วันที่ฟ้องผิดไปเป็นการให้ข้อมูลในส่วนที่เป็นรายละเอียดผิดไป ซึ่งแม้จำเลยจะหลงต่อสู้อย่างไรก็ตาม แต่ถ้าศาลให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องแล้ว ก็ยังอยู่ในวัตถุแห่งคดีเดิม ศาลก็ควรจะอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้ ซึ่งยังไม่มีหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ชัดเจน จึงเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันนี้

แต่มีข้อสังเกตว่า ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แม้จะให้โอกาสแก่โจทก์หรือจำเลยที่จะขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องหรือคำให้การได้ก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาในเมื่อมีเหตุอันสมควร แต่ถึงแม้

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1746/2535

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 801/2511

จะมีเหตุอันสมควรตั้งที่โจทก์หรือจำเลยอ้างแล้ว กฎหมายยังให้อยู่ในดุลพินิจของศาลอีกชั้นหนึ่งว่า สมควรที่จะอนุญาตตั้งที่โจทก์หรือจำเลยขอหรือไม่ จึงเป็นดุลพินิจของศาล

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้ศึกษาถึงปัญหาดังกล่าวโดยละเอียดและแสวงหาลักเกณฑ์เพื่อใช้ในการวินิจฉัยปัญหาการแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญา เพื่อให้ผลของการวินิจฉัยเป็นไปในแนวทางเดียวกัน หลักกฎหมายเรื่องวัตถุแห่งคดีจึงอาจจะเป็นทางออกของปัญหาในการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์ปัญหาของการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 164
2. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบรรยายคำฟ้อง และการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญา
3. เพื่อศึกษาถึงการแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญาตามกฎหมายต่างประเทศ
4. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการอนุญาตให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องโดยอาศัยหลักกฎหมายเรื่องวัตถุแห่งคดี

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

การแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 164 ในส่วนที่เป็นฐานความผิดหรือรายละเอียดที่ต้องแถลงในฟ้องที่ดี การเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมิได้กล่าวไว้ก็ดี เป็นดุลพินิจของศาลที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องได้ซึ่งยังไม่มีหลักเกณฑ์ชัดเจน ศาลจึงควรนำเอาหลักเกณฑ์เรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในส่วนนี้ ซึ่งถ้าแก้ไขเพิ่มเติมไปในคำฟ้องแล้วไม่ทำให้วัตถุแห่งคดีเปลี่ยนแปลงไปเป็นวัตถุแห่งคดีอื่นศาลก็ควรอนุญาตให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญานั้นได้ และการกระทำเช่นนี้จะต้องไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบหรือหลงต่อสู้แต่อย่างใด

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ เริ่มจากการศึกษาถึงหลักเกณฑ์การบรรยายคำฟ้อง หลักเกณฑ์การแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญาในปัจจุบันของไทย ศึกษาปัญหาของการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องในส่วนที่เป็นรายละเอียดหรือฐานความผิด การใช้ดุลพินิจของศาลในการอนุญาตให้แก้ไขคำฟ้องในคดีอาญา

โดยศึกษาจากแนวคำพิพากษาของศาล การศึกษาถึงความหมาย องค์ประกอบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และหลักเกณฑ์ของวัตถุแห่งคดี เพื่อนำเอามาปรับใช้ในการแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญาของไทย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาจากเอกสาร (Document Research) โดยการค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทย ภาษาอังกฤษต่างประเทศ และศึกษาจากตัวบทกฎหมาย คำพิพากษาฎีกา หนังสือภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ วารสารกฎหมาย วิทยานิพนธ์ เอกสารทางการ วิชาการ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ปัญหาของการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 164
2. ทำให้ทราบถึงแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบรรยายคำฟ้อง และการแก้ไขเพิ่มเติม คำฟ้องในคดีอาญา
3. ทำให้ทราบถึงหลักการบรรยายคำฟ้องและการแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญาตามกฎหมาย ต่างประเทศ
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการอนุญาตให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องโดยอาศัย หลักกฎหมายเรื่องวัตถุแห่งคดี การศึกษาเรื่องวัตถุแห่งคดีอาญา ช่วยให้เราตีความมาตรา 164 ว่าด้วยเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้อย่างถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

บทที่ 2

สถานการณ์ปัญหาของการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 164

ในบทนี้จะได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคำฟ้องและลักษณะคำฟ้องในคดีอาญา รวมถึงหลักเกณฑ์การแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องในคดีอาญา และ แนวความเห็นของศาลฎีกา ตลอดจนปัญหาของการแก้ไขเพิ่มเติม ฟ้องในคดีอาญา ดังจะกล่าวต่อไปนี้

2.1 คำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทย

คำฟ้องในคดีอาญา เป็นคำกล่าวหาบุคคลต่อศาลว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดอาญา เพื่อให้ศาลได้ทำการพิจารณาพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่บุคคลนั้นตามกฎหมาย¹

คำฟ้องที่ดีนั้น จะต้องเริ่มบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ วัน เวลา ที่ผู้ต้องหาได้เริ่มกระทำ การกระทำที่เข้าข่ายเป็นความผิดและต้องสามารถยืนยันได้ว่าการกระทำของผู้ต้องหานั้น เป็นการกระทำที่เป็นความผิดในทางอาญาฐานใดฐานหนึ่ง กล่าวคือจะต้องมีการบรรยายฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 และที่สำคัญการบรรยายคำฟ้องนั้นจะต้องบรรยายให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี เพื่อความยุติธรรมของทั้งสองฝ่าย และเพื่อจำเลยจะได้ต่อสู้คดีได้ถูกต้อง

2.1.1 องค์ประกอบของคำฟ้อง

คำฟ้องคดีอาญาของไทย กฎหมายได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 ไม่ว่าจะเป็นพนักงานอัยการ หรือราษฎรที่เป็น โจทก์ยื่นฟ้อง คำฟ้องก็ต้องทำเป็นหนังสือ ทำตามแบบพิมพ์ศาล ต้องมีการบรรยายลักษณะเหตุการณ์ องค์ประกอบของความผิด

---

¹โกเมน ภัทรากิริมย์, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา:วิธีพิจารณาชั้นศาล (พิมพ์ครั้งที่ 2), (กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์, 2527), น. 1.

การกระทำที่มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญา ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 158(1)-(7) ซึ่งตามกฎหมายถือ
ว่าเป็นการบรรยายลักษณะคำฟ้องที่ถูกต้อง²

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 จะเห็นได้ว่าการเสนอข้อหา
ของโจทก์ต้องทำคำฟ้องเป็นหนังสือแล้ว ยังกำหนดรายการที่จะต้องมีการบรรยายคำฟ้องด้วย
อันเป็นรายการที่เป็นสาระสำคัญซึ่งกฎหมายบังคับว่าจะต้องมีอยู่ในคำฟ้อง ไม่ว่าจะเป็นส่วนเริ่มต้น
ของคำฟ้องตามมาตรา 158 (1) ถึง (4) ไม่ว่าจะป็นชื่อศาลวันเดือนปีที่ยื่นคำฟ้องซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ในการตรวจสอบเรื่องอายุความ เขตอำนาจศาล คดีระหว่างฝ่ายใดโจทก์ ฝ่ายใดจำเลย เพื่อ
ดูความสามารถและอำนาจฟ้องของผู้เสียหาย ตลอดจนชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ของจำเลย ส่วนเนื้อหา
ของคำฟ้องตามมาตรา 158 (5) ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุด เป็นการบรรยายลักษณะการกระทำที่อ้าง
ว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลา สถานที่ ซึ่งเกิดการกระทำ
นั้นๆ นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของคำฟ้องทีเดียว หลักในการเขียนคำฟ้อง จึงต้องเป็นไปตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (1)-(7)

ในการบรรยายคำฟ้องในคดีอาญาของพนักงานอัยการนั้น ตามกฎหมายไทยนั้น
กฎหมายกำหนดว่าการเสนอข้อหาของโจทก์ต้องทำเป็นคำฟ้อง และข้อกล่าวหาตามคำฟ้องจะเป็น
กรอบในการดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดให้โจทก์
ต้องทำคำฟ้องเป็นหนังสือ เพื่อจะได้เป็นหลักฐานชัดเจนตั้งแต่เริ่มคดีไปจนเสร็จสิ้นการดำเนินคดี
ดังนั้น แม้เป็นการฟ้องคดีอาญาในความผิดเล็กๆ น้อยๆ ในศาลแขวงซึ่งกฎหมายบัญญัติให้โจทก์
ฟ้องด้วยวาจาได้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา
19 วรรคสองก็ตาม แต่กฎหมายมาตรา 19 วรรคสองดังกล่าว ก็ยังกำหนดให้โจทก์ต้องแจ้งต่อศาลถึง
ชื่อโจทก์ที่อยู่และสัญชาติของจำเลย ฐานความผิด การกระทำที่อ้างว่าจำเลย ได้กระทำความผิดข้อเท็จจริง
และรายละเอียดเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องพอสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจ
ข้อหาได้ดี และมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่า การกระทำที่เช่นนั้น เป็นความผิดและความในวรรค
สี่ ยังบัญญัติต่อไปอีกว่า ในกรณีที่โจทก์ฟ้องด้วยวาจา ให้ศาลบันทึกใจความไว้เป็นหลักฐานและให้
คู่ความลงชื่อไว้ อันแสดงให้เห็นว่า แม้จะต้องด้วยข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง
มาตรา 19 วรรคสอง ดังกล่าวที่โจทก์ไม่ต้องทำฟ้องเป็นหนังสือ กล่าวคือให้สิทธิโจทก์ที่จะฟ้องด้วย
วาจาได้ก็ตาม แต่ในที่สุดคำฟ้องนั้น ศาลก็ต้องบันทึกคำฟ้องของโจทก์ไว้เป็นหนังสือและมีรายการ
ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ตามมาตรา 158 (1) ถึง(7) แทบจะครบถ้วน แต่รายการสำคัญตามมาตรา

² คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556),
น.16-17.

158 (5) คำฟ้องคดีอาญาในศาลแขวงไม่อยู่ในบังคับต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเหมือนคดีอาญาทั่วไป

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้กำหนดให้คำฟ้องในคดีอาญาต้องทำเป็นหนังสือ และมีข้อความตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก) ส่วนเริ่มต้นของคำฟ้อง

ในส่วนนี้จะเป็นการตรวจสอบเขตอำนาจศาลที่นำคดีมาฟ้อง วัน เดือน ปี ที่โจทก์ยื่นฟ้องต่อศาล ซึ่งมีความสำคัญในเรื่องของการตรวจสอบเรื่องอายุความว่า โจทก์ยื่นฟ้องคดีต่อศาลภายในกำหนดอายุความฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (1) ถึง (5) หรือไม่ ทั้งนี้เพราะปัญหาเรื่องโจทก์ขาดอายุความนั้น เป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องโจทก์ได้³

ชื่อของโจทก์จำเลย ฐานความผิดที่ได้กล่าวหา ในกรณีที่อัยการเป็นโจทก์จะมีการระบุถึงตำแหน่งของอัยการ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์จะระบุถึงชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับในส่วนจำเลยผู้ถูกกล่าวหาจะระบุชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับเช่นกัน แต่รายละเอียดอื่นๆเกี่ยวกับตัวจำเลย เช่น การเกิด การศึกษา อาชีพ หน้าที่การทำงานการสมรสจะไม่ระบุถึง ในคดีอาญานั้นโจทก์ต้องบรรยายข้อความในคำฟ้องให้แจ้งชัดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 มิฉะนั้นแล้วย่อมเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นฟ้องเคลือบคลุม แม้จำเลยให้การรับสารภาพก็ลงโทษจำเลยไม่ได้⁴ ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ คำฟ้องจะต้องบรรยายถึงฐานะและสิทธิของราษฎรที่เป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาแต่สำหรับคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ คำฟ้องไม่ต้องบรรยายถึงฐานะโจทก์ซึ่งเป็นพนักงานอัยการ แต่จะต้องบรรยายให้เห็นว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหาย ซึ่งกรณีนี้ผู้เสียหายอาจเป็น บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หรือรัฐก็ได้⁵

ข) ส่วนเนื้อหาของคำฟ้อง

ในส่วนนี้ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดของคำฟ้อง ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่เกิด

³ธานีศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2558), น. 5-6.

⁴ภาสกร ญาณสุธี, คำฟ้องเคลือบคลุมและคำให้การเคลือบคลุม, สิ่งพิมพ์เผยแพร่เฉพาะวงงานรัฐสภา, 2550), น. 120.

⁵สุพร อิศรเสนา, ตำราว่าความ, (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2553), น. 11.

การกระทำผิด อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดด้วยพอสมควรที่ทำให้จำเลยเข้าใจ
ข้อหาดี ตามมาตรา 158 (5)

การกระทำทั้งหลายนี้ที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด จึงหมายถึงในคำฟ้องนั้นจะต้อง
ระบุข้อเท็จจริงอันเป็นการกระทำที่จำเลยได้กระทำความผิดนั้น อันเป็นความผิดตามกฎหมาย
ซึ่งจะต้องระบุการกระทำต่างๆ ได้ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ทั้งนี้จะต้อง
กล่าวด้วยว่า การกระทำของจำเลยนั้นได้ก่อให้เกิดผลตามกฎหมายประการใด โดยจะต้องกล่าวให้
ชัดเจน ถ้าความผิดนั้นประกอบด้วยกรกระทำหลายกรรมก็จะต้องบรรยายให้ครบถ้วน

ข้อสำคัญก็คือจะต้องบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบของความผิดตามที่กฎหมายได้
กำหนดไว้ เช่น ในความผิดฐานลักทรัพย์ จะต้องกล่าวให้ครบถ้วนว่าจำเลยได้ลักเอาธนบัตรของ
ผู้เสียหายไปโดยทุจริตอันเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ใช่กล่าวลอยๆ ว่าจำเลยลักทรัพย์ไป⁶

ในการกล่าวถึงข้อเท็จจริงในคำฟ้อง อาจจะต้องใช้ถ้อยคำในกฎหมายนั่นเอง หรือจะใช้
ถ้อยคำธรรมดาอย่างไรก็ได้ ซึ่งตามคำพิพากษาศาลนั้น การบรรยายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของ
จำเลยนั้นไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำในกฎหมาย แต่จะต้องบรรยายถ้อยคำอย่างใดๆ พอที่จะให้จำเลย
เข้าใจได้ว่า เขาได้กระทำการที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดก็เป็นอันใช้ได้แล้ว แต่อย่างไรก็
ตามในทางปฏิบัติผู้ร่างฟ้องมักจะคัดเอาถ้อยคำเทคนิคของกฎหมายแห่งบทบัญญัติความผิดนั้นๆ ลง
ไปเพื่อหลีกเลี่ยงเป็นฟ้องเคลือบคลุม⁷

ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำความผิดนั้นๆ
ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเวลาที่ได้กระทำความผิด ในคำฟ้องจำเป็นต้องระบุถึงวันเดือนปีที่เกิดการกระทำ
ความผิด รวมทั้งเวลากลางวันและกลางคืนตามกฎหมายด้วย ถ้าระบุไว้ไม่ครบก็จะถือว่าคำฟ้องนั้น
เป็นคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ มีตัวอย่างแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้

ความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ นั้นจะเกิดขึ้นเมื่อธนาคาร
ปฏิเสธการจ่ายเงิน จึงถือได้ว่าวันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คเป็นเวลาที่เกิดการกระทำความผิด
ซึ่งจะต้องบรรยายฟ้องไว้ เพราะเป็นข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาซึ่งเกิดการกระทำ
ความผิด มิฉะนั้นจำเลยย่อมไม่อาจเข้าใจข้อหาได้ดี เมื่อโจทก์กล่าวในฟ้องว่าจำเลยออกเช็คเมื่อวัน
ใด แต่มิได้ระบุวันเวลาที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คจึงเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ตาม ป.วิ.อ.
มาตรา 158(5)⁸

⁶ โกเมน ภัทรภิรมย์, งานอัยการในกระบวนการยุติธรรม, (2553), น. 11.

⁷ ทวี เจริญพิทักษ์, คำอธิบายโดยพิสดารและระเบียบปฏิบัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา,
(กรุงเทพมหานคร: อักษรสารพิมพ์, 2497), น. 538.

⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3709/2527

แต่ในบางครั้งที่การบรรยายคำฟ้องเกี่ยวกับเวลากลางวันหรือกลางคืน ผิดพลาดก็อาจจะไม่ใช่สิ่งที่เป็นสาระสำคัญ ถึงแม้ในคำฟ้องนั้นจะได้ปรากฏข้อเท็จจริงเพียง วัน เดือน ปี ที่เกิดการกระทำความผิด โดยมีได้ระบุเวลากลางวัน หรือกลางคืนตามกฎหมายเอาไว้ก็ตามก็ถือว่าฟ้องนั้นเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ มีตัวอย่างแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้

ฟ้องหาว่าจำเลยเบิกความเท็จในศาลนั้น โจทก์ระบุเพียงวันเดือน ปีที่หาว่าจำเลยเบิกความเท็จ แม้ไม่ระบุว่าเวลากลางวันหรือกลางคืน ก็พอเข้าใจได้ว่าหมายถึงกลางวัน จึงถือได้ว่าฟ้องเช่นนี้เป็นฟ้องที่สมบูรณ์แล้ว⁹

บุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด เนื่องจากการกระทำความผิดมักมีบุคคลหรือสิ่งของเข้ามาเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด คำฟ้องในคดีอาญาจึงจำเป็นต้องกล่าวถึงด้วยสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด อาจเกี่ยวข้องในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบความผิด เช่น ผู้เสียหาย พวกรของจำเลย บุคคลที่สาม หรืออาจเกี่ยวข้องในพฤติการณ์ เช่น เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ซึ่งโดยปกติแล้วคำฟ้องจะต้องกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบความผิดไม่ว่าในฐานใด เช่นในความผิดฐานปล้นทรัพย์ แต่มีได้ระบุว่าจำเลยร่วมกับบุคคลอื่นอีกสองคนขึ้นไป ถือว่าเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ ส่วนสิ่งของที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดในทำนองเดียวกัน ในความผิดบางประเภทอาจมีสิ่งของเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น อาวุธที่ใช้ในการกระทำความผิด ทรัพย์ที่ถูกลักไปหรือถูกขโมยออกเอกสารหรือเงินตราที่ถูกปลอมแปลงสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะต้องปรากฏในคำฟ้องเช่นกัน¹⁰

จุดมุ่งหมายประการสำคัญก็คือ ต้องทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี เพื่อที่จำเลยสามารถมีโอกาสในการต่อสู้คดีได้ ถ้าจำเลยไม่อาจเข้าใจในคำฟ้องได้ว่าตนถูกฟ้องในความผิดฐานใดแน่หรือการกระทำความผิดเกิดขึ้นเมื่อวันเดือนปี เวลาหรือสถานที่ใดหรือได้กระทำความผิดต่อใคร ทรัพย์สิ่งของที่ทำเป็นอะไร จะถือว่าเป็นฟ้องที่เคลือบคลุม

ค) ส่วนท้ายฟ้อง

ส่วนท้ายของคำฟ้องนี้ เรียกว่า คำขอท้ายฟ้องอาญาโดยจะปรากฏถึงมาตราในกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด กล่าวคือ คำฟ้องจะต้องอ้างบทมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดอาญาไว้ในคำฟ้อง เพื่อเป็นการระบุว่าการกระทำความผิดของจำเลยเป็นความผิดฐานใด เช่น ฐานลักทรัพย์ (มาตรา 334) ฐานฉ้อโกง (มาตรา 341) แต่โจทก์อาจขยายให้ชัดขึ้นตามลักษณะของความผิดที่กล่าวหาอีกได้ เช่น ฐานลักทรัพย์ในเวลากลางวัน หรือฐานฉ้อโกงโดยแสดงตนเป็นคนอื่น เป็นต้น ส่วนความผิดบางอย่างที่กฎหมายมิได้ให้ชื่อฐานไว้

⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 868-869/2494

¹⁰ สุพร อิศรเสนา, *อ้างแล้ว* เจริญธรรมที่ 5, น. 11.

เช่น ความผิดต่อชีวิตตามลักษณะ 10 หมวด 1 ซึ่งมีบทมาตราทั้งที่เป็นความผิดในการฆ่าผู้อื่น โดยเจตนาตามมาตรา 288 มาตรา 289 ในการทำร้ายผู้อื่นถึงตายโดยไม่มีเจตนาฆ่าตามมาตรา 290 และในการทำให้ผู้อื่นตายโดยประมาทตามมาตรา 291 ในการใช้ชื่อฐานความผิดโจทก์อาจใช้คำว่า “ความผิดต่อชีวิต” หรืออาจใช้ชื่อฐานความผิดโดยสรุปสาระสำคัญของกรกระทำผิด เช่น “ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น” หรือ “ฐานฆ่าคนโดยเจตนา” หรือ “ความผิดฐานทำให้คนตายโดยไม่มีเจตนาฆ่า” หรือ “ความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท” เป็นต้น¹¹

คำฟ้องฉบับหนึ่งอาจมีการกระทำที่เป็นความผิดฐาน เช่น ปล้นทรัพย์ ฆ่าคนโดยเจตนา และต่อผู้ขัดขวางเจ้าพนักงานดังนี้ โจทก์ก็จะต้องระบุให้ครบถ้วน

คำฟ้องต้องลงลายมือชื่อโจทก์หรือผู้รับมอบอำนาจ ผู้เรียง ผู้เขียน หรือพิมพ์ ผู้เป็นโจทก์มีหน้าที่ต้องลงลายมือชื่อของตนเองไว้ท้ายคำฟ้อง คำฟ้องใดที่โจทก์ไม่ลงลายมือชื่อย่อมเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเมื่อเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบแล้วหากศาลชั้นต้นลงโทษจำเลยโดยไม่ได้สั่งให้โจทก์แก้ฟ้อง หรือสั่งไม่ประทับฟ้อง หรือยกฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 161 ศาลสูงสุดทำได้ทางเดียว คือยกฟ้อง ถ้าผู้เป็นโจทก์เป็นพนักงานอัยการ พนักงานอัยการประจำศาลชั้นต้นแห่งนั้นคนหนึ่งคนใดยอมลงชื่อเป็นโจทก์ได้ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายฟ้องคดีเอง หรือผู้มีอำนาจจัดการแทนฟ้องแทนผู้เสียหาย ผู้เป็นโจทก์ต้องลงลายมือชื่อในฟ้องด้วยตนเองเสมอ แม้โจทก์จะมีทนายความและในใบแต่งตั้งทนายจะมีข้อความมอบอำนาจให้ทนายยื่นฟ้องให้ด้วยหรือในใบแต่งตั้งทนายจะมีข้อความระบุให้ทนายความผู้นั้นมีอำนาจลงชื่อในคำฟ้องแทนโจทก์ก็ตาม ทนายความก็จะลงชื่อแทนโจทก์ไม่ได้¹²

2.1.2 การบรรยายคำฟ้องในคดีอาญา

การยื่นฟ้องคดีอาญา เป็นกระบวนการพิจารณาที่โจทก์ได้เสนอข้อหาต่อศาล เพื่อกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิด ซึ่งไม่ว่าจะเป็นคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์หรือราษฎรเป็นโจทก์ก็ตามกฎหมายกำหนดให้ศาลต้องส่งสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยเป็นรายตัวไป เพื่อที่จำเลยจะได้ทราบข้อกล่าวหาและสามารถให้การต่อสู้คดีได้ถูกต้อง และในชั้นพิจารณาศาลจะต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามคำให้การจำเลยเฉพาะข้อหาความผิดที่โจทก์กล่าวบรรยายมาในฟ้องและศาลจะอนุญาตให้โจทก์นำสืบพยานหลักฐานเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับประเด็นพิพาทที่เกิดจากคำฟ้องและคำให้การในคดีเท่านั้น

แบบของคำฟ้องคดีอาญาทั่วไป จึงเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานที่การบรรยายฟ้องของโจทก์จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ถูกต้องครบถ้วน เพราะมีฉะนั้นแล้ว

¹¹ คณิง ภาไชย, *อ่างแล้ว เจริงอรรถที่ 2*, น. 16-17.

¹² สุพร อิศรเสนา, *อ่างแล้ว เจริงอรรถที่ 5*, น. 12.

หากเกิดข้อผิดพลาดที่ทำให้ฟ้องของโจทก์ขาดความสมบูรณ์ ศาลจะไม่อาจที่จะพิพากษาให้จำเลยรับโทษตามคำฟ้องของโจทก์ได้เนื่องจากถือว่าเป็นกรณีที่จำเลยไม่อาจที่จะต่อสู้คดีได้เนื่องจากจำเลยไม่สามารถทราบได้ว่าโจทก์กล่าวหาจำเลยในข้อหาใดนั่นเอง ในคดีอาญานั้น โจทก์ต้องบรรยายข้อความในคำฟ้องให้แจ้งชัดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 มิฉะนั้นแล้วย่อมเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นฟ้องเคลือบคลุม แม้จำเลยให้การรับสารภาพก็ลงโทษจำเลยไม่ได้¹³

การบรรยายคำฟ้องในคดีอาญาของไทย เนื้อหาที่สำคัญที่สุดของฟ้องมีปรากฏอยู่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) กล่าวคือ ในการบรรยายฟ้องนั้น โจทก์จะต้องบรรยายถึงการกระทำทั้งหลาย ที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด พอสมควรเท่าที่จำเลยจะเข้าใจข้อหาได้ดี ฉะนั้นการบรรยายคำฟ้องจึงจะต้องบรรยายการกระทำที่จำเลยได้กระทำความผิดตามการสอบสวนและต้องยืนยันว่าการกระทำนั้นผิดกฎหมายอย่างไร การบรรยายฟ้องต้องบรรยายให้ชัดเจนที่สุด ให้จำเลยเข้าใจได้ดีว่าเขาได้กระทำอะไร อย่างไร และเป็นผิดกฎหมายอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ถูกต้องกับ “หลักฟังทุกฝ่าย” (Grundsatz “audiatur et altera pars”/principle of “audi alteram partem”) กล่าวคือ เพื่อจำเลยจะได้กล่าวแก้ฟ้องได้อย่างถูกต้อง¹⁴

ความเข้าใจฟ้องของจำเลยจึงเป็นสาระสำคัญอย่างมากดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติ มาตรา 172 ที่ว่า “ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง” กล่าวคือ แม้จะได้มีการบรรยายฟ้องมาครบถ้วน แต่กรณีก็อาจเป็นไปได้ยากต่อการที่จำเลยจะเข้าใจได้ดี เช่น อาจมีการใช้ภาษาทางราชการเกินไปหรือเป็นคำศัพท์ที่ยาก เป็นต้น กฎหมายจึงบังคับให้ศาลต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังอีก¹⁵ เพื่อให้เป็นที่แน่ใจว่าจำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีแล้ว และสามารถต่อสู้หรือแก้ข้อกล่าวหาในฟ้องได้ถูกต้อง

ดังนั้น ข้อเท็จจริงที่โจทก์บรรยายมาในฟ้องจึงไม่ใช่แต่เพียงกล่าวอ้างข้อเท็จจริงที่กว้างๆ หรือคำกว้างๆตามที่กฎหมายกำหนดและองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายในความผิดฐานที่ฟ้องเท่านั้น แต่จะต้องบรรยายถึงพฤติกรรมของจำเลยในรายละเอียดตามสมควร¹⁶ ศาลฎีกา

¹³ ภาสกร ญาณสุธี, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 4*, น. 120.

¹⁴ คณิต ฅ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 9), (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2561), น. 589.

¹⁵ การอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 243(3) และ โปรดดู คณิต ฅ นคร, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 14*, น. 589.

¹⁶ ณรงค์ ใจหาญ, *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2*, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556), น. 22.

วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานตลอดมาว่า การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่า จำเลยได้กระทำความผิดนั้น หมายถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยนั่นเอง¹⁷

การบรรยายฟ้องในความผิดแต่ละฐาน โดยปกติโจทก์ต้องบรรยายการกระทำของจำเลยที่โจทก์กล่าวอ้างว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในกฎหมายอาญาอันถือว่าเป็นความผิด ซึ่งต้องบรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในของความผิดนั้น อย่างไรก็ตาม การกระทำที่บรรยายมาในฟ้องคงจะไม่ต้องบรรยายรายละเอียดและพฤติการณ์ ตั้งแต่เริ่มเตรียมการ ลงมือ จนถึงความผิดสำเร็จ ซึ่งทำให้เห็นภาพเหตุการณ์ของการกระทำตั้งแต่ต้นจนจบ แต่การกระทำที่มีความจำเป็นที่ต้องบรรยาย ต้องเป็นการกระทำในขั้นตอนสำคัญ ซึ่งตรงกับองค์ประกอบความผิดตามที่โจทก์อ้าง และพฤติการณ์ในรายละเอียดบางประการ อันจะนำไปสู่องค์ประกอบภายนอกของความผิดนั้น ซึ่งจะทำให้จำเลยเข้าใจว่าถูกกล่าวหาในพฤติการณ์ใด¹⁸

หลักการบรรยายฟ้องการกระทำที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิดนี้ ควรมีข้อที่ต้องคำนึงถึงดังนี้

1) ต้องบรรยายการกระทำให้ครบองค์ประกอบความผิดในแต่ละฐาน หมายความว่า โจทก์ต้องบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ เพราะถ้าโจทก์ไม่บรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนด ศาลสามารถวินิจฉัยคดีโดยไม่ต้องดำเนินการสืบพยานหรือไต่สวนมูลฟ้องก่อน เพราะการกระทำที่โจทก์กล่าวอ้างในคำฟ้องไม่เป็นความผิดอาญา โดยศาลจะสั่งยกฟ้องได้¹⁹ แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่การบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิดเป็นต้นว่า

ฟ้องฐานโกงเจ้าหนี้แต่มิได้บรรยายฟ้องว่า โจทก์ได้ใช้หรือใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ ทั้งนี้ได้บรรยายว่าจำเลยได้กระทำไป โดยรู้ว่าเจ้าหนี้ของตนหรือของผู้อื่นได้ใช้หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ยอมเป็นฟ้องที่ขาดสาระสำคัญไม่ครบองค์ประกอบความผิด ศาลจึงพิพากษายกฟ้อง²⁰

ฟ้องว่าจำเลยกระทำผิดฐานทำให้คนบาดเจ็บโดยประมาทตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 338(2) โดยบรรยายว่า จำเลยบังอาจขับรถล้าเข้ามาทางขวาของทาง จนเป็นเหตุให้ประทุรรถ

¹⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 288/2515

¹⁸ ณรงค์ ใจหาญ, *อ้างแล้ว เจริญธรรม*ที่ 16, น. 23.

¹⁹ *เพ็งอ้าง*, น. 2.

²⁰ ธานิศ เกศพิทักษ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรม*ที่ 3, น. 9

ชนสายเชือก เป็นเหตุให้ผู้โดยสารได้รับบาดเจ็บ วินิจฉัยว่า เมื่อฟ้องของโจทก์มิได้มีคำพรรณนาว่า จำเลยประมาททำให้คนบาดเจ็บ ดังนี้ย่อมลงโทษจำเลยไม่ได้²¹

บรรยายแต่เพียงว่า จำเลยบุกรุกเข้าไปในเขตที่แล้วใช้อาวุธทำลายต้นไม้โดยเจตนาทำให้เสียหายและทำลายเขต แต่มิได้กล่าวถึงว่า จำเลยเจตนาจะมีให้โจทก์ได้ปกครองทรัพย์ หรือเพื่อจะเข้าครอบครองทรัพย์แต่อย่างใด ฟ้องของโจทก์ขาดองค์ประกอบความผิดเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์²²

ดังนั้นการจะฟ้องบุคคลใดว่ากระทำความผิดอาญฐานใดเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่ต้องบรรยายฟ้องให้เห็นได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานนั้น โดยบรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดฐานนั้น หากบรรยายไม่ครบองค์ประกอบความผิด ฟ้องของโจทก์จะไม่สมบูรณ์

2) การบรรยายฟ้องจะต้องระบุให้ชัดเจนว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดและเป็นความผิดฐานใด ในบางกรณีไม่สามารถระบุได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใดในระหว่างสองฐาน และความผิดทั้งสองฐานไม่อาจเกิดได้ในเวลาเดียวกัน²³ จากข้อเท็จจริงในบางกรณี โจทก์ไม่แน่ใจว่าจำเลยได้ทรัพย์มาจากการที่ลักทรัพย์หรือรับของโจร ดังนี้ ถ้าโจทก์บรรยายโดยระบุการกระทำเดียวกันนี้โดยยืนยันในคำฟ้องว่า จำเลยลักทรัพย์และรับของโจร ซึ่งไม่อาจเป็นไปได้ กรณีดังกล่าวถือว่าเป็นฟ้องที่ขัดกัน เพราะจำเลยไม่อาจกระทำความผิดฐานทั้งสองในการกระทำกรรมเดียวกันได้ การบรรยายในลักษณะนี้ถือว่าเป็นฟ้องไม่ถูกต้อง²⁴

การบรรยายฟ้องที่ไม่สามารถทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี มักจะเรียกกันว่า “ฟ้องเคลือบคลุม” ซึ่งอาจหมายถึงฟ้องที่ทำให้จำเลยไม่น่าจะเข้าใจได้ว่าตนถูกฟ้องว่ากระทำความผิดฐานใดแน่ หรือไม่ทราบข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำผิดได้แน่นอน เพราะข้อความที่กล่าวในฟ้องสับสนหรือขัดแย้งกัน หรือไม่ทราบว่าวันเวลาเกิดเหตุเป็นวันเดือนหรือปีหรือเวลาใดสถานที่เกิดเหตุเป็นที่ไหน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัดใด ตนกระทำผิดต่อใคร ถ้าเป็นความผิดต่อทรัพย์ก็ไม่ทราบว่าเป็นทรัพย์อะไรซึ่งถ้าจำเลยไม่ทราบหรือไม่เข้าใจเสียแล้ว จำเลยก็ไม่อาจต่อสู้คดีได้ จึงถือว่าคำฟ้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องที่เคลือบคลุมไม่ชอบด้วยกฎหมาย²⁵

²¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 522/2481

²² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 948/2500

²³ ณรงค์ ใจหาญ, *อ้างแล้ว เจริญธรรม*ที่ 16, น. 29.

²⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 250/2500, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 30/2489

²⁵ คณิง ภาไชย, *อ้างแล้ว เจริญธรรม*ที่ 2, น. 35.

2.2 การตรวจคำฟ้องในคดีอาญาของศาลไทย

เมื่อโจทก์ยื่นคำฟ้องต่อศาล ก่อนที่ศาลจะประทับฟ้องศาลจะต้องตรวจว่าฟ้องนั้น ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ อำนาจในการตรวจคำฟ้องเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาคนเดียว การตรวจฟ้องในชั้นนี้โดยปกติเป็นการตรวจว่าฟ้องได้กระทำตามแบบที่มาตรา 158 กำหนดไว้หรือไม่²⁶

ศาลจะต้องตรวจคำฟ้องว่ามีรายการถูกต้องตามกฎหมายกำหนด หรือโจทก์ได้ยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือไม่ ถ้าฟ้องของโจทก์ถูกต้อง ศาลจะมีคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 กล่าวคือถ้าเป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลจะรับฟ้องคดีของพนักงานอัยการไว้พิจารณาโดยไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน ส่วนคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน จึงจะมีคำสั่งรับฟ้องหรือไม่รับฟ้อง ในส่วนที่เป็นข้อยกเว้นสำหรับคดีของพนักงานอัยการ ศาลจะสั่งไต่สวนมูลฟ้องก็ได้ ถ้าเห็นสมควร ส่วนคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องและสามารถประทับฟ้องไว้พิจารณาได้ทันที ถ้าเป็นฐานความผิดเดียวกับที่พนักงานอัยการฟ้องจำเลยคนเดียวกันไว้แล้ว²⁷

ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ศาลจะมีคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 กล่าวคือศาลจะสั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้อง ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของคำฟ้องที่ไม่ถูกต้องนั้นในระดับที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ศาลได้ใช้ดุลพินิจในการสั่งตามแนวทางต่อไปนี้

1) การสั่งให้แก้ฟ้องให้ถูกต้อง ศาลจะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องก็ต่อเมื่อความไม่ถูกต้องนั้น ถ้าเป็นเรื่องไม่ร้ายแรง และแม้จะสั่งให้แก้ไขก็ไม่ทำให้จำเลยเสียหายแต่อย่างใด²⁸ ทั้งนี้ จะต้องยังอยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ได้ เช่น คำฟ้องไม่ลงลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง หรือผู้พิมพ์ ศาลสั่งให้โจทก์แก้ได้²⁹ ฟ้องไม่ระบุเวลาหรือสถานที่เกิดเหตุ ศาลสั่งแก้ไขได้³⁰

อนึ่ง ฟ้องไม่ถูกต้องตามข้อนี้ ถ้าศาลสั่งแก้ไขแล้วโจทก์ไม่แก้ไข ศาลพิพากษายกฟ้องได้ แต่การยกฟ้องนี้ ถือว่ายังไม่ได้วินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง โจทก์ฟ้องใหม่ได้ ไม่เป็นฟ้องซ้ำตามมาตรา 39 (4) แต่การจะสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องได้ ศาลชั้นต้นจะต้องสั่งก่อนที่ศาล

²⁶ คณิต ณ นคร, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 14*, น.591-592.

²⁷ ณรงค์ โจหาญ นคร, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 16*, น.45.

²⁸ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับอ้างอิง)* (พิมพ์ครั้งที่ 7),

(กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2551), น. 287.

²⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15234/2557

³⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1276/2492

ประทับฟ้อง หากประทับฟ้องแล้ว ถือว่าล่วงเลยเวลาที่จะขอแก้ไขฟ้องได้ ศาลชั้นต้นต้องพิพากษายกฟ้อง³¹ เว้นแต่ฝ่ายโจทก์จะขอแก้ไขเข้ามาเอง ตามมาตรา 163 ซึ่งศาลก็มีดุลพินิจจะให้แก้หรือไม่ก็ได้

2) การสั่งยกฟ้อง การพิพากษายกฟ้องเกิดขึ้นเนื่องจากฟ้องโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมายในข้อสำคัญ ซึ่งศาลไม่อาจใช้วิธีการสั่งให้โจทก์แก้ไขหรือไม่ประทับฟ้องได้ จึงต้องพิพากษายกฟ้อง เช่น ฟ้องขาดองค์ประกอบความผิด หรือฟ้องที่บรรยายมานั้นไม่เป็นความผิดอาญา ในกรณีนี้เท่านั้นที่เป็นฟ้องเคลือบคลุม หรือโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ได้ไม่จำเป็นต้องสั่งแก้ฟ้อง³²

การยกฟ้องเช่นนี้มีผลถึงกับทำให้คดีอาญาระงับไป ตามมาตรา 39(4) เพราะถือว่าได้วินิจฉัยในความผิดที่ได้ฟ้องแล้ว แต่ถ้ายกฟ้องไม่ใช่ในความผิดที่ได้ฟ้องก็สามารถฟ้องใหม่ได้ คดีไม่ระงับ³³ เป็นต้นว่า

ศาลพิพากษายกฟ้องเพราะ โจทก์มิได้ลงชื่อในฟ้องนั้น เป็นกรณีที่ศาลยังมิได้พิจารณาเรื่องที่โจทก์ฟ้องจำเลย จึงถือไม่ได้ว่าศาลได้พิพากษาในความผิดที่โจทก์ฟ้อง โจทก์มีสิทธิฟ้องจำเลยใหม่ได้ไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 39(4)³⁴

ฟ้องว่าจำเลยชกขอกทรัพย์ที่มอบให้ขาย แต่ไม่ได้กล่าวว่าจำเลยได้ขายทรัพย์หรือไม่ เป็นฟ้องที่ขาดข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดฐานชกขอก ศาลจะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องเพิ่มเติมข้อเท็จจริงใหม่โดยที่โจทก์เองมิได้ยื่นคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องไม่ได้ ศาลต้องยกฟ้อง³⁵

3) การสั่งไม่ประทับฟ้อง เป็นกรณีที่ศาลไม่ใช้ดุลพินิจยกฟ้องหรือสั่งให้แก้ฟ้อง เช่น ไม่ยอมแก้ฟ้องตามคำสั่งศาล หรือศาลไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนั้น³⁶

คำสั่งไม่ประทับฟ้องเกิดขึ้นเนื่องจากฟ้องโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมายในข้อสำคัญเช่นกัน แต่ศาลวินิจฉัยลงไปในเรื่องของคำฟ้องไม่ได้ จึงต้องมีคำสั่งไม่ประทับฟ้อง เช่น คดีไม่อยู่ในอำนาจศาล, ฟ้องผิดศาล, โจทก์นำคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมาฟ้องยังศาลพลเรือน ศาลไม่ประทับฟ้อง³⁷

³¹ สหรัฐ กิติ สุกการ, หลักและคำพิพากษา: กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (กรุงเทพมหานคร: สุนทรี สรรเสริญ, 2559), น. 422.

³² คณิต ณ นคร, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 14, น. 592.

³³ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 28, น. 287.

³⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1301/2503 (ประชุมใหญ่)

³⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 126/2492

³⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 28, น. 288.

³⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 789/2525

จะเห็นได้ว่าคำฟ้องในคดีอาญานั้นจะต้องมีการบรรยายฟ้องให้ครบถ้วนมีรายละเอียดดังที่ปรากฏข้างต้นให้ครบถ้วน หากการบรรยายฟ้องขาดตกบกพร่อง ในส่วนใดส่วนหนึ่ง ย่อมที่จะถือว่าคำฟ้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อศาลตรวจคำฟ้องที่บกพร่องดังกล่าวศาลก็จะพิพากษายกฟ้องของโจทก์เสียทั้งหมด โดยศาลไม่มีอำนาจที่จะสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องถูกต้องได้ เมื่อศาลมีคำพิพากษายกฟ้องคดีย่อมเป็นอันเสร็จเด็ดขาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) ซึ่งต้องห้ามมิให้โจทก์นำเรื่องดังกล่าวมาฟ้องจำเลยเป็นคดีเรื่องใหม่ได้อีก และยังส่งผลให้จำเลยหลุดพ้นจากความรับผิดชอบทางอาญาทันทีโดยจำเลยยังมีได้เข้าสู่กระบวนการค้นหาความจริงในชั้นศาลแต่อย่างใดซึ่งเป็นการขัดต่อการหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา กล่าวคือหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหานั้น โดยทั่วไปในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั้นทุกฝ่ายต่างมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริงโดยไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องขอของผูใด และในการดำเนินคดีอาญาชั้นศาลทุกฝ่ายต่างก็มีหน้าที่ต้องกระตือรือร้นในการตรวจสอบค้นหาความจริง ศาลเองจะวางเฉย (Passive) ไม่ได้³⁸

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการตรวจฟ้องของศาลจึงมีความสำคัญไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือผู้ถูกกล่าวหา รวมไปถึงระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ศาลจึงมีบทบาทในการตรวจสอบคำฟ้องว่าถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ซึ่งถ้าหากไม่ถูกต้อง ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขได้ หรือไม่ก็เป็นกรณีที่โจทก์ยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง ศาลก็ยังมีบทบาทในการพิจารณาอนุญาต โดยการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องศาลจะต้องพิจารณาไม่ให้อำนาจเสียเปรียบ การตรวจฟ้องจึงถือเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เป็นหน้าที่ของศาลเพื่อประโยชน์แก่คู่ความทั้งสองฝ่าย

2.3 หลักเกณฑ์การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง

เมื่อมีการบรรยายคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 และศาลได้ตรวจฟ้องแล้ว เห็นว่าเป็นฟ้องที่ถูกต้อง ก็จะดำเนินการต่อไป กล่าวคือถ้าฟ้องของราษฎรเป็นโจทก์ ศาลจะต้องไต่สวนมูลฟ้องเสมอ เว้นแต่คดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยในข้อหาเดียวกันแล้ว แต่ถ้าเป็นฟ้องของพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลก็มีดุลพินิจที่จะไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติไม่มีการไต่สวนมูลฟ้องของพนักงานอัยการ³⁹

เมื่อโจทก์ยื่นคำฟ้องต่อศาลแล้ว ถ้ามีเหตุอันควร โจทก์มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะอนุญาตหรือจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อนก็ได้ เมื่ออนุญาตแล้วให้ส่งสำเนาแก้ฟ้องหรือฟ้องเพิ่มเติมแก่จำเลยเพื่อแก้ และศาลจะ

³⁸ คณิต ฒ นคร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 14*, น. 95.

³⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 28*, น. 287.

ตั้งแยกสำนวนพิจารณาฟ้องเพิ่มเติมขึ้นก็ได้ ในกรณีที่การแก้ไขไม่ทำให้จำเลยเสียหายเปรียบศาลสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องได้⁴⁰

สำหรับจำเลยในคดีอาญาโดยหลักกฎหมายไม่บังคับให้ต้องให้การต่อสู้คดี เพราะการที่จำเลยหนึ่งไม่ยอมให้การ กฎหมายก็ถือว่าจำเลยไม่ยอมรับว่าได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง แต่ถ้าจำเลยให้การต่อสู้คดีแล้ว หากประสงค์หรือมีเหตุอันควรที่จะแก้ไขคำให้การของตนที่ยื่นต่อศาลนั้น ก็สามารถดำเนินการได้ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 163 วรรคสอง

คำฟ้องที่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมนี้ จะต้องเป็นคำฟ้องที่มีรายการถูกต้องมาตั้งแต่แรก จึงจะมาขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้ เพราะถือว่าเป็นคำฟ้องที่ชอบแล้ว แต่ถ้าเป็นคำฟ้องที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะมีผลให้ศาลยกฟ้อง แต่ศาลไม่ได้ยกฟ้องในชั้นตรวจฟ้องแต่โจทก์มาขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องก่อน ดังนั้นศาลไม่อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง

โจทก์มีสิทธิที่จะร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 163 ซึ่งกล่าวถึงเงื่อนไขในวิธีการขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง และตามมาตรา 164 วรรคหนึ่ง ซึ่งกล่าวถึงเงื่อนไขในเนื้อหาที่จะแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.3.1 เงื่อนไขในวิธีการขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง

เงื่อนไขในวิธีการแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องเป็นไปโดยลำดับดังนี้⁴¹

1) โจทก์ต้องมีเหตุอันควรที่จะขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง

คำว่า “มีเหตุอันควร” นักกฎหมายไทยอธิบายว่าต้องมีสาเหตุที่โจทก์จำเป็นต้องแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง แต่หมายความว่าเหตุอันน่าเห็นใจ โจทก์ที่โดยพฤติการณ์บางอย่างทำให้คำฟ้องเดิมของโจทก์บกพร่อง ซึ่งโจทก์ไม่อาจทำให้ถูกต้องได้เสียก่อนในชั้นเตรียมทำคำฟ้องเดิม ฉะนั้นถ้าฟ้องเดิมของโจทก์บรรยายโดยระบุวันเวลา หรือสถานที่เกิดเหตุผิดไป แม้เป็นสิ่งที่โจทก์จำเป็นต้องแก้ไขให้ถูกต้องก็ตาม เพียงเท่านี้ยังไม่เป็นเหตุอันควรที่จะทำให้โจทก์มีสิทธิขอแก้ได้ แต่ถ้าการที่โจทก์ทำคำฟ้องเดิมบกพร่องเพราะเหตุที่พนักงานสอบสวนทำมาผิด จึงพลอยทำให้โจทก์ทำคำฟ้องผิดไปด้วย เช่นนี้ศาลย่อมอนุญาตโดยเหตุที่โจทก์มีเหตุอันควรที่จะขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง⁴² มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ดังนี้

⁴⁰ คณิต ฒ นคร, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 14, น. 592.

⁴¹ คณิง ภาไชย, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2, น. 64.

⁴² เพิ่งอ้าง.

เมื่อเจ้าทรัพย์เบิกความตอบอัยการ โจทก์แล้ว แต่จำเลยยังไม่ได้ชักคำขึ้นคำร้องขอเพิ่มเติมตำบลที่เกิดเหตุขึ้นอีกตำบลหนึ่ง โดยอ้างว่าฟ้องเดิมผิดพลาดไปเพราะพนักงานสอบสวนมาไม่ซัดเช่นนี้สมควรอนุญาตให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้องของโจทก์ก็ได้⁴³

การขอแก้ฟ้องในคดีอาญา โจทก์ต้องแสดงเหตุอันควร จะกล่าวลอยๆ ว่าฟ้องคลาดเคลื่อนไป เพียงเท่านั้นศาลไม่อนุญาตให้แก้⁴⁴

โจทก์มิได้บรรยายถึงองค์ประกอบอันเป็นความผิดตาม ป.อ.มาตรา 200 การเพิ่มเติมเฉพาะบทมาตรา 200 ในคำขอท้ายฟ้อง จึงไม่มีผลทำให้ศาลลงโทษจำเลยตามบทมาตราดังกล่าวได้ กรณีไม่มีเหตุผลสมควรที่จะอนุญาตให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้องได้⁴⁵

ฟ้องเดิมของโจทก์ผิดพลาดคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับวันเวลาหรือสถานที่เกิดเหตุ เพราะความบกพร่องของผู้ตรวจหรือผู้พิมพ์คำฟ้อง ถือว่ามีเหตุอันควรโจทก์ขอแก้ฟ้องได้⁴⁶

โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ฟ้องบางข้อ โดยกล่าวเหตุผลแต่เพียงว่าฟ้องของโจทก์ขาดข้อความบางประการ เช่นนี้ ไม่เรียกว่ามีเหตุอันควรให้แก้ฟ้องได้⁴⁷

ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ด แล้วขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องอ้างว่า เช็ดฉบับที่โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเป็นเช็ดที่จำเลยส่งจ่ายชำระหนี้ตามมูลหนี้เดียวกับเช็ดตามฟ้องทั้งสองฉบับ แต่ขณะโจทก์ยื่นจำเลย ฟ้องโจทก์ยังหาเช็ดและใบคืนเช็ดฉบับที่โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องไม่พบ ต่อมาโจทก์พบเช็ดและใบคืนเช็ดดังกล่าวในแฟ้มเอกสาร โจทก์จึงมาขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง ถือได้ว่ามีเหตุอันสมควร และโจทก์ได้ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องก่อนศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้อง ไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบโจทก์จึงขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้⁴⁸

โจทก์ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องโดยกล่าวว่า ฟ้องเดิมของโจทก์บกพร่องด้วยความพลั้งเผลอ คำร้องของโจทก์พอถือได้ว่ามีเหตุอันควร⁴⁹

โจทก์ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องในระหว่างสืบพยานขอแก้วันเกิดเหตุโดยโจทก์อ้างว่า รายงานการสอบสวนของพนักงานสอบสวนบกพร่อง ทำให้พนักงานอัยการเข้าใจผิด วินิจฉัยว่าเป็นเหตุอันสมควรแก้⁵⁰

⁴³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 730/2549

⁴⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 774/2481

⁴⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2281/2534

⁴⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1377/2513

⁴⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 533/2496

⁴⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2492/2540

⁴⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 689/2500

⁵⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1255/2500

เมื่อโจทก์ขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้อง โจทก์สมควรกล่าวถึงพฤติการณ์ของเรื่องที่เกี่ยวข้องว่าเป็นเหตุอันควรมาในคำร้องด้วย อย่างไรก็ตาม ถ้าโจทก์ไม่ได้กล่าวไว้ศาลมีอำนาจที่จะพิจารณาเรื่องนี้ได้เองและหากศาลเห็นว่าโจทก์มีเหตุอันควรศาลก็อนุญาตให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องได้⁵¹

คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง จะต้องอ้างเหตุที่สมควรว่าเหตุใดจึงมาขอแก้ไขฟ้องหากยื่นคำร้องแต่เพียงว่า มีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนหรือมีข้อความที่ไม่ตรงกับความจริงจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง ดังนี้ถือว่าไม่ได้อ้างเหตุผลอันสมควร ศาลมีดุลพินิจไม่อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้ อย่างไรก็ตามหากคำร้องของโจทก์ไม่ได้อ้างเหตุอันสมควรมาในคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง แต่ถ้าศาลวิเคราะห์แล้ว เห็นว่ามีเหตุที่สมควรที่เกิดความผิดพลาด ศาลมีดุลพินิจอนุญาตให้โจทก์แก้ไขได้ตามที่เห็นสมควร

2) การขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องต้องทำเป็นคำร้อง

การแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 163 ต่างจากการที่ศาลสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องตามมาตรา 161 ซึ่งเป็นเรื่องที่ศาลเป็นฝ่ายสั่งเองโดยที่โจทก์ไม่ได้ร้องขอ และเมื่อศาลสั่งแล้วโจทก์แก้ไขโดยส่งคำฟ้องให้โจทก์ลงชื่อได้ แต่ถ้าโจทก์เป็นฝ่ายริเริ่มขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องเข้ามาเองตามมาตรา 163 โจทก์ต้องทำเป็นคำร้องโดยแสดงให้เห็นปรากฏว่าคำฟ้องเดิมบกพร่องอย่างไรในส่วนตัวเป็นถ้อยคำหรือข้อความตอนใด และประสงค์จะขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมอย่างไร หากศาลอนุญาตจะมีผลว่าส่วนที่ขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมจะเข้าไปแทนที่ส่วนที่โจทก์เห็นว่าบกพร่องโดยที่โจทก์ไม่ต้องเข้าไปแก้ไขหรือเพิ่มเติมในคำฟ้องเดิมแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่โจทก์เพิ่งแก้ไขข้อบกพร่องในคำฟ้องเดิมได้ ศาลก็อาจยินยอมให้โจทก์แก้ในคำฟ้องเดิมหรืออาจอนุญาตให้แก้ตามคำร้องโดยไม่เข้าไปแก้ในคำฟ้องเดิมก็ได้ หรือจะใช้คำฟ้องแผ่นใหม่ที่แนบท้ายคำร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้อง แทนคำฟ้องแผ่นเดิมที่บกพร่องได้ ทั้งนี้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร⁵²

3) โจทก์ต้องยื่นคำร้องก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น

ศาลชั้นต้นเป็นศาลที่รับคำฟ้อง โจทก์ คำให้การจำเลย และรับฟังพยานหลักฐาน โจทก์จำเลยที่แต่ละฝ่ายอ้างเข้ามาเพื่อสนับสนุนคดีของตน จากนั้นก็จะทำคำพิพากษาตามที่ได้ความ จึงเป็นการจำเป็นอยู่เองที่ความบกพร่องในคำฟ้อง หากมีขึ้น โจทก์ก็ควรแก้ไขเสียก่อนที่ศาลชั้นต้นทำคำพิพากษา หากจะยอมให้แก้ไขได้ภายหลังคำพิพากษา ความยุ่งยากย่อมจะเกิดขึ้น ศาลอาจจำเป็นต้องแก้ไขคำพิพากษาหรือต้องพิพากษาใหม่ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ แต่ถ้าศาลชั้นต้นยังไม่มีคำพิพากษา โจทก์ย่อมมีโอกาสร้องขอแก้ไขได้เสมอ แต่การที่ศาลจะยินยอมให้โจทก์แก้ไขหรือไม่

⁵¹ คณิต ภาไชย, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2, น.65.

⁵² เห่งอ้าง. น. 66.

เป็นอีกปัญหาหนึ่ง เพราะจะต้องพิจารณาหลักเกณฑ์และเงื่อนไขอื่นๆ ด้วยมิได้หมายความว่า ถ้าโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว โจทก์จะต้องอนุญาตเสมอไป⁵³

2.3.2 เงื่อนไขในเนื้อหาการแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้อง

ในการแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้อง นอกจากโจทก์จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในวิธีการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 163 วรรคหนึ่ง แล้ว โจทก์จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในเนื้อหาของคำฟ้องที่ตนประสงค์จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 164 ด้วย

คำร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น ถ้าจะทำให้จำเลยเปรียบในการต่อสู้คดี ห้ามมิให้ศาลอนุญาต แต่การแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้องก็ดี การเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมิได้กล่าวไว้ก็ดี ไม่ว่าจะทำเช่นนี้ในระยะเวลาใดระหว่างพิจารณาในศาลชั้นต้น มิให้ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มิได้กล่าวไว้⁵⁴ กล่าวคือ การแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องจะต้องไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบซึ่งเป็นการพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างเนื้อหาที่โจทก์ขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องกับขั้นตอนต่างๆ ที่ดำเนินมาแล้ว ในการพิจารณา เช่น โจทก์ขอแก้ไขฟ้องโดยอาศัยคำให้การของจำเลยนั่นเอง ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบศาลยอมไม่อนุญาต⁵⁵

การพิจารณาว่าจำเลยเสียเปรียบหรือไม่ ต้องดูว่าโจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในช่วงระยะเวลาใดของการดำเนินกระบวนการพิจารณา ประกอบกับเนื้อหาในส่วนที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเปรียบเทียบกับฟ้องเดิมประกอบกัน ถ้าไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ศาลก็อนุญาตให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องได้ การที่เป็นเช่นนี้ก็เห็นจะเป็นด้วยเหตุว่าการแก้ไขหรือเพิ่มเติมเช่นนี้จำเลยมีโอกาที่จะกล่าวแก้ได้เป็นประเด็นขึ้นชัดเจนในภายหลัง ไม่ทำให้เสียเปรียบประการใด แต่อย่างไรก็ดี สำหรับข้อยกเว้นนี้ กฎหมายยังยกเว้นข้อยกเว้นไว้อีกชั้นหนึ่งคือการขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดถ้าจำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือมิได้กล่าวไว้⁵⁶ แล้ว ก็ต้องถือว่าจำเลยเสียเปรียบและห้ามมิให้อนุญาตให้แก้⁵⁶

การขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้อง ถ้าเป็นการแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้อง หรือการเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมิได้กล่าวไว้ ไม่ให้ถือว่าจำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มิได้กล่าวไว้⁵⁶ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

⁵³ เพิ่งอ้าง, น.66-67.

⁵⁴ เพิ่งอ้าง, น.69.

⁵⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, อ้างแล้ว เศรษฐกิจที่ 28, น. 292.

⁵⁶ สัญญา ธรรมศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 ถึงภาค 3 (พิมพ์ครั้งที่ 6), (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2530), น. 1007.

1) ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องของโจทก์ที่ขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง ถ้าจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี เป็นต้นว่า คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ การยื่นคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมคำฟ้องในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องซึ่งจำเลยยังไม่อยู่ในฐานะเป็นจำเลย ย่อมไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบเพราะศาลชั้นต้นยังมีได้ประทับฟ้องไว้พิจารณา และจำเลยยังไม่ได้ต่อสู้คดีหรือนำพยานเข้าสืบ ทั้งนี้ คำสั่งศาลชั้นต้นที่อนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมคำฟ้องได้จึงเป็นคำสั่งโดยชอบ หาใช่คำสั่งที่ผิดระเบียบหรือผิดหลงไม่ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งที่อนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้องและให้งดสืบพยาน โจทก์จำเลยจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบ เมื่อศาลชั้นต้นสั่งงดสืบพยานโจทก์จำเลยและมีคำพิพากษายกฟ้องโจทก์โดยไม่ได้มีการสืบพยานให้สิ้นกระแสความก่อนย่อมเป็นคำพิพากษาที่ไม่ชอบ⁵⁷ จากคำพิพากษาฎีกานี้เป็นแนวทางได้ว่า คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลชอบที่จะอนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้องได้ในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องโดยไม่ถือว่าเป็นการทำให้จำเลยเสียเปรียบ

2) กรณีที่มีให้ถือว่าจำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี มีดังนี้

2.1) การแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้องไม่ว่าจะทำเช่นนี้ในระยะใดระหว่างพิจารณาในศาลชั้นต้น มิให้ถือว่าจำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่ผิดนั้นที่ว่า รายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้อง ก็คือ ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วย⁵⁸ เช่น

คดีลักทรัพย์ โจทก์ขอแก้ชื่อเจ้าทรัพย์ เป็นการขอแก้รายละเอียดหากจำเลยไม่หลงต่อสู้โจทก์ยอมแก้ฟ้องได้ หรือขอแก้สถานที่เกิดเหตุจากที่ศาลอาญา ถนนราชินี ตำบลหน้าพระลาน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นตำบลพระบรมมหาราชวัง ไม่ถือว่าเป็นการทำให้จำเลยหลงต่อสู้ ชอบที่โจทก์จะขอแก้ได้⁵⁹

คำร้องขอแก้ฟ้องโจทก์อ้างเหตุว่า คำฟ้องของโจทก์ก็มีข้อบกพร่องคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับน้ำหนักเฮโรอินของกลาง ขอแก้ไขน้ำหนักเฮโรอินของกลางจาก 1.52 กรัม เป็น 0.05 กรัมเนื่องจากพนักงานสอบสวนส่งรายงานการตรวจพิสูจน์ของกลางมาให้ผิดพลาด ถือได้ว่าเป็นเหตุอันควรอนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องได้ และการที่โจทก์ขอแก้ฟ้องเกี่ยวกับจำนวนน้ำหนักเฮโรอินของกลางให้ลดจำนวนลงจากเดิม เป็นการแก้ไขรายละเอียดเรื่องของกลางซึ่งต้องแถลงในฟ้องตามมาตรา 158 จึงไม่ถือว่าเป็นการทำให้จำเลยเสียเปรียบทั้งคดีนี้จำเลยเพียงแต่ให้การปฏิเสธลอยแม้โจทก์จะระบุน้ำหนักเฮโรอินในฟ้องผิดแต่โจทก์บรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับของกลางก็บรรยายว่าของกลางที่ยึดได้เป็น

⁵⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2902/2547

⁵⁸ ณรงค์ ใจหาญ, *อ่างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 16, น. 61.

⁵⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 168/2511

เฮโรอิน ทั้งการขอแก้ไขฟ้องได้กระทำก่อนสืบพยาน โจทก์เสร็จและจำเลยยังมีได้สืบพยาน จำเลยย่อมมีโอกาสต่อสู้คดีได้เต็มที่ จำเลยไม่มีทางหลงต่อสู้ในข้อที่ผิดไปนี้ ศาลจึงอนุญาตให้โจทก์แก้ไขฟ้องได้⁶⁰

ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องจากข้อความว่า “เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2537 เวลากลางคืนหลังเที่ยง” เป็น “เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2537 เวลากลางคืนหลังเที่ยง” จึงเป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อเท็จจริงที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำที่อ้างว่าเป็นความผิดที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ มิใช่ใหม่เป็นฟ้องที่บรรยายข้อเท็จจริงที่ขาดองค์ประกอบความผิด โจทก์ชอบที่จะยื่นคำร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องได้โดยจำเลยที่ 2 มิได้เสียเปรียบในการต่อสู้คดีหรือหลงต่อสู้แต่อย่างใด อีกทั้งในขณะที่โจทก์ยื่นคำร้องดังกล่าว ศาลชั้นต้นยังมีได้พิพากษาคดีจึงนับว่ามีเหตุอันควรที่จะอนุญาต⁶¹

ฟ้องโจทก์ขาดองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 158 (5) วรรคหนึ่ง เป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้โจทก์จะกล่าวมาในฟ้องในช่วงความผิดถึงข้อหาความผิดและมีคำขอให้ลงโทษตาม พ.ร.บ. จัดหางานและคุ้มครองคนหางานฯ มาตรา 91 ตริ มาท้ายฟ้อง รวมถึงมีการสืบพยานโจทก์และจำเลยไม่ให้การอันถือว่าเป็นการให้การปฏิเสธก็ตาม ไม่ทำให้ฟ้องของโจทก์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้รับยกเว้น ไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา 158 (5) ไม่ แต่การขอแก้ไขนั้นฟ้องเดิมจะต้องสมบูรณ์อยู่แล้วและต่อมามีข้อที่จะต้องแก้ไขหรือเพิ่มเติมอีก แต่ต้องไม่ใช่เป็นเรื่องที่ฟ้องเดิมไม่สมบูรณ์ ขาดสาระสำคัญแห่งการกระทำความผิด โจทก์จะมาขอแก้ไขสมบูรณ์ภายหลังหาได้ไม่⁶²

ข้อสำคัญคือ การขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องจะต้องมิใช่เป็นการขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงอันเป็นการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิดที่ไม่ครบองค์ประกอบของความผิด ให้เป็นฟ้องที่ครบองค์ประกอบความผิด เพราะกรณีเช่นนี้ไม่อาจแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ให้กลับกลายเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ในภายหลังได้เลย

จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกานี้ สามารถวิเคราะห์ได้ว่าศาลไทยมองคดีอาญาเป็นเรื่องของการต่อสู้ระหว่างโจทก์กับจำเลย โดยไม่ได้มองเรื่องของการตรวจสอบการค้นหาคำความจริง ซึ่งถ้าโจทก์บรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิด ศาลควรจะสั่งให้โจทก์แก้ไขฟ้องให้ถูกต้องมา แต่ถ้าการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องนั้น โจทก์ไม่สามารถที่จะแสวงหาพยานหลักฐานมาเพิ่มเติมเข้ามาได้ ก็ควรเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องตรวจสอบการค้นหาคำความจริง

2.2) การเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมิได้กล่าวไว้ไม่ว่าจะทำเช่นนี้ในระยะใดระหว่างพิจารณาในศาลชั้นต้น มิให้ถือว่าจำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่มีได้

⁶⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4220/2542

⁶¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 203/2540

⁶² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7972/2554

กล่าวไว้นั้น เป็นต้นว่า โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยใช้ไม้ทุบตีและใช้กำลังชกต่อยผู้เสียหายที่อวัยวะสำคัญขณะยื่นฟ้อง โจทก์ยังไม่ทราบว่ามีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ไม่อยู่ในวิสัยที่จะฟ้องจำเลยว่าฐานฆ่าผู้อื่น ต่อมาเมื่อโจทก์ทราบว่าผู้เสียหายถึงแก่ความตายอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากบาดแผลที่ถูกทำร้าย ซึ่งเป็นการกระทำเดียวกับคำฟ้อง โจทก์จึงมีอำนาจขอแก้ฟ้องเป็นฆ่าผู้เสียหายและขอแก้บทลงโทษเป็น ป.อ. มาตรา 83, 288, 297 ได้ เพราะการแก้หรือเพิ่มเติมฐานความผิดมิให้ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ ทั้งพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาเพิ่มเติมฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่นให้จำเลยทราบแล้ว จำเลยให้การปฏิเสธจึงไม่ทำให้จำเลยหลงต่อสู้อย่างกรณีศาลจึงอนุญาตให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องได้⁶³

โจทก์ขอเพิ่มเติมฟ้องว่าจำเลยเป็นพนักงานองค์การรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นการแก้ฐานความผิด ทั้งเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับฐานะและอาชีพของจำเลยซึ่งจำเลยทราบคืออยู่แล้วไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบและหลงต่อสู้อย่างกรณีศาลจึงอนุญาตให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาโจทก์จึงขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้

แต่ถ้าการแก้ไขเพิ่มเติมตาม 2.1) และ 2.2) นั้น จำเลยได้หลงต่อสู้อยู่ในข้อที่ผิดหรือที่มีได้กล่าวไว้นั้น ต้องถือว่าจำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี

คำว่า “หลงต่อสู้อยู่ในข้อที่ผิดหรือมีได้กล่าวไว้นั้น” หมายถึงการที่จำเลยได้ให้การต่อสู้คดีในประเด็นที่โจทก์ขอแก้ไข ซึ่งจำเลยได้ให้การต่อสู้ในข้อเท็จจริงนั้น โดยจำเลยอาจกระทำก่อนที่จะมีการขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องของโจทก์ก็ได้ เช่น โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดในวันที่ 1 ตุลาคม 2543 เวลากลางวันแต่จำเลยอยู่ในวันที่ 2 ตุลาคม 2543 ซึ่งโจทก์ขอแก้ไขคำฟ้องในเรื่องเวลาว่าจำเลยกระทำความผิดในวันที่ 2 ตุลาคม 2543 ดังนี้ ถือเป็นขอแก้รายละเอียดในเรื่องเวลาที่ต้องแถลงในฟ้อง แต่เป็นข้อที่จำเลยต่อสู้ไว้ ดังนี้ ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี

แต่ถ้าจำเลยเพียงแต่ให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ว่าไม่ได้กระทำความผิดตามที่ฟ้องมิได้เจาะจงในเรื่องเวลา กรณีนี้มีได้เป็นกรณีหลงต่อสู้อย่างกรณีโจทก์จึงสามารถขอให้แก้ไขฟ้องได้เพราะไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้

ในทางปฏิบัตินั้น การจะพิจารณาเห็นว่า จำเลยหลงต่อสู้อย่างหรือไม่ ต้องพิจารณาดังกล่าวให้การจำเลยเทียบกับเนื้อหาสาระข้อความที่โจทก์ขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง เป็นประการสำคัญและถือเอาหลักฐานที่จำเลยระบุอ้างและที่จะนำสืบหรือสืบไปแล้วเป็นความสำคัญลำดับถัดไป⁶⁴

⁶³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8340/2540

⁶⁴ ณรงค์ ใจหาญ, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 16, น. 61.

2.4 ปัญหาของบทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องในคดีอาญา

จากการศึกษาข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น พบว่าปัญหาของบทบัญญัติของการแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องในคดีอาญามีด้วยกันทั้งสิ้น 2 ประการ ดังนี้

2.4.1 ปัญหาการใช้ดุลพินิจของศาล

คำร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น แม้บทบัญญัติของกฎหมายจะให้โอกาสแก่โจทก์จำเลยที่จะขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้อง หรือคำให้การก่อนศาลพิพากษาในเมื่อมีเหตุอันสมควร แต่ถึงแม้จะมีเหตุอันสมควรดังที่โจทก์หรือจำเลยอ้าง กฎหมายก็ยังให้อยู่ในดุลพินิจของศาลอีกชั้นหนึ่งว่าสมควรจะอนุญาตหรือไม่⁶⁵

จากบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้น ทำให้เห็นว่า แม้จะมีเหตุอันควรที่จะอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้ ศาลก็อาจจะไม่อนุญาตให้แก้ไขได้ ซึ่งอยู่ในดุลพินิจของศาลในการอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง จึงยังไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอน ซึ่งโดยปกติแล้วถ้าฟ้องไม่สมบูรณ์ในส่วนของรูปแบบนั้น ย่อมเป็นฟ้องที่อาจแก้ไขได้โดยไม่มีปัญหาอะไร และศาลต้องสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องได้เสมอ

ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่า ฟ้องไม่ได้ลงชื่อโจทก์ เป็นฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ศาลชั้นต้นสั่งรับฟ้องและสืบพยานโจทก์แล้ว ยังเหลืออีกปากเดียวจึงรู้ว่าโจทก์ไม่ได้ลงชื่อในฟ้อง ดังนั้นการที่จะกลับสั่งไม่ประทับฟ้องหรือสั่งให้โจทก์แก้ฟ้อง โดยลงลายมือชื่อในฟ้องนั้นย่อมล่วงเลยเวลาที่ควรปฏิบัติได้เสียแล้ว มีทางเลือกเดียวตามมาตรา 161 คือยกฟ้อง⁶⁶ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีลักษณะขอแก้ไขในเรื่องคล้ายๆกันอีกเรื่องหนึ่งนั้น คือโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องโดยขอให้ศาลอนุญาตให้โจทก์ลงลายมือชื่อในท้ายฟ้อง(เดิม) หรือถือเอาคำร้องเป็นการลงลายมือชื่อในช่องโจทก์ท้ายฟ้อง เช่นนี้ศาลอนุญาต⁶⁷ จะเห็นว่าทั้งสองเรื่องนี้ ศาลมีคำสั่งไม่เหมือนกัน ซึ่งการยกฟ้องในเรื่องแรก เท่ากับเป็นการยกฟ้องในเรื่องเล็กน้อยๆ ซึ่งไม่ใช่เนื้อหาของคำฟ้อง ศาลควรจะอนุญาตให้โจทก์แก้ไขฟ้องได้แต่ศาลกลับยกฟ้องโจทก์ แต่ข้อเท็จจริงในเรื่องหลังนี้ศาลอนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องได้

จากคำพิพากษาศาลฎีกา 2 เรื่องดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ชัดว่า แม้จะเป็นการขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องในส่วนที่เป็นรูปแบบ การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องยังเป็นดุลพินิจของศาล ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าเรื่องไหนแก้ไขได้ เรื่องไหนแก้ไขไม่ได้ ถึงแม้เข้าหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 163 และมาตรา 164 ก็ยังอยู่ในดุลพินิจของศาล

⁶⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 667/2508

⁶⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3/2492(ประชุมใหญ่)

⁶⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 856/2510

มีตัวอย่างเปรียบเทียบคำพิพากษาศาลฎีกา 2 เรื่องต่อไปนี้มีลักษณะข้อเท็จจริงคล้ายกัน แต่ศาลมีคำสั่งต่างกันคือ

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานขบถรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายรับอันตรายสาหัสตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 300 ระหว่างพิจารณาโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่า ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 291 จึงมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่าโจทก์จะขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้หรือไม่ เมื่อปรากฏว่าเดิมโจทก์ได้ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานขบถรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ระหว่างพิจารณาโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่า ผู้เสียหายถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการขบถโดยประมาทของจำเลย ขอให้ลงโทษจำเลยฐานขบถรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291⁶⁸ จะเห็นได้ว่าการขบถโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300, 291 เป็นการกระทำเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทเป็นการขอแก้ไขฐานความผิดหรือรายละเอียด กรณีจึงมีเหตุอันควร ศาลจึงอนุญาตให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้องเป็นในความผิดฐานขบถรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ได้

เมื่อเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงอีกกรณีหนึ่งคือ โจทก์ฟ้องจำเลยในข้อหาทำร้ายร่างกายถึงบาดเจ็บตาม มาตรา 295 ในชั้นพิจารณาปรากฏว่าบาดเจ็บผู้เสียหายถึงอันตรายสาหัส จึงขอเพิ่มเติมฟ้องในข้อหาทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัสตาม มาตรา 297⁶⁹ กรณีดังกล่าวนี้ศาลไม่อนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้องเนื่องจากมีต้องด้วยบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 164 จะเห็นได้ว่า

จากคำพิพากษาศาลฎีกา 2 เรื่องดังกล่าว ทำให้เห็นว่าข้อเท็จจริงทั้งสองเรื่อง มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยกรณีแรก⁷⁰โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องจากความผิดฐานขบถรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายรับอันตรายสาหัสตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 แต่ในระหว่างพิจารณาโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่า ผู้เสียหายถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการขบถโดยประมาทของจำเลย ขอให้ลงโทษจำเลยฐานขบถรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ซึ่งตามบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้น ถ้าเป็นการแก้ฐานความผิดไม่ว่าจะทำในระยะเวลาใดระหว่างพิจารณาในศาลชั้นต้น

⁶⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1746/2535

⁶⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 801/2511

⁷⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1746/2535

สามารถทำได้หากจำเลยไม่หลงต่อสู้ และไม่ถือว่าจำเลยเสียเปรียบ ศาลจึงอนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้

แต่ในกรณีเรื่องที่สองนั้น⁷¹ โจทก์ขอแก้ฐานความผิดเช่นกันจาก ข้อหาทำร้ายร่างกายถึง บาดเจ็บตามมาตรา 295 ในระหว่างพิจารณาโจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเป็นข้อหาทำร้ายร่างกาย บาดเจ็บสาหัสตามมาตรา 297 ซึ่งเป็นการขอแก้ฐานความผิดเช่นเดียวกันกับกรณีแรก แต่ศาลไม่ อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องทำให้เห็นปัญหาได้ชัดเจนว่า ในเรื่องการขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องยังไม่มี หลักเกณฑ์ที่ชัดเจน แม้จะมีเหตุอันสมควรก็ตาม ศาลก็อาจไม่อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้ เพราะยังเป็นดุลพินิจของศาล ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่โจทก์

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาอีก 2 เรื่องที่มีการขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ ที่ศาลมีคำสั่งต่างกัน เป็นต้นว่า การขอแก้สถานที่เกิดเหตุนั้นเป็นการแก้รายละเอียดในฟ้อง แม้ โจทก์จะสืบพยานไปได้ 1 ปากแล้ว ศาลก็อนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องได้⁷² แต่มีแนวคำพิพากษาศาล ฎีกาอีกเรื่องที่โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุเช่นเดียวกัน กล่าวคือ โจทก์ฟ้องไม่ ระบุที่เกิดเหตุ ศาลประทับฟ้องและถามคำให้การจำเลย นัดสืบพยาน โจทก์แล้วเลยเวลาที่จะสั่งให้ โจทก์แก้ฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 โจทก์มีอำนาจขอแก้ฟ้องตาม มาตรา 163 แต่โจทก์มิได้ขอแก้อ้างว่าพลั้งเผลอ ศาลยกฟ้อง⁷³

จากคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสองเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเกี่ยวกับ สถานที่เกิดเหตุเหมือนกัน แต่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องต่างกัน ซึ่งตามหลักกฎหมาย เรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องนั้น การขอแก้ไขสถานที่เกิดเหตุถือว่าเป็นการขอแก้ไขรายละเอียดใน ฟ้องไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด ศาลจึงควรอนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติม ฟ้องได้ แต่คำพิพากษาศาลฎีกา⁷⁴ อีกเรื่องนั้นศาลไม่อนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเกี่ยวกับ สถานที่เกิดเหตุเพราะเหตุว่าโจทก์มิได้อ้างเหตุว่าพลั้งเผลอในการขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องนั้น ศาลจึง ยกฟ้อง จะเห็นว่าแม้จะเข้าหลักเกณฑ์การแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง แต่ก็ยังเป็นดุลพินิจของศาลที่จะไม่ อนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้ ทำให้เห็นปัญหาได้ชัดเจนว่าการขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง แม้จะ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดในฟ้องหรือมีเหตุอันสมควรก็ตาม ศาลก็อาจไม่อนุญาตให้แก้ไข เพิ่มเติมคำฟ้องได้ ซึ่งยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เพราะยังเป็นดุลพินิจของศาลอยู่ดี

⁷¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 801/2511

⁷² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1270/2479

⁷³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1526/2522

⁷⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1526/2522

เมื่อมีคำร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องขึ้นมา และศาลพิจารณาคำฟ้องแล้วเห็นสมควรอนุญาตก็มีคำสั่งอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง หรือศาลจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อนก็ได้ แม้จะให้โอกาสแก่โจทก์หรือจำเลยที่จะขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องหรือคำให้การได้ก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาในเมื่อมีเหตุอันสมควรแต่ถึงแม้จะมีเหตุอันสมควรดังที่โจทก์หรือจำเลยอ้างแล้ว กฎหมายยังให้อยู่ในดุลพินิจของศาลอีกชั้นหนึ่งว่าสมควรจะอนุญาตดังที่โจทก์หรือจำเลยขอหรือไม่

ศาลจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้แก้ไขฟ้อง โดยอาศัยเหตุที่ว่าจำเลยเสียเปรียบหรือไม่เสียเปรียบ จำเลยหลงต่อสู้หรือมิได้หลงต่อสู้ นั้น ตัวอย่างเหล่านี้ขึ้นมาสู่ศาลสูงก็เพราะเป็นตัวอย่างที่มีปัญหาได้เถียงกันว่า สมควรหรือไม่สมควรที่ศาลจะอนุญาตให้โจทก์แก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้อง

จากคำพิพากษาศาลฎีกาทำให้เห็นว่า การขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องนั้น แม้จะมีเหตุอันควรให้แก้ไขได้ แต่ก็ยังอยู่ในดุลพินิจของศาลว่า ศาลจะอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้หรือไม่ยังเป็นข้อถกเถียงกันและมีปัญหาในการใช้ดุลพินิจของศาล จึงควรมีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดโดยนำเอาหลักเกณฑ์ในเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้ ซึ่งถ้าแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องแล้วไม่ทำให้วัตถุในคดีเดิมเปลี่ยนแปลงไป ศาลก็ควรอนุญาตให้มีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องได้ และเมื่อนำเอาหลักเกณฑ์ในเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้ก็จะไม่มีปัญหาเรื่องจำเลยหลงต่อสู้ในข้อที่ขอให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้อง เพราะจำเลยไม่อาจอ้างได้ว่าจำเลยหลงต่อสู้ในข้อที่แก้ไขนี้

ผลจากการขาดขอบเขตและหลักการเกี่ยวกับการแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องที่ชัดเจนและเหมาะสม จึงทำให้การแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น ต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ด้วยเหตุดังกล่าวเรื่องที่มีข้อเท็จจริงที่คล้ายกันกับได้รับการวินิจฉัยที่แตกต่างกันออกไป หลักกฎหมายในเรื่องวัตถุแห่งคดีจึงเป็นทางออกในการแก้ปัญหาดังกล่าว

2.4.2 ปัญหาเรื่องการขาดองค์ความรู้ในเรื่องวัตถุแห่งคดีในคดีอาญา

การศึกษาเรื่องวัตถุแห่งคดีอาญา จะช่วยให้เข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมาย เข้าใจว่าขอบเขต ของการพิจารณาพิพากษาคดีกว้างแค่ไหน ศาลจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอะไรบ้าง ขึ้นอยู่กับขอบเขตของวัตถุแห่งคดี เมื่อเรารู้ขอบเขตการพิจารณาคดีของศาลแล้วก็จะทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย แต่ในประเทศไทย ศาลยังขาดองค์ความรู้ในเรื่องวัตถุแห่งคดีอาญา ศาลยังดำเนินการพิจารณาโดยอาศัยรูปแบบคำฟ้องโดยสมบูรณ์ แต่จริงๆ แล้ว ถ้าศาลมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัตถุแห่งคดีอาญา ก็จะทำให้การตีความตามมาตรา 164 ในเรื่องการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องได้อย่างถูกต้อง การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องถ้าไม่ทำให้วัตถุแห่งคดีเปลี่ยนแปลงไปเป็นวัตถุแห่งคดีอื่น หากศาลนำเอาหลักเกณฑ์ในเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้ ก็จะเข้าใจได้ว่า สามารถแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในส่วนนั้นได้ ถ้าการขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องยังอยู่ในขอบเขตการพิจารณาของศาล เพราะหากไม่ทำให้วัตถุแห่งคดีเดิมเปลี่ยนแปลงไป ศาลจะอนุญาตให้แก้ไข

เพิ่มเติมฟองได้ ซึ่งโดยปกติการแก้ไขเฉพาะฐานความผิดหรือรายละเอียดลงไป ไม่ทำให้วัตถุแห่งคดีเปลี่ยนแปลงไปอยู่แล้ว และจำเลยจะอ้างว่าหลงต่อผู้ทำให้จำเลยเสียเปรียบไม่ได้ หากเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวัตถุแห่งคดี ฉะนั้นหากศาลมีความรู้เรื่องวัตถุแห่งคดี ก็จะทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญานั้นกระทำได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม

บทที่ 3

แนวความคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการบรรยายคำฟ้องและการแก้ไขเพิ่มเติม

คำฟ้องในคดีอาญา

ในบทนี้ จะได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบรรยายคำฟ้องในคดีอาญา การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องเป็นอย่างไร และหลักการบรรยายคำฟ้องที่เรียกว่า “Individuation Of Events” ซึ่งมีประโยชน์และมีความสำคัญมากในการศึกษาเรื่องวัตถุแห่งคดีและศึกษาถึงหลักเกณฑ์การขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องในคดีอาญา

3.1 การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง

การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง¹ หรือเรียกอีกอย่างว่า การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา² เป็นระบบที่พัฒนามาจากข้อบกพร่องของระบบไต่สวน ในยุคที่การดำเนินคดีอาญาเป็นแบบระบบไต่สวนจะไม่มีคำฟ้อง เพราะผู้ไต่สวนซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีเป็นผู้ทำหน้าที่สอบสวนและฟ้องร้องคดีอาญา เมื่อสังคมมนุษย์มีการพัฒนา ระยะถัดมาจึงมีการฟ้องคดีอาญาตามหลักการดำเนินคดีโดยอาศัยคำฟ้อง

ระบบกล่าวหาถือเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาที่ทุกประเทศทั่วโลกใช้กัน เนื่องจากปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาต้องอาศัยคำฟ้องทั้งสิ้น ศาลจะเริ่มคดีเองโดยไม่ได้มีการฟ้องร้องคดีไม่ได้ ฉะนั้น อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลจึงมีขึ้นเมื่อมีการฟ้องร้องคดีเท่านั้น³ จากลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องเป็นการแบ่งแยก“หน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง” ออกจาก “หน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี” กล่าวคือ อำนาจหน้าที่ในการสอบสวน

¹ วรรณิรมย์ โกมลารชุน, “วัตถุแห่งคดีในคดีอาญาคืออะไร,” วารสารกระบวนการยุติธรรม, ปีที่ 7, เล่มที่ 2, น. 8, (พฤษภาคม-สิงหาคม 2557).

² คณิต ฅ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 9), (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2561), น. 87

³ วรรณิรมย์ โกมลารชุน, อ้าวแล้ว เจริญธรรมที่ 1, น. 8-9.

ฟ้องร้องเป็นหน้าที่ขององค์กรอัยการ หรือพนักงานอัยการเป็นผู้ใช้ หรือเป็นผู้ดำเนินการในส่วนนี้ ในขณะที่ศาลคงมีเพียงแต่อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้น⁴

ในขณะเดียวกัน การดำเนินคดีอาญาในระบบนี้ก็ได้ยู่ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาจากเดิมที่เป็นเพียง “กรรมในคดี” (Object) ขึ้นเป็น “ประธานในคดี” (Subject) เนื่องจากกฎหมายไม่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นวัตถุแห่งการชกฟอกหรือเป็นกรรมในคดี แต่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็น “คน” และเป็นส่วนหนึ่งของวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายจึงให้สิทธิต่างๆ แก่ผู้ถูกกล่าวหา โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และห้ามการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่มีขอบ⁵

การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง ซึ่งถือเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาสมัยใหม่นั้น แท้จริงแล้วไม่ใช่ระบบการดำเนินคดีอาญาใหม่ แต่เป็นระบบการดำเนินคดีอาญาที่มีการแก้ไขข้อบกพร่องของการดำเนินคดีอาญาในระบบไต่สวน กล่าวคือ การที่นานาประเทศเลิกใช้การดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวนนั้น ก็เพราะเห็นว่าในการดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวนผู้พิพากษามีอำนาจมากเกินไป จึงมักมีอคติ ลำเอียง และมักรู้สึกว่าเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ปราบปราม ฉะนั้น เพื่อลดอำนาจของผู้พิพากษาและเพื่อจัดข้อผิดพลาดดังกล่าว จึงได้มีการตัดอำนาจผู้พิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับการสอบสวนฟ้องร้องไปให้เป็นหน้าที่ของอัยการเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนศาลก็คงเหลือแต่เพียงอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้น⁶

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ของศาลในการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องของแต่ละประเทศ อาจแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 คือ การค้นหาความจริงและบทบาทหน้าที่ของศาลในการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง แบบ Passive การค้นหาความจริงตามหลักการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบนี้เป็นการต่อสู้ระหว่างคู่ความ (competition doctrine) ด้วยพื้นฐานความคิดที่ว่า การปล่อยให้ต่อสู้คดีกันอย่างเป็นธรรมจะทำให้ความจริงค่อยๆปรากฏออกมาเอง⁷ ซึ่งการค้นหาความจริงในระบบนี้ จะเริ่มต้นด้วยคู่ความแต่ละฝ่ายเสนอพยานหลักฐานของตนเข้าสู่คดี โดยศาลจะทำหน้าที่ในการวินิจฉัยว่า

⁴ คณิต ฅ นคร, *อ้าวแล้ว เจริงอรรถที่* 2, น. 88.

⁵ *เพ็งอ้าว*, น. 89.

⁶ *เพ็งอ้าว*, น. 88.

⁷ ชาติ ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา ฉัตรไพฑูริย์, “ระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญา:

ข้อพิจารณาสำหรับการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย,” *วารสารอัยการนิเทศ*, น. 60, (2541).

พยานหลักฐานใดสมควรเข้าสู่การพิจารณาได้บ้าง การอนุญาตให้รับฟังพยานหลักฐานนี้จะเป็นไปในลักษณะที่ค่อนข้างจำกัด⁸

ต่อมา เมื่อศาลอนุญาตให้พยานหลักฐานใดเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลแล้ว บทบาทหน้าที่ของศาลในระหว่างการพิจารณาคดี ศาลจะวางตัวเป็นกลาง หรือวางเฉย (passive) อย่างเคร่งครัด และคอยควบคุมการต่อสู้คดีของกลุ่มความให้เป็นไปตามกฎกติกาเป็นสำคัญ และปรับบทบาทโทษว่าจะพิพากษาคดีลงโทษจำเลยเท่าใด เพราะคณะลูกขุน (Jury) ที่ได้รับคัดเลือกมาจะเป็นผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา ศาลจึงไม่อาจเข้าไปค้นหาความจริงด้วยตัวเองได้⁹ และในขณะที่ศาลไม่มีอำนาจในการซักถามจำเลยหรือพยาน เว้นเสียแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นจริงๆ เท่านั้น¹⁰ ประกอบกับศาลไม่มีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ จึงทำให้ในระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีความแต่ละฝ่ายจำเป็นต้องคอยระวังรักษาผลประโยชน์ของตนในคดี หลักในเรื่องการถามค้านพยานโดยกลุ่มความฝ่ายตรงข้าม (cross examination) จึงเข้ามามีบทบาทในการค้นหาความจริงในระบบนี้¹¹

ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของศาลในลักษณะดังกล่าว จึงมีผลทำให้หลักการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้อง จึงเป็นไปตามคำชี้ขาดข้อเท็จจริงของคณะลูกขุน และเมื่อศาลต้องวางตัวเป็นกลาง ศาลก็จำเป็นต้องวินิจฉัยและปรับข้อกฎหมายตามข้อเท็จจริงที่ได้จากลูกขุนเท่านั้น ศาลไม่สามารถค้นหาความจริงและเรียกพยานหลักฐานอื่นมาสืบเพิ่มเติมเองได้ และไม่อาจใช้ดุลพินิจพิเคราะห์พยานหลักฐานอื่นเพิ่มเติมนอกเหนือข้อเท็จจริงที่ได้จากคณะลูกขุนได้ เป็นเหตุให้เมื่อเกิดความบกพร่องทางเทคนิคบางประการ ศาลก็จำเป็นต้องยกฟ้องสถานเดียว¹² ทั้งนี้ การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง แบบ Passive สามารถพบเห็นได้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศอังกฤษ ประเทศอเมริกา และประเทศไทย เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 การค้นหาความจริงและบทบาทหน้าที่ของศาลในการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง แบบ Active การค้นหาความจริงตามหลักการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบนี้ กลุ่มความทุก

⁸ เข็มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2527), น. 4. โปรด ดู พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น, “ข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาไทย,” (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, 2528), น. 45-46.

⁹ ชาติ ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา ถัดโรไพฑูรย์, อ้าวแล้ว เจริญรอกที่ 7, น. 61.

¹⁰ เข็มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2527), น. 4.

¹¹ พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น, “ข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาไทย,” (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, 2528), น. 46-47.

¹² ชีระ ละมุลตรี, “หลักการพิพากษาไม่เกินคำขอ: ศึกษาปัญหาการบรรยายฟ้อง,” (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น. 23.

ฝ่ายต่างมีหน้าที่ตรวจสอบค้นหาความจริง ในขณะที่การดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานนั้น เจ้าพนักงานก็มีหน้าที่ตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ของเรื่องโดยไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องขอของผู้ใด และในการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล ศาลเองก็มีหน้าที่ต้องกระตือรือร้นในการตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ของเรื่องที่กล่าวหา ศาลจะวางเฉย (passive) ไม่ได้ กล่าวคือ ศาลต้องกระตือรือร้น (active) ในการทำหน้าที่ตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ของเรื่องจนเป็นที่น่าพอใจ โดยไม่ผูกมัดกับรูปแบบ หรือคำร้อง คำขอ ของผู้ใดเช่นเดียวกัน¹³ จึงเป็นเหตุให้การค้นหาความจริงตามระบบนี้ไม่เน้นการต่อสู้ของคู่ความ วิธีการค้นหาตัวผู้กระทำความผิดจึงไม่มีหลักเกณฑ์ใน หรือวิธีพิจารณาที่เคร่งครัด¹⁴ เพียงแต่คู่ความเสนอข้อเท็จจริงที่ตรงกับประเด็นแห่งคดีขึ้นมาเท่านั้น ศาลจะทำหน้าที่ในการค้นหาพยานหลักฐานต่างๆ โดยอาจเรียกพยาน หรือผู้เชี่ยวชาญมาซักถามเพิ่มเติมก็ได้ ซึ่งการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง ในรูปแบบ Active จึงทำให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจอย่างกว้าง ตามหลักการค้นหาความจริงโดยศาล (Principle of Judicial Investigation) ทำให้สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้เป็นส่วนใหญ่ อันเป็นผลดีในด้านการปราบปรามผู้กระทำความผิด¹⁵

ดังนั้น การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง แบบ Active จึงมีผลต่อหลักการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องในคดีอาญา กล่าวคือ เมื่อคดีเกิดความผิดพลาดทางเทคนิค เช่น การระบุฐานความผิด หรือเวลา หรือสถานที่กระทำความผิดไป ศาลสามารถค้นหาความจริงเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงที่ถูกต้องได้เอง และความที่ได้จากการค้นหาความจริงนั้นก็ชอบที่จะนำมาพิจารณาพิพากษาคดีลงโทษจำเลยได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการทำให้จำเลยเสียเปรียบด้วย จึงทำให้ประเทศที่ใช้รูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง แบบ Active ส่วนใหญ่แล้วจะไม่เกิดปัญหาการยกฟ้องด้วยเหตุผลทางเทคนิค หรือเพราะข้อรายละเอียดปลีกย่อยเล็กน้อย¹⁶ ทั้งนี้ ประเทศที่ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง แบบ Active ที่เห็นได้เด่นชัด คือ ประเทศเยอรมนี

ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องของศาลไทยแบบ Passive เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับหลักการและแนวคิดพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาของไทยที่เป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ดังนั้น ระบบการค้นหาความจริงในคดีของศาลไทย จึงควรมีลักษณะในทำนองเดียวกับประเทศในกลุ่มภาคพื้นทวีปยุโรป กล่าวคือ ในทางทฤษฎีแล้วควรได้มาจากการรับฟัง

¹³ คณิต ณ นคร, *อั้งแล้ว เชิงอรรถที่ 2*, น. 95-96.

¹⁴ เข็มชัย ชุตินวงศ์, *อั้งแล้ว เชิงอรรถที่ 10*, น. 1-2.

¹⁵ พิระศักดิ์ ศรีสุพล, *การชะลอการฟ้อง* (งานวิจัย), (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2542), น. 27.

¹⁶ วีระ ละมุลตรี, *อั้งแล้ว เชิงอรรถที่ 12*, น. 24.

พยานหลักฐานที่มีในลักษณะกว้างในฐานะที่เป็นพยานของศาล ไม่ใช่พยานของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เมื่อพยานหลักฐานที่ได้รับอนุญาตให้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาแล้ว องค์กรต่างๆ จะต้องร่วมมือกันค้นหาความจริงร่วมกันซึ่งรวมทั้งศาลด้วย ในกรณีเช่นว่านี้ศาลจะมีอำนาจในการซักถามพยานและแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ศาลมิใช่เป็นเพียงคนกลางในการตัดสินคดีหรือคอยควบคุมกติการะหว่างโจทก์และจำเลยในลักษณะเป็นข้อพิพาททางกฎหมาย เท่านั้น¹⁷

แต่ในทางปฏิบัติ ศาลไทยมีการรับฟังพยานหลักฐานที่ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากมีการนำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับการจำกัดพยานหลักฐาน อันมีลักษณะในทำนองเดียวกับประเทศในกลุ่ม Common Law มาใช้ เช่น เมื่อพยานหลักฐานเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลแล้ว จะอาศัยการซักถามพยานโดยคู่ความฝ่ายตรงข้าม (cross-examination) เป็นหลัก ในขณะที่ศาลไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการค้นหาความจริงในคดีแต่อย่างใด จึงจะเห็นได้ว่าการสืบพยานเพิ่มเติมโดยผลการของศาลส่วนใหญ่แล้วแทบจะไม่ปรากฏให้เห็นอยู่ในกระบวนการพิจารณาของศาลไทยเลย¹⁸ การเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยของศาลไทยตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 175 ผู้พิพากษาในศาลไทยจำนวนหนึ่งไม่เคยเรียกสำนวนการสอบสวนมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยเลย¹⁹ แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้อำนาจไว้ก็ตาม

ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะนักกฎหมายของประเทศภาคพื้นทวีปยุโรปเป็นผู้วางรากฐานระบบความยุติธรรมทางอาญาของไทย แต่นักกฎหมายผู้รับช่วงสืบต่อเป็นนักกฎหมายที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Common Law เสียเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักกฎหมายในฝ่ายศาลซึ่งนอกจากทำหน้าที่ทางด้านผู้พิพากษาแล้วยังทำหน้าที่เป็นผู้สอนกฎหมายในสถาบันการศึกษากฎหมายอีกด้วยการพัฒนาาระบบการดำเนินคดีจึงเบี่ยงเบนตามแบบอย่างของประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Common Law กล่าวคือ การค้นหาความจริงนั้นศาลไทยจะใช้วิธีการซักถามพยานโดยคู่ความฝ่ายตรงข้าม (cross-examination) และการวางเฉยอย่างเคร่งครัด²⁰

ดังนั้นในระบบกล่าวหา ผู้ที่มีอำนาจฟ้องร้องคดีอาญาคือบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้เสียหายเอง หรือพนักงานอัยการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ได้ ผู้มีอำนาจฟ้องร้องคดีอาญาจึงไม่ใช่ศาลเหมือนกับระบบไต่สวน เมื่อมีการฟ้องร้องคดีโดยผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการ การนำคดีไปสู่ศาลจึงต้องมีการดำเนินคดีอาญาโดย

¹⁷ พงษ์รัตน์ เกรือกลืน, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 11*, น. 52.

¹⁸ ชาลี สโภณวัต, “กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นระบบกล่าวหาจริงหรือ,” *อุลพาท*, เล่มที่ 6, ปีที่ 28, น. 43, (2524).

¹⁹ *เพิ่งอ้าง*, น. 42.

²⁰ พงษ์รัตน์ เกรือกลืน, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 11*, น. 53-54.

อาศัยคำฟ้องนั่นเองการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องโดยสมบูรณ์ ทั้งในรูปแบบและเนื้อหา จึงมีผลต่อการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาว่าจะแก้ไขได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับคำฟ้องทั้งสิ้น

3.2 ประเภทของการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง

การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องตามรูปแบบ และการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องโดยสมบูรณ์ ทั้งนี้ ในรายละเอียดก็จะมีหลักการที่แตกต่างกันและในขณะเดียวกันยังได้สะท้อนให้เห็นถึงขอบเขตการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลที่ต่างกันด้วย ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

1) การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องตามรูปแบบ (Klageformprinzip)

การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องตามรูปแบบ ถือเป็นลักษณะการดำเนินคดีอาญาที่ได้รับอิทธิพลมาจากการดำเนินคดีอาญาแบบไต่สวน โดยคงบทบาทหน้าที่ของศาลในการค้นหาความจริงได้นอกเหนือจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำฟ้องตราบที่ยังอยู่ภายใต้วัตถุแห่งคดีเดียวกัน²¹ ดังนั้น ในกรณีนี้จึงถือว่าคำฟ้องเป็นเพียงเงื่อนไขในการดำเนินคดีอาญาในทางรูปแบบ เท่านั้น กล่าวคือ หากไม่มีคำฟ้องก็ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญาได้ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การดำเนินคดีอาญาจะกระทำได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับคำฟ้อง ส่วนการดำเนินคดีอาญาในทางเนื้อหาจะกระทำอย่างไรเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาล²² ทั้งนี้ การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องตามรูปแบบ ที่ปรากฏชัดสามารถพบได้ในประเทศเยอรมนี เป็นต้น

2) การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องโดยสมบูรณ์ (Reines Anklageverfahren)

การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องโดยสมบูรณ์ เป็นการดำเนินคดีอาญาที่สามารถพบเห็นได้ในประเทศที่ใช้ระบบ Common Law รวมทั้ง ประเทศไทย ซึ่งการดำเนินคดีอาญาประเภทนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดำเนินคดีอาญาจะสามารถทำได้หรือไม่ และการดำเนินคดีอาญาในศาลจะกระทำอย่างไร ล้วนแล้วแต่ต้องขึ้นอยู่กับคำฟ้องทั้งสิ้น²³ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ขอบเขตการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลถูกจำกัดอยู่ภายใต้คำฟ้องเท่านั้น

ทั้งนี้ ประเทศไทยใช้การดำเนินคดีแบบคำฟ้องโดยสมบูรณ์ ซึ่งต่างกับในประเทศเยอรมันที่ใช้การดำเนินคดีอาญาแบบคำฟ้องตามรูปแบบเท่านั้น การดำเนินคดีอาญาแบบคำฟ้องโดยสมบูรณ์ จึงต้องสมบูรณ์ทั้งรูปแบบและเนื้อหา การดำเนินคดีอาญาแบบคำฟ้องตามรูปแบบ

²¹ Beling, § 22, p. 86; Eb. Schmidt, LehrK I, marginal no. 351. อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โคมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 9.

²² กรรณิรมย์ โคมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 9.

²³ เพิ่งอ้าง.

หมายความว่าเฉพาะประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาจะดำเนินไปได้หรือไม่เท่านั้นที่ขึ้นอยู่กับคำฟ้อง แต่ประเด็นที่ว่าการดำเนินคดีอาญาจะดำเนินไปอย่างไรนั้น ไม่ขึ้นอยู่กับคำฟ้อง กล่าวคือขอแค่เพียงมีจุดเริ่มต้น โดยมีคำฟ้องมาเพียงเท่านี้ก็จะดำเนินคดีอาญาต่อไปได้

ดังนั้นเมื่อประเทศไทยเป็นการดำเนินคดีอาญาแบบคำฟ้องโดยสมบูรณ์จึงหมายความว่าทั้งกระบวนการจึงขึ้นอยู่กับคำฟ้อง การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องจึงเปรียบเสมือนกฎเกณฑ์ในเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาว่าอยู่ในขอบเขตของการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลหรือไม่ การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องจึงมีหน้าที่ 2 ประการ คือ

1) หน้าที่ในการกำหนดขอบเขต

หน้าที่ในการกำหนดขอบเขตหมายถึง การกำหนดขอบเขตของวัตถุแห่งคดีในเบื้องต้นว่าศาลมีหน้าที่พิจารณาและพิพากษาเรื่องใดได้ นอกเหนือจากขอบเขตนี้แม้จะมีปรากฏในคำฟ้อง ศาลก็ไม่มีหน้าที่พิจารณาพิพากษา หน้าที่ในการกำหนดขอบเขตนี้จะสำเร็จลุล่วงลงได้ก็แต่เพียงเมื่อการระบุมูลเหตุแห่งคดีทำได้ชัดเจนถึงขนาดที่ไม่ปรากฏอันตรายอันเกิดจากความสับสนระหว่างวัตถุแห่งคดีหลายๆประการ ขอบเขตของวัตถุแห่งคดีจะทำให้จำเลยรู้ว่าตนเองถูกฟ้องในวัตถุแห่งคดีใดจะได้ต่อสู้คดีของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ²⁴

2) หน้าที่ในการให้ข้อมูล

หน้าที่ในการให้ข้อมูล หมายความว่า คำฟ้องมีหน้าที่ในการให้ข้อมูลแก่ศาล อัยการผู้ถูกกล่าวหาว่าคำฟ้องนั้นเกี่ยวข้องกับความผิดอาญารฐานใด ตามมาตราใด ใช้กฎหมายใด หน้าที่ในการให้ข้อมูลของคำฟ้องนั้นจะทำให้จำเลยเข้าใจถึงที่ปรากฏในคำฟ้อง เพื่อที่จำเลยจะสามารถแก้ต่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน้าที่ในการให้ข้อมูลจะคุ้มครองจำเลยจากความประหลาดใจที่อาจเกิดจากสถานการณ์ที่จำเลยไม่ทราบว่าคุณถูกฟ้องเรื่องใด นอกจากนั้นคำฟ้องยังให้ข้อมูลแก่จำเลยและศาลเกี่ยวกับวัตถุแห่งคดีที่ถูกฟ้องและบทกฎหมายที่โจทก์เลือกมาปรับกับข้อเท็จจริงด้วย²⁵ นักกฎหมายเยอรมันมองว่า หน้าที่ในการให้ข้อมูลและหน้าที่ในการกำหนดขอบเขตของวัตถุแห่งคดีต่างก็มีความสำคัญ เพราะจะมีผลไปถึงเรื่อง *ne bis in idem* มีผลไปถึงเรื่องสิทธิ เสรีภาพ การถูกลิดรอนสิทธิ อำนาจหน้าที่ของศาล²⁶

²⁴ เพิ่งอ้าง, น.8.

²⁵ เพิ่งอ้าง, น.9.

²⁶ เพิ่งอ้าง, น. 9-10.

3.3 สิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดี

การดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยไม่ได้เป็นวัตถุประสงค์แห่งการซักฟอกหรือเป็นกรรมในคดี (Prozessobjekt/procedural object) อีกต่อไปแล้ว แต่ได้เป็นประธานในคดี (Prozess-subjekt/procedural subject) กล่าวคือเป็นผู้มีสิทธิต่างๆ ในคดี ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าจะต้องมีโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ²⁷

จำเลยในคดีจึงมีสิทธิที่จะได้รับโอกาสในการต่อสู้คดีที่เพียงพอซึ่งเป็นสิทธิที่สืบเนื่องมาจากสิทธิที่จะโต้แย้งคัดค้าน (Recht auf rechtliches Gehör/right to full hearing) อันสืบเนื่องมาจากหลักฟังความทุกฝ่าย (Grundsatz “audiatur altera pars”/principle of “audi alteram partem”)²⁸ ที่จำเลยซึ่งถือว่าเป็นประธานในคดี เขาย่อมมีสิทธิต่างๆ ที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเลยนั้นจะต้องได้รับทราบว่าถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องว่ากระทำความผิดฐานอะไร อย่างไร เพื่อที่ว่าจำเลยนั้นจะได้มีโอกาสให้การแก้ข้อกล่าวหาในชั้นพิจารณาของศาลได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172

บทบัญญัติของกฎหมายที่ระบุว่า การพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น การที่ให้สิทธิดังกล่าวกับจำเลยก็เพราะว่าเป็นการกระทำต่อหน้าจำเลย สิทธิที่จะอยู่ร่วมกันในการดำเนินคดี (Recht auf Anwesenheit/right to present) สิทธิเช่นนี้เป็นสิทธิทางการกระทำ (aktives Recht/active right) นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติกฎหมายที่ให้สิทธิแก่จำเลยที่จะได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม, สิทธิที่จะได้แต่งตั้งทนายแก้ต่างในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือในชั้นพิจารณาของศาล, สิทธิที่จะได้รับการปรึกษาจากทนายความเป็นการเฉพาะตัว, สิทธิที่จะตรวจดูพยานหลักฐานและคัดสำเนา, สิทธิที่จะขอคัดสำนวนการไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณาคดีของศาล, สิทธิที่จะตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนเองซึ่งสิทธิต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วเหล่านี้ เรียกได้ว่าเป็นสิทธิทางการกระทำอันเป็นสิทธิที่สำคัญซึ่งจำเลยมีสิทธิที่จะต่อสู้คดีของตนเอง²⁹

3.4 หลักการบรรยายคำฟ้องที่เรียกว่า Individuation of Events

หลักในเรื่อง Individuation of Events เป็นส่วนหนึ่งของวิชา Philosophy of Ontology ซึ่งการบรรยายฟ้องที่ดีควรจะต้องคำนึงถึงหลัก Individuation of Events กล่าวคือการบรรยายฟ้อง

²⁷ คณิต ณ นคร, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2, น. 788.

²⁸ เพิ่งอ้าง.

²⁹ เพิ่งอ้าง.

จะต้องสามารถบอกจำเลย บอกศาล บอกอัยการได้ว่าคำฟ้องกำลังกล่าวถึงการกระทำไหนของจำเลยอยู่ เพราะฉะนั้น เวลาที่กับสถานที่จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องบรรยายในคำฟ้อง เพราะการกระทำของบุคคลคนหนึ่งไม่สามารถอยู่ในสถานที่สองแห่งพร้อมกันในเวลาเดียวกันได้ เวลาที่กับสถานที่จึงเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการบรรยายเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ตามหลัก Individuation of Events³⁰

ในเรื่อง Individuation of Events จึงมีประโยชน์และมีความสำคัญในการศึกษาเรื่องวัตถุแห่งคดีอาญา ซึ่งเป็นการกล่าวถึงการกระทำของจำเลยว่าอยู่ในเหตุการณ์ไหน เหตุการณ์ใดอยู่ในเหตุการณ์ใด และเมื่อเราสามารถระบุว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์ใดได้แล้ว เราก็จะสามารถระบุได้ด้วยว่าเหตุการณ์ใดเป็นของเหตุการณ์ใด หรือเหตุการณ์ใดเป็นคนละเหตุการณ์³¹

หลักการนี้ Davidson ได้บอกว่าคำฟ้องจะต้องบอกได้ว่าเรากำลังพูดถึงเหตุการณ์ไหน กล่าวคือ เมื่อมีเหตุการณ์แตกต่างกัน หรือเมื่อมีเหตุการณ์เช่นเดียวกัน สิ่งที่เป็นเกณฑ์ที่จะมีไว้สำหรับการตัดสินใจในการเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งในแต่ละกรณีเมื่อไหร่ที่เหตุการณ์หนึ่งเหมือนกับเหตุการณ์อื่น มันดูเหมือนว่ามีแค่คำตอบเดียวที่เป็นไปได้ ไม่มีเหตุการณ์ที่เคยเหมือนกันกับอีกเหตุการณ์อื่น ไม่มีสองเหตุการณ์ที่จะเหมือนกัน เมื่อเป็นเหตุการณ์ที่เหมือนกันกับตัวมันเอง มันจึงเป็นไปได้ที่จะพยายามแก้ไขเรื่องราวด้วยการขอให้มาแทนที่ อีกครั้งหนึ่ง คำตอบมีเพียงแค่เหตุการณ์เดียวที่เป็นไปได้มาโดยตลอด เหตุการณ์จะนำพาชีวิตหนึ่งไปสู่อีกชีวิตหนึ่งเป็นปรัชญาที่ดีที่สุดในทางกลับกันในกรณีที่สองประโยชน์ที่อ้างถึงเหตุการณ์เดียวกัน เราต้องนำเอาสาเหตุ เหตุผล แต่ละเหตุการณ์เข้าไป เช่น ในโอกาสที่ 'เขาขกแขนของเขาขึ้น' และ 'เขาส่งสัญญาณ' อธิบายถึงการกระทำที่เหมือนกันมันเป็นเรื่องยากที่จะกระทำการในเวลาเดียวกันเดียวกันภายใต้รายละเอียดที่แตกต่างกัน ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเป็นเงื่อนไขเดียวที่มักจะทำให้รู้ว่าเหตุการณ์ใดแยกจากเหตุการณ์ใด หรือเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์เดียวกัน (สถานที่และเวลาจึงสำคัญมาก) จึงต้องมีรายละเอียดในเรื่องดังกล่าวระบุไว้

3.5 การขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องในคดีอาญา

คำฟ้องนั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนรูปแบบ และส่วนเนื้อหา ส่วนรูปแบบนั้นหากผิดพลาดบกพร่องยอมแก้ไขได้เสมอ แต่ในส่วนของเนื้อหาของคำฟ้องนั้น การขอแก้ไขเพิ่มเติม

³⁰ Davidson, *Individuation of Events in: Essays on Action and Events*, 2nd ed., Clarendon Press 2001

³¹ กรรภิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 11.

ฟ้องจะต้องมีเหตุอันควร ที่ต้องอ้างมาในการแก้ไขเพิ่มเติม การยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องแม้ศาลจะไม่อนุญาตเพราะไม่แสดงเหตุอันควร แต่ก็อาจยื่นคำร้องใหม่โดยอ้างเหตุอันควรได้³²

การยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องนั้นแม้จะแสดงเหตุอันควรก็ยังคงอยู่ในดุลพินิจของศาลอีกชั้นหนึ่งว่า สมควรจะอนุญาตหรือไม่³³

การขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องในคดีอาญา³⁴ พิจารณาดังนี้

1) ฟ้องที่จะขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมต้องเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย เรื่องนี้แต่เดิมศาลฎีกาได้ถือหลักว่าถ้าฟ้องเดิมเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 แล้ว จะขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมให้เป็นฟ้องสมบูรณ์ตามกฎหมายไม่ได้เช่น เดิมโจทก์บรรยายฟ้องว่า ได้มีคนร้ายลักทรัพย์ไป ต่อมาจับจำเลยได้พร้อมด้วยทรัพย์ที่คนร้ายลักไป มิได้ระบุว่า จำเลยได้กระทำความผิดอันเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย แม้จำเลยให้การรับสารภาพและโจทก์ขอแก้ฟ้องว่า ความจริงคนร้ายคือจำเลย และจะขอเพิ่มเติมฟ้องว่า จำเลยเป็นคนร้ายลักทรัพย์รายนี้ยอมขอแก้ไขไม่ได้ เพราะการจะขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 164 นั้น ต้องหมายถึงว่า ฟ้องเดิมเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ตามกฎหมายอยู่แล้วแต่มีข้อผิดพลาดที่โจทก์จะขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมมิใช่ฟ้องเดิมเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ แต่จะขอแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ แต่ต่อมาศาลฎีกาได้วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ว่า ฟ้องซึ่งไม่ได้ระบุที่เกิดเหตุซึ่งเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 อนุมาตรา 5 นั้น เมื่อมีเหตุอันสมควร โจทก์มีอำนาจยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมรายละเอียดที่ต้องบรรยายในฟ้องก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นได้ ถ้าศาลเห็นสมควรและจะเลยมิได้หลงต่อสู้อยู่ในข้อที่มีได้กล่าวนั้น จะอนุญาตให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้องตาม มาตรา 163 ก็ได้³⁵

2) การขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องต้องมีเหตุอันสมควร การขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องต้องกล่าวถึงเหตุแห่งการผิดพลาดหรือบกพร่อง หากไม่กล่าวหรือกล่าวแต่ไม่มีเหตุอันสมควร ศาลย่อมไม่อนุญาตให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้อง เหตุผลที่กล่าวอ้างในคำร้องนี้นับเป็นข้อสำคัญที่จะเว้นไม่กล่าวอ้างเสียไม่ได้เป็นอันขาด ได้เคยมีคำร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องที่ไม่ได้อ้างถึงเหตุผลหรืออ้างแต่ไม่

³² คณิต ฅ นคร, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 2*, น. 592.

³³ *เพิ่งอ้าง*, น. 593.

³⁴ โขติ เสวตรุนทร์, “การแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องและคำให้การ,” *อัยการนิเทศ*, เล่ม 21, ฉบับที่ 4, น. 360-369, (2502).

³⁵ *เพิ่งอ้าง*, น.360-361.

เป็นเหตุอันควร ทำให้ศาลยกขึ้นอ้าง เป็นเหตุไม่อนุญาตให้แก้ หรือเพิ่มเติมฟ้อง และพิพากษายกฟ้องโดยวินิจฉัยว่า เป็นฟ้องบกพร่อง³⁶

3) คำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น ต้องไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี การขอแก้หรือเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้องในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้นนั้น ไม่ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่จะเลยได้หลงต่อสู้ ตามรายละเอียดในฟ้องเดิมที่ผิดไปนั้นแล้ว จึงให้ถือว่าได้ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดีและห้ามไม่ให้ศาลอนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้อง³⁷ การที่ศาลจะสั่งอนุญาตหรือไม่นั้นจึงขึ้นอยู่กับว่าคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดีหรือไม่

ในการต่อสู้คดีนั้น “หลักฟังความทุกฝ่าย” จะต้องได้รับการรับรอง ฉะนั้น คำว่า “เสียเปรียบในการต่อสู้คดี” จึงหมายถึงจำเลยไม่ได้รับหลักประกันจาก “หลักฟังความทุกฝ่าย” นั้นเอง ซึ่งอาจต้องพิจารณามาตรา 120 ประกอบ ที่กฎหมายบัญญัติว่า การแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดที่แถลงในฟ้องก็ดี ไม่ว่าจะทำเช่นนี้ในระยะเวลาใดระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น มิให้ถือว่าจำเลยเสียเปรียบนั้น ความจริงเป็นที่เห็นได้ชัดอยู่แล้วว่ากรณีไม่เป็นการกระทบต่อ “หลักฟังความทุกฝ่าย” แต่ประการใด เพราะไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงข้อหาในชั้นศาล แต่ถ้าจำเลยหลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มิได้กล่าวไว้ศาลก็สั่งอนุญาตไม่ได้³⁸

มีข้ออันควรต้องพิจารณาอยู่ 2 ประการ คือ อย่งไรก็เป็นการแก้หรือเพิ่มเติมรายละเอียด ซึ่งกฎหมายถือว่าการขอแก้หรือเพิ่มเติมเช่นนี้ ไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ กับอย่างไรถือว่าเป็นการทำให้จำเลยเสียเปรียบหรือหลงต่อสู้คดี³⁹

(ก) กรณีที่ถือว่าเป็นการขอแก้หรือเพิ่มเติมรายละเอียด

การขอแก้ชื่อเจ้าทรัพย์ เป็นการขอแก้รายละเอียด เมื่อจำเลยไม่หลงต่อสู้ศาลยอมอนุญาตให้แก้ได้ เป็นต้นว่าในคดีฟ้องหาว่า แจ้งความเท็จการขอเพิ่มเติมฟ้องว่า จำเลยรู้ยู่่าข้อความที่แจ้งนั้นเป็นความเท็จ เป็นการแก้รายละเอียดที่บ่งฐานความผิดให้กระจ่างชัดเจนขึ้น ไม่ถือว่าจำเลยเสียเปรียบ เมื่อจำเลยไม่หลงต่อสู้ ก็เพิ่มเติมฟ้องได้⁴⁰

(ข) การวินิจฉัยว่า ทำให้จำเลยเสียเปรียบหรือหลงต่อสู้คดี ศาลฎีกาวางหลักในเรื่องนี้ไว้ว่า การที่จะวินิจฉัยว่า จำเลยได้หลงต่อสู้หรือไม่นั้น ต้องแล้วแต่ฟ้องและคำให้การเป็นเรื่องราว ไป

³⁶ เพิ่งอ้าง, น.361.

³⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 164

³⁸ คณิต ณ นคร, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2, น. 594.

³⁹ โขติ เสวตรุนทร์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 34, น.364.

⁴⁰ เพิ่งอ้าง.

และได้วินิจฉัยไว้ในเรื่องนี้ว่า เมื่อได้สืบพยานโจทก์ได้ 3 ปากแล้ว โจทก์ขอแก้วันกระทำผิดภายหลังจากวันที่กล่าวในฟ้องเดิม 20 วัน จำเลยให้การต่อสู้คดีว่า ตามวันเวลาที่โจทก์กล่าวหาานั้น จำเลยมีฐานที่อยู่ ดังนี้ ถือว่าทำให้จำเลยหลงข้อต่อสู้ แม้ว่าการขอแก้วันจะเป็นการขอแก้รายละเอียดซึ่งไม่ถือว่า ทำให้จำเลยเสียเปรียบคดี แต่เมื่อทำให้จำเลยหลงต่อสู้คดีแล้วกฎหมายห้ามมิให้ศาลอนุญาตให้แก่ ได้เคยมีเรื่องที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยในเรื่องดังนี้⁴¹

ฟ้องว่า จำเลยกระทำผิดตำบลหนึ่ง จำเลยให้การว่าได้กระทำผิดอีกตำบลหนึ่ง ก่อนสืบพยาน โจทก์ได้ยื่นคำร้องขอแก้ตำบลที่เกิดเหตุเป็นตำบลที่จำเลยรับว่าได้กระทำผิด เป็นการขอแก้รายละเอียดและมีได้ทำให้จำเลยหลงต่อสู้คดีประการใด โจทก์ยอมขอแก้ได้

ฟ้องว่าจำเลยเล่นการพนัน โดยไม่รับอนุญาต เมื่อสืบพยานโจทก์จำเลยเสร็จแล้วก่อนศาลพิพากษา โจทก์ขอแก้ตำบลที่เกิดเหตุ คดีนี้จำเลยบางคนรับสารภาพ บางคนปฏิเสธ ต่อสู้อ้างฐานที่อยู่ใกล้ๆ กับที่เกิดเหตุที่โจทก์ฟ้องเพียง 2 วา มองเห็นวงเล่นการพนัน ดังนี้ ไม่ถือว่าจำเลยหลงข้อต่อสู้

ฟ้องว่า จำเลยทำผิดเวลากลางวัน จำเลยให้การต่อสู้ป้องกันตัว และว่าเวลาเกิดเหตุเป็นเวลากลางคืน โจทก์ยื่นคำร้องในวันที่จำเลยยื่นคำให้การนั้นเอง ขอแก้เวลาเกิดเหตุเป็นกลางคืนโดยอ้างเหตุว่า พิมพ์ผิดศาลอนุญาตให้แก่ เพราะการที่จำเลยให้การต่อสู้ว่า ได้กระทำไปเพื่อป้องกันตัวนั้น แสดงว่าจำเลยมิได้หลงต่อสู้ในเรื่องวันเกิดเหตุที่โจทก์ขอแก้

เดิมโจทก์ฟ้องหาว่า จำเลยเรียไรในที่สาธารณสถาน ตาม พ.ร.บ. ควบคุมการเรียไร พ.ศ. 2480 จำเลยให้การต่อสู้ว่าไม่ได้ทำการเรียไรในที่สาธารณสถาน จึงไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงาน เมื่อสืบพยานโจทก์ได้ 13 ปาก โจทก์ขอเพิ่มเติมฟ้องว่า จำเลยทำการเรียไรเพื่อสาธารณประโยชน์ อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ. ควบคุมการเรียไร พ.ศ. 2487 ซึ่งได้ยกเลิก พ.ร.บ. ควบคุมการเรียไร พ.ศ. 2480 ดังนี้ เป็นการเปลี่ยนฐานความผิดจากการเรียไรในที่สาธารณสถาน เป็นเรียไรเพื่อสาธารณประโยชน์ เมื่อจำเลยได้ต่อสู้มาแต่ต้นว่า ไม่ได้ทำการเรียไรในสาธารณสถาน จนโจทก์สืบพยานไปถึง 13 ปาก แล้วเช่นนี้ ถือได้ว่าทำให้จำเลยหลงต่อสู้คดี ศาลไม่อนุญาตให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้อง

เมื่อได้สืบพยานโจทก์ไปแล้ว 3 ปาก จำเลยได้ยื่นแถลงว่า ทางพิจารณาโจทก์นำสืบวันกระทำผิดต่างๆ กับฟ้อง โจทก์จึงยื่นคำร้องขอแก้วันกระทำผิดโดยอ้างเหตุผลว่า เพราะรายงานการสอบสวนของพนักงานสอบสวนบกพร่อง ทำให้พนักงานอัยการเข้าใจผิด คดีนี้ ปรากฏว่า พนักงานสอบสวนได้อ้างว่าวันกระทำผิดใส่ในคำร้องขอให้ศาลชั่งตรงตามวันที่โจทก์ขอแก้ฟ้อง ซึ่งจำเลยก็

⁴¹ เพิ่งอ้าง, น. 365-369.

ได้รับสำเนาไปแล้ว ทั้งจำเลยยังได้นำสืบต่อสู้อ้างฐานที่อยู่ตามวันที่โจทก์ขอแก้ววันเกิดเหตุนั้นด้วย
จึงไม่ได้ทำให้จำเลยหลงต่อสู้อะไร

บทที่ 4

การแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญา ตามกฎหมายต่างประเทศ

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากกฎหมายของต่างประเทศ การศึกษากฎหมายของต่างประเทศจึงมีความสำคัญเพื่อให้สามารถพิจารณาและนำมาปรับปรุงให้เข้ากับกฎหมายในบ้านเราได้ ในบทนี้จึงจะกล่าวถึงหลักกฎหมายในเรื่องการบรรยายฟ้องในคดีอาญา และการแก้ไขคำฟ้องในคดีอาญาของกฎหมายต่างประเทศทั้งในระบบคอมมอนลอว์ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศอเมริกา และในระบบซีวิลลอว์ ได้แก่ ประเทศเยอรมัน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

4.1 การบรรยายฟ้องในคดีอาญาตามกฎหมายต่างประเทศ

การบรรยายคำฟ้องในคดีอาญาได้กำหนดรูปแบบไว้แตกต่างกันออกไปหลายรูปแบบ และอาจมีรูปแบบที่มีลักษณะคล้ายกันบ้างในบางประเทศ จึงจะกล่าวถึงลักษณะของการบรรยายคำฟ้องในแต่ละประเทศดังต่อไปนี้

4.1.1 การบรรยายฟ้องในคดีอาญาของประเทศอังกฤษ

คำฟ้องในคดีอาญาของประเทศอังกฤษนั้น อาจทำได้ 2 วิธี คือ

1) ฟ้องด้วยวาจา (Information) ความคิดที่จะฟ้องด้วยวาจาได้ จะต้องเป็นความคิดที่กฎหมายบัญญัติว่าอยู่ในอำนาจของศาล Magistrates ซึ่งศาล Magistrates มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีความผิดซึ่งพิจารณาโดยรวบรัดได้ (Summary offences) ส่วนมากมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน คดีความผิดบางประการตามท้ายพระราชบัญญัติศาล Magistrates เช่น คดีลักทรัพย์ ซึ่งตามธรรมดาจะต้องพิจารณาต่อหน้าลูกขุน (Indictable Offences) แต่ศาลเห็นว่าเพื่อความเหมาะสมถ้าการกระทำนั้นมีลักษณะความผิดไม่ร้ายแรง อาจพิจารณาโดยรวบรัดได้ แต่ศาลจะลงโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือนหรือปรับไม่เกินกว่า 100 ปอนด์ หรือทั้งจำและปรับเกินกว่านี้ไม่ได้

---

¹ บัญญัติ สุชีวะ, “การฟ้องคดีอาญาในศาลอังกฤษ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2560, จาก

การฟ้องด้วยวาจาจะต้องฟ้องต่อผู้พิพากษาศาล Magistrates ซึ่งเรียกว่า Justices of the peace ซึ่งเป็นเพียงบุคคลธรรมดาที่ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางกฎหมาย ฉะนั้นจึงต้องมีบุคคลผู้รู้กฎหมายอีกคนหนึ่งเรียกว่า Justices Clerk เป็นผู้คอยแนะนำในด้านกฎหมายและด้านการพิจารณา แต่ไม่เกี่ยวข้องในการพิจารณาพิพากษาคดี การฟ้องในลักษณะแบบนี้ นอกจากผู้เสียหายจะเป็นผู้ฟ้องด้วยตนเองได้แล้ว บุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็อาจฟ้องร้องเองได้ เว้นแต่ในความผิดบางประการ กฎหมายบัญญัติว่า บุคคลนั้นจะฟ้องได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอม หรืออนุญาตจากบุคคลใดก่อน หรือจากเจ้าหน้าที่เสียก่อน บุคคลผู้มีสิทธิ์ที่จะฟ้องร้องจะให้ทนายความเป็นผู้ฟ้องร้องแทน หรือจะมอบอำนาจให้บุคคลใดฟ้องแทนก็ได้ ซึ่งในทางปฏิบัตินั้น ตำรวจจะเป็นผู้ฟ้องร้องเป็นส่วนใหญ่ และตำรวจนี้ไม่จำเป็นต้องมียศเป็นนายร้อย แม้เป็นเพียงพลตำรวจซึ่งรู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำ ความผิดก็ฟ้องร้องได้²

2) ฟ้องเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1. Indictment เป็นคำฟ้องเต็มรูปแบบ จะต้องพิจารณาโดยคณะลูกขุน ในคดีความผิดที่สามารถจับผู้ถูกกล่าวหาได้โดยไม่มีหมายจับ³ และยังสามารถใช้กับคดีความผิดบางประเภทที่สามารถดำเนินคดีได้ทั้งในรูปแบบ Indictment และ Summary เรียกว่า Hybrid Offenses เช่น ความผิดฐานพกพาอาวุธปืน ความผิดฐานขับรถในขณะมึนเมาสุรา ความผิดเหล่านี้จะต้องโดย Indictment แต่อัยการอาจจะเลือกทำการฟ้องแบบ Summary ได้

คำฟ้องแบบ Indictment นี้ เป็นคำฟ้องที่ใช้กันโดยทั่วไปเป็นแบบคำฟ้องหลักของประเทศอังกฤษ มีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเจ้าพนักงานอัยการได้กระทำในนามของพระราชินี โดยการกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น⁴ การเสนอคำฟ้องแบบ Indictment นี้จะเสนอต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เมื่อเจ้าหน้าที่ศาลได้ลงลายมือชื่อเรียบร้อยแล้วจะมีผลให้เป็นการฟ้องที่สมบูรณ์

ตามหลักกฎหมาย Indictment Act 1915 , Indictment Act แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

ก. ส่วนเริ่มต้น (The Commencement) จะระบุถึงศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษา และชื่อของจำเลยที่ถูกกล่าวหา ซึ่งเป็นส่วนแรกของคำฟ้อง (the commencement)

² เพิ่งอ้าง.

³ ส่วนในคดีความผิดที่ไม่สามารถจับโดยไม่มีหมายจับได้ สามารถทำเป็นคำฟ้องอย่างย่อ เรียกว่า Summary ซึ่งสามารถดำเนินคดีอย่างกระชับ โดยไม่มีคณะลูกขุนได้

⁴ H.A. Palmer & Henry Palmer , Haris's Criminal Law (12th ed.)

ข. ส่วนฐานความผิด (The Statement of Offence) การบรรยายในส่วนของฐานความผิด หากมีความผิดหลายความผิด จะต้องแยกออกจากกันเป็นกระทงความผิดไป จะฟ้องรวมมาทีเดียว ไม่ได้ โดยในแต่ละกระทง จะเริ่มด้วยความผิดอาญาที่ได้ฟ้อง เรียกว่า “ The Statement of Offence” ประกอบกับการบรรยายส่วนฐานความผิด โดยบรรยายเพียงสั้นๆด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย นอกจากนี้ การบรรยายฟ้องยังจะต้องระบุอ้างอิงมาตราที่เป็นความผิดด้วย แต่ไม่ต้องกล่าวถึงองค์ประกอบความผิดลงไป⁵

ค. ส่วนรายละเอียดของความผิด (particular of offence) ในส่วนนี้จะปรากฏชื่อของจำเลย การกระทำหรือควาผิดอันเป็นความผิดต่อกฎหมาย เวลาและสถานที่ที่เกิดการกระทำผิด รวมทั้งรายละเอียดอย่างอื่นที่เกี่ยวกับการกระทำผิด โดยในส่วนรายละเอียดของความผิดนี้จะต้องแสดงถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความผิดเป็นการบรรยายสั้นๆพอที่จะแจ้งให้จำเลยได้ทราบถึงลักษณะของการกล่าวหาในการกระทำผิดนั้น⁶ เช่น การบรรยายฟ้องเกี่ยวกับตัวจำเลย (Party Indicted) จะกล่าวถึงข้อเท็จจริงเพียงเท่าที่จะบ่งชี้ตัวจำเลยได้ก็พอไม่มีความจำเป็นต้องแสดงถึงชื่อที่แท้จริงของจำเลย หรือที่อยู่อาศัย ลักษณะท่าทาง วุฒิศึกษา หรืออาชีพการงานของจำเลย หากไม่ทราบชื่อของจำเลยหรือจำเลยปฏิเสธที่จะเปิดเผย ก็อาจใช้คำว่า a person unknown. ได้ หรือการบรรยายฟ้องเกี่ยวกับตัวผู้เสียหาย (Party Injured) โดยหลักแล้วไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงรายละเอียดหรือแสดงถึงบุคคลผู้ตกเป็นผู้เสียหาย เช่น ในความผิดฐานฉ้อโกง ไม่จำเป็นต้องแสดงถึงบุคคลผู้ถูกลอกลงก็ได้ เว้นแต่ในความผิดที่ผู้เสียหายเป็นสาระสำคัญของความผิด เช่น ในความผิดต่อบุคคล offence against person ผู้เสียหายจะต้องถูกกล่าวถึงด้วย และใน

⁵ Rule 4 of Indictment Act 1915

(1)A description of the offence charged in an indictment, or where more than one offence is charged in an indictment, of each offence so charged, shall be set out in the indictment in a separate paragraph called a count.

(2)A count of an indictment shall commence with a statement of the offence charged, called the statement of offence.

(3)The statement of offence shall describe the offence shortly in ordinary language, avoiding as far as possible the use of technical terms, and without necessarily stating all the essential elements of the offence, and if the offence charged is one created by statute, shall contain a reference to the section of the statute creating the offence.

⁶ Indictment Rules 1971, rule 5 (1)

Every indictment shall contain....such particulars as may be necessarily for giving reasonable information as to the nature of the charge.

กรณีที่ไม่อาจระบุชื่อผู้เสียหายได้ เช่น คดีฆาตกรรมที่พบศพโดยไม่ทราบว่าเป็นใคร อาจใช้คำว่า a person was unknown ได้เช่นเดียวกัน⁷

การบรรยายฟ้องในรูปแบบ Indictment นั้น ในแต่ละกระทงความผิดจะต้องกล่าวหาเพียงความผิดฐานเดียว ไม่เช่นนั้นจะทำให้ฟ้องนั้นเคลือบคลุม ใช้การไม่ได้ ศาลจะยกฟ้อง เว้นแต่ถ้าข้อเท็จจริงอันเป็นที่มาของความผิดหนึ่งซึ่งมีหลายข้อด้วยกันอาจกล่าวรวมกันเป็นกระทงความผิดเดียวกันได้ เช่น ถ้าจำเลยเป็นผู้ควบคุมยานพาหนะในขณะที่มีนเมาสุราหรือสารเสพติด โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติจราจรทางบก ค.ศ.1930 เป็นฟ้องที่สมบูรณ์เพราะเป็นความผิดฐานเดียวคือควบคุมยานพาหนะในขณะที่มีนเมา⁸

นอกจากนี้ คำฟ้องยังจะต้องมีการบรรยายฟ้องเกี่ยวกับเวลา และสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิดนั้น ในการกระทำความผิด แต่ไม่มีความจำเป็นต้องระบุถึงเวลาที่ถูกต้องแน่นอน เพราะความแตกต่างกันในเรื่องเวลากระทำความผิดตามที่ระบุในคำฟ้องและตามที่พิจารณาได้ไม่ถือว่าเป็นสาระสำคัญ เว้นแต่เวลาที่ถูกต้องแน่นอนเป็นสาระสำคัญของความผิดฐานนั้น

ส่วนบรรยายฟ้องเกี่ยวกับสถานที่เกิดการกระทำความผิด เพียงแต่ระบุเขต หรือแขวง การปกครอง (county) ที่ความผิดได้เกิดขึ้นก็เพียงพอแล้ว แต่สำหรับความผิดบางความผิดที่สถานที่กระทำความผิดไม่ใช่สาระสำคัญของความผิด เช่น ความผิดฐานสมรสกันระหว่างญาติ (incest) แม้จะระบุสถานที่เกิดเหตุว่าในเมือง Sussex หรือที่อื่น ๆ ก็ถือว่าเป็นอันใช้ได้

2. Criminal Information มีลักษณะเดียวกับ Indictment จะแตกต่างกันแต่เพียงส่วนเริ่มต้นของคำฟ้องเท่านั้น Criminal Information เป็นคำกล่าวหาที่เป็นลายลักษณ์อักษรในความผิดชั้น misdemeanours ซึ่งทำในนามของพระราชินี เสนอโดย Attorney General ต่อศาล Queen'S Bench Division.¹⁰ ส่วนมากเป็นความผิดเกี่ยวกับความสงบภายในประเทศ เช่น จลาจล คดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของกษัตริย์

3. Coroner'Inquest ซึ่งคำฟ้องแบบนี้มีความสำคัญน้อยมากในปัจจุบัน การฟ้องโดยวิธีการไต่สวนของ coroner¹¹ ในคดีฆาตกรรม เมื่อปรากฏจากพยานหลักฐานว่าบุคคลใดตายโดย

⁷ คดี R v Johnstone, 1950, All E.R. 830.

⁸ คณิง ภาไชย, "วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ," วารสารอัยการ, น. 17, (กุมภาพันธ์, 2530).

⁹ พงษ์รัตน์ เกรือกกลิ่น, "ข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาไทย," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, 2528), น. 18-19.

¹⁰ H.A. Palmer & Henry Palmer, *Op. cit.*, footnote 4, p 425.

¹¹ CORONER คือ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจไต่สวนเมื่อมีการตายเกิดขึ้นในเขตอำนาจ โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าตายโดยผิดธรรมชาติ ไม่ปรากฏสาเหตุ หรือตายในเรือนจำ การไต่สวนทำในศาลของ CORONER ต่อหน้าลูกขุน

การกระทำของบุคคลอื่น coroner จะออกหมายจับผู้กระทำผิดและส่งสำนวนการไต่สวนไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี และถือเอาสำนวนการไต่สวนนี้เป็นการฟ้อง การฟ้องโดยวิธีนี้อาจซ้ำกับการฟ้องโดยวิธี Indictment ได้ ฉะนั้นหากมีการฟ้องคดีฆาตกรรมต่อศาลอื่นก่อน ศาลนั้นจะต้องแจ้งให้ coroner ทราบ และ coroner จะต้องเลื่อนการไต่สวนไป แต่ถ้า coroner ไต่สวนและฟ้องก่อนที่จะได้รับแจ้ง จำเลยก็อาจถูกฟ้องทั้งสองทาง แต่ศาลยอมพิจารณาแต่เพียงคดีเดียว เพื่อกันข้อยุ่งยากมิให้เกิดขึ้น ในทางปฏิบัติคดีฆาตกรรมจึงมักจะยื่นฟ้องโดยวิธี Indictment¹²

4.1.2 การบรรยายฟ้องในคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา

การบรรยายคำฟ้องในคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยทั่วไปคำฟ้องจะต้องทำตามรูปแบบ และจะต้องบรรยายให้ชัดเจนถึงข้อเท็จจริงที่จำเป็นและเกี่ยวกับการกระทำของจำเลยที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด และคำฟ้องนั้นจะต้องรัดกุม ชัดเจน ทำให้เข้าใจได้ง่าย และต้องลงลายมือชื่อในคำฟ้องโดยพนักงานอัยการ¹³ ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถแบ่งลักษณะของคำฟ้องและการบรรยายคำฟ้องได้เป็น 3 แบบ คือ

(1) คำฟ้องแบบ Indictment เป็นคำฟ้องแบบลายลักษณ์อักษรที่กล่าวหาว่ามีบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือหลายคน ได้กระทำความผิดอาญาขึ้น โดยบรรยายฟ้องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยมีความผิดฐานใดโดยบรรยายฟ้องเพียงพอที่จะทำให้จำเลยเข้าใจและทราบถึงความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อที่จำเลยจะได้ต่อสู้คดีได้ถูกต้องและเพื่อให้จำเลยได้รับความเป็นธรรม ใช้อ้อยคำที่เรียบง่าย รวบรวมและชัดเจน และให้พนักงานอัยการลงลายมือชื่อในคำฟ้อง ซึ่งการบรรยายคำฟ้องในลักษณะนี้มีลักษณะคล้ายกับการบรรยายคำฟ้องในประเทศอังกฤษ คำฟ้องแบบ Indictment ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใส่รูปแบบของส่วนเริ่มต้น (commencement) รูปแบบของข้อสรุป (formal conclusion) หรือสาระอื่นที่ไม่จำเป็นลงไป ในขณะที่เดียวกันการบรรยายคำฟ้องแบบ Indictment จะต้องบรรยายโดยแยกเป็นกระทงความผิด ซึ่งในแต่ละกระทงความผิดอาจมีการอ้างอิงกันได้ อีกทั้งคำฟ้องในลักษณะนี้ควรจะต้องอ้างถึงรัฐบัญญัติ กฎ ระเบียบหรือข้อบังคับของกฎหมายที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิดลงไปด้วย ซึ่งคำฟ้องในลักษณะนี้จะถูกเสนอตามกระบวนการของกฎหมายโดยคณะลูกขุนใหญ่ (Grand jury) ซึ่งคำฟ้องแบบ Indictment จะใช้กับคดีอาญาที่มีความผิดอาญาร้ายแรง (infamous crime) หรือเป็นความผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิต

¹² บัญญัติ สุชีวะ, *อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 1*.

¹³ Rule 7. The Indictment and the Information, Federal Rules of Criminal Procedure › TITLE III. THE GRAND JURY, THE INDICTMENT, AND THE INFORMATION, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2560, จาก https://www.law.cornell.edu/rules/frcrmp/rule_7

หรือมีโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปี¹⁴ ซึ่งตาม The Fifth Amendment ได้ให้ความคุ้มครองคำฟ้องในคดีอาญาที่มาจากตามกระบวนการของกฎหมายโดยคณะลูกขุนใหญ่¹⁵

นอกจากนี้ การบรรยายฟ้องในแต่ละรัฐอาจมีความแตกต่างกัน แต่หน้าที่และวัตถุประสงค์โดยทั่วไปของ Indictment ก็ยังคงเหมือนกัน คือจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร มีข้อเท็จจริงที่จำเป็นประกอบฐานความผิด เช่น กล่าวแต่เพียงว่า State Of Main v Moe torbert Jr ก็ถือว่าเป็นการเพียงพอ ทั้งนี้การบรรยายถึงชื่อของจำเลยไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงชื่อที่แท้จริงของจำเลยเสมอไป และการกล่าวหาโดยใช้ชื่อปลอมของจำเลยในกรณีที่จำเลยมีหลายชื่อ หรือกรณีที่มีการสะกดชื่อของจำเลยผิดไปจาก ความเป็นจริง ก็ไม่ถือว่าเป็นข้อบกพร่องของ Indictment เพราะถือว่า Indictment เป็นคำกล่าวหาต่อบุคคล ในคดีอาญามีใช้กล่าวหาต่อชื่อบุคคล¹⁶

ส่วนการบรรยายฟ้องเกี่ยวกับผู้เสียหาย โดยทั่วไปแล้วการระบุชื่อผู้เสียหายถือว่ามีความจำเป็น ในบางรัฐของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดโดยเคร่งครัดว่าชื่อของผู้เสียหายจะต้องระบุไว้โดยชัดเจนในความผิดต่อชีวิตร่างกาย แต่โดยส่วนใหญ่แล้วก็ได้ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องมีการระบุถึงชื่อผู้เสียหายเสมอไป และในกรณีที่ไม่ทราบว่ามีผู้เสียหายเป็นใคร อาจระบุว่า victim is unknown ก็ได้¹⁷

ส่วนการบรรยายฟ้องเกี่ยวกับสถานที่กระทำความผิดจะต้องกล่าวถึงสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิดว่าได้เกิดในเมือง (county) ของรัฐหรือมลรัฐใด เช่น อาจระบุว่าความผิดเกิดขึ้นในเมือง Knox รัฐ Main หรืออาจระบุว่าความผิดเกิดในมลรัฐเพียงอย่างเดียว เช่น ระบุว่าความผิดเกิดในมลรัฐ Columbia แต่ถ้าในคำฟ้องไม่กล่าวถึงสถานที่ที่เกิดการกระทำผิด หรือกล่าวแต่ไม่ชัดเจนก็อาจจะถือว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ แต่เมื่อใดที่ได้มีการกล่าวอ้างถึงสถานที่ที่เกิดการกระทำผิด

¹⁴ The Fifth Amendment of the Constitution of the United State : “No person shall be held to answer for a capital, or otherwise infamous crime, unless on a presentment or indictment of a Grand Jury ...” See Moris D. Forkosch, “Constitutional Law”, 2nd ed. New York: The Foundation Press Inc, 1969, p. 434. และตาม Rule 7 U.S.C.A. T18. “(a) Use of indictment or information. An offense which may be punished by death shall be prosecuted by indictment. An offense which may be punished by imprisonment for a term exceeding one year or at hard labor shall be prosecuted by indictment or, if indictment is waived, it may be prosecuted by information. ...”

¹⁵ Micah Schwartzbach, Attorney, What Are Criminal Indictments?, Criminal Law, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2560, จาก <https://www.lawyers.com/legal-info/criminal/criminal-law-basics/what-are-criminal-indictments.html>,

¹⁶ คดี U.S. v Fawcett, C.C.A.N.Y. 1940, 115 F2d 764.

¹⁷ Ronald A Anderson, Wharton’s Criminal law and Procedure Vol 4, (New York: The Lawyers Co-operative Publishing Company, 1957), p. 595-596.

ในคำฟ้องแล้ว แม้ต่อมาภายหลังจะปรากฏว่าสถานที่ดังกล่าวผิดไปจากที่พิจารณาได้ความ ก็ไม่มีผลทำให้ต้องยกฟ้องหรือต้องให้มีการพิจารณาคดีใหม่¹⁸

สำหรับการบรรยายฟ้องเกี่ยวกับเวลาในการกระทำความผิด โดยทั่วไปในคำฟ้องจะต้องมีการระบุถึงวันเดือนปีที่เกิดการกระทำความผิดขึ้น เช่น ระบุว่า on 25 February 1988. โดยไม่จำเป็นต้องระบุถึงเวลาที่ถูกต้องแน่นอนลงไป และแม้จะปรากฏภายหลังว่าวันเดือนปีที่อ้างในคำฟ้องผิดไปจากที่เป็นจริงก็ไม่ทำให้คำฟ้องต้องเสียไปเช่นกัน เพราะวันเวลากระทำความผิดไม่ใช่องค์ประกอบในเนื้อหาที่จะต้องนำมาพิสูจน์ เว้นเสียแต่ว่าเวลาในการกระทำความผิดจะเป็นสาระสำคัญของความผิดฐานนั้น¹⁹

(2) คำฟ้องแบบ Information เป็นคำฟ้องที่เป็นลายลักษณ์อักษร ปรากฏในรูปแบบคำเนนคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยพนักงานอัยการเป็นผู้ที่มีอำนาจในการฟ้องคดี ซึ่งได้กระทำการโดยปราศจากการเข้าแทรกแซงของคณะลูกขุนใหญ่ (grand jury)²⁰ เนื่องจากความผิดที่อาจถูกกล่าวหาโดย Information ตามระบบ Common Law ดั้งเดิมนั้นถือว่า ความผิดอาญาที่ร้ายแรง (felony) ไม่อาจกล่าวหาโดยใช้คำฟ้อง Information ได้ ด้วยเหตุผลที่ว่า บุคคลไม่สมควรเข้าสู่การพิจารณาในความผิดที่อาจมีโทษถึงชีวิต เว้นแต่จะได้มีการกล่าวหาโดยคณะลูกขุนใหญ่ (grand jury) โดยใช้คำฟ้องแบบ Indictment แต่ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ตาม U.S.C.A.T18 ได้กำหนดให้ความผิดอื่นนอกจากความผิดที่อาจถูกลงโทษถึงตาย และนอกจากความผิดที่อาจถูกลงโทษกักขังหรือให้ทำงานหนักเป็นระยะเวลากว่า 1 ปีขึ้นไปหรือคำฟ้องแบบ Indictment ได้ถูกสละสิทธิ ก็อาจทำให้สามารถฟ้องคดีโดยการกล่าวหาโดยอาศัยคำฟ้องแบบ Information ได้²¹ ในบางรัฐของสหรัฐอเมริกา เช่น รัฐมิสซูรี รัฐเนวาดา หรือรัฐออลิงตันถือว่าคำฟ้องแบบ Indictment มีค่าเท่ากับ Information ดังนั้นในความผิดอาญาที่ร้ายแรงก็อาจถูกกล่าวหาโดย Information ได้นั่นเอง²²

(3) คำฟ้องในคดีอาญาแบบ Complaint เป็นคำฟ้องที่ใช้ในกรณีกล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดในความผิดอาญาที่ไม่ค่อยร้ายแรง เช่น Misdemeanor Complaint ของรัฐ New York ซึ่งหมายถึงคำกล่าวหาที่เป็นลายลักษณ์อักษรในคดีอาญาที่ได้ผ่านการรับรองแล้ว เสนอโดยบุคคล

¹⁸ คดี U.S. v Braman, C.A. Tenn 1972, 457 F2d.

¹⁹ คดี U.S. v Fikes, D.C. Minch 1974, 373 F supp1092.

²⁰ Rollin M Perkins, *Criminal Law and Procedure (case and materail)*, 2nd ed.

(Brooklyn : The Foundation Predd Inc, 1959), p. 907.

²¹ *Ibid.*

²² Rule 7(a) U.S.C.A. T18.

กล่าวหาบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคน ว่ากระทำความผิดหนึ่งหรือหลายความผิดในความผิดชั้น misdemeanor และไม่ใช่ความผิดชั้น felony ต่อศาล Local Court.²³

การบรรยายฟ้องแบบ Complaint จะบรรยายถึงชื่อผู้ถูกกล่าวหาและมีฐานความผิดเป็นส่วนเพิ่มเติมประกอบกับจะต้องระบุศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี นอกจากนี้ Misdemeanor Complaint ยังแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นการกล่าวหา (accusatory part) ซึ่งในส่วนนี้จะแสดงถึงความผิดที่ได้ฟ้องอันมีลักษณะทำนองเดียวกับการบรรยายคำฟ้องแบบ Indictment โดยจะแยกฟ้องเป็นกระทงความผิดไป และในส่วนข้อเท็จจริง (factual part) ซึ่งจะแสดงถึงข้อความของผู้กล่าวหาที่ได้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่สนับสนุนคำกล่าวหาของตน และในกรณีที่มีความผิดที่กล่าวมามากกว่า 1 ความผิดขึ้นไป ข้อเท็จจริงในส่วนนี้อาจใช้ได้กับกระทงความผิดทั้งหมดในส่วนของการกล่าวหาได้ คำฟ้องแบบ Complaint เป็นวิธีการที่มีการใช้อยู่น้อยโดยมักจะใช้ในกรณีที่จำเลยละสิทธิที่จะได้รับการกล่าวหาโดยคำฟ้องแบบ Information.²⁴

ดังนั้น คำฟ้องในคดีอาญาของสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่จะกล่าวหาโดยใช้คำฟ้องแบบ Indictment และ Information เป็นหลัก ส่วนการกล่าวหาโดยใช้คำฟ้องแบบ Complaint มีบ้างเป็นส่วนน้อย²⁵

4.1.3 การบรรยายฟ้องในคดีอาญาของประเทศเยอรมัน

การบรรยายคำฟ้องในคดีอาญาระบบซีวิลลอว์ ในประเทศเยอรมนีนั้น จะมีรูปแบบแตกต่างจากประเทศในระบบคอมมอนลอว์ คือประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ในประเทศเยอรมันมีรูปแบบคำฟ้องในคดีอาญา ที่เรียกว่า Anklage ตาม StPO มาตรา 200 โดยจะบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดในลักษณะตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังได้กำหนดเนื้อหาคำฟ้องในคดีอาญาว่า คำฟ้อง(The Charge Sheet) ต้องแสดงถึงชื่อผู้ถูกกล่าวหา (The Person Charge) การกระทำของจำเลยที่ถูกกล่าวหา เวลาและสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด องค์ประกอบของกฎหมายสำหรับการกระทำความผิดและบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด รวมทั้งต้องแสดงถึงข้อสันนิษฐานของศาลก่อนเริ่มการพิจารณาคดีและฐานความผิดที่ขอให้ลงโทษ²⁶ และในมาตรา 200(2) StPO ได้ระบุให้คำฟ้องในคดีอาญาของเยอรมัน

²³ Hon Eugene R Canudo, p. 53.

²⁴ *Ibid.*

²⁵ พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น, *อ้าวแล้ว เจริญรอกที่ 9*, น. 33-34.

²⁶ มาตรา 200 StPO (1) The bill of indictment shall indicate the indicted accused, the criminal offence with which he is charged, the time and place of its commission, its statutory elements and the penal provisions which are to be applied (the charges). In addition, the evidence, the court before which the main hearing is to be

จำเป็นต้องระบุถึงผลการสอบสวน (Ermittlungsergebnis) ด้วย แต่ผลการสอบสวนดังกล่าวอาจไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงก็ได้หากเป็นการกล่าวหาต่อผู้พิพากษานายเดี่ยว โดยตอนท้ายของคำฟ้องจะลงชื่อโดยพนักงานอัยการ²⁷

ดังนั้นลักษณะคำฟ้องคดีอาญาของประเทศเยอรมันจึงมีลักษณะการบรรยายฟ้องที่แตกต่างไปจากประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา²⁸

ส่วนลักษณะการบรรยายคำฟ้องในประเทศเยอรมันนั้นเริ่มต้นจะต้องระบุศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี ชื่อจำเลยและฐานความผิดที่ได้ฟ้อง นอกจากนี้ในประเทศเยอรมันคำฟ้องจะต้องบรรยายข้อเท็จจริงในรายละเอียดเกี่ยวกับตัวจำเลยนับตั้งแต่เกิด ที่อยู่อาศัย อาชีพการทำงาน สถานภาพการสมรส และสัญชาติของผู้กระทำความผิดโดยละเอียด ซึ่งแตกต่างจากการบรรยายฟ้องในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาอย่างมาก เพราะการบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาคะบรรยายเพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น²⁹

สำหรับการบรรยายฟ้องเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย คำฟ้องในคดีอาญาของประเทศเยอรมันจะบรรยายการกระทำความผิดของจำเลยตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยแสดงถึงวันเวลา สถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย และบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด³⁰ ส่วนการอ้างเรื่องฐานความผิดจะต้องกล่าวถึงการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามบทมาตราใดของกฎหมาย ตลอดจนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดี ซึ่งในส่วนนี้คำฟ้องในคดีอาญาเยอรมันจะมีการเปิดเผยอย่างสมบูรณ์ ทั้ง

---

held, and defence counsel shall be indicated. If witnesses are designated, their place of residence or whereabouts shall be indicated, whereby indication of the full address shall not be required. In the cases referred to in Section 68 subsection (1), second sentence, and subsection (2), first sentence, indication of the name of the witness shall be sufficient. Where a witness is mentioned whose identity is not to be revealed either wholly or in part, this fact shall be indicated; the same shall apply mutatis mutandis to the confidentiality of the witness's place of residence or whereabouts.

(2) The bill of indictment shall also set out the relevant results of the investigation. This may be dispensed with if the charges are preferred before the criminal court judge.

²⁷ Horst Niebler, The American series of foreign penal codes The German code of Criminal Procedure, (New York: New York University, 1965), p. 106.

²⁸ พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 9, น. 35.

²⁹ เพิ่งอ้าง.

³⁰ เพิ่งอ้าง.

พยานหลักฐานที่พนักงานอัยการจะต้องสอบสวนในชั้นพิจารณาและพยานหลักฐานอื่นที่พนักงานอัยการได้ทำการสอบสวนไปแล้ว จะปรากฏอยู่ในรายชื่อของพยานหลักฐานในคำฟ้องทั้งสิ้น³¹

4.2 การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาตามกฎหมายต่างประเทศ

4.2.1 การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาในประเทศอังกฤษ

การขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง พนักงานอัยการสามารถขออนุญาตจากศาลเพื่อขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้³² และจะต้องกระทำการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องภายใน 14 วันนับจากวันที่ศาลมีคำสั่งหรือภายในระยะเวลาอื่นที่ศาลมีคำสั่งอาจยื่นคำร้องต่อศาลได้³³ โดยขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเดิมให้สมบูรณ์ เพื่อให้ตรงตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยนั้น ทั้งนี้การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้นจะต้องไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี และไม่ทำให้จำเลยไม่ได้รับความเป็นธรรมด้วย³⁴

4.2.2 การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา

การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น สามารถกระทำได้ในระหว่างการพิจารณาคดีนั้นก่อนที่จะมีคำตัดสินของศาล เว้นแต่จะเป็นการเพิ่มเติมความผิดที่แตกต่างกัน ทั้งนี้จะต้องไม่ก่อให้เกิดความลำเอียงไม่เป็นธรรมแก่จำเลย³⁵ หรือส่งผลกระทบต่อรัฐ

³¹ John H Langbein, *American case book series: Comparative Criminal Procedure: Germany*, (St Paul Minn: West Publishing & Co Ltd., 1977), p. 10.

³² rule 23.8 applies

When making an application to amend a statement of case, the applicant should file with the court:

- (1) the application notice, and
- (2) a copy of the statement of case with the proposed amendments.

³³ Where permission to amend has been given, the applicant should within 14 days of the date of the order, or within such other period as the court may direct, file with the court the amended statement of case.

³⁴ PRACTICE DIRECTION 17-AMENDMENTS TO STATEMENTS OF CASE สืบค้นเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2560, จาก http://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part17/pd_part17

³⁵ Rule 7. The Indictment and the Information,

(e) Amending an Information. Unless an additional or different offense is charged or a substantial right of the defendant is prejudiced, the court may permit an information to be amended at any time before the verdict or finding.

เครือจักรภพ (Commonwealth)³⁶ ตัวอย่างการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง เช่น การแก้ไขวันและเวลาในการกระทำความผิดเพื่อให้คำฟ้องเดิมนั้นเกิดความชัดเจนขึ้น³⁷

การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้น จะต้องเป็นการแก้ไขคำฟ้องเดิมที่บกพร่องให้เกิดความรัดกุมและชัดเจนและจะต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงเรื่องราวที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยว่าการกระทำความผิดของจำเลยเป็นการละเมิดต่อองค์ประกอบความผิดของกฎหมายอาญาที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ โดยอธิบายเพื่อให้จำเลยสามารถเข้าใจได้อย่างเพียงพอว่าการกระทำของเขาคบองค์ประกอบเป็นการกระทำความผิดอาญาข้อหาใด³⁸ ตัวอย่างกรณีที่ศาลอนุญาตให้มีการแก้ไขคำฟ้องเกี่ยวกับรายละเอียดของการกระทำความผิดอาญาในความผิดที่กล่าวหาจำเลย ซึ่งเป็นข้อเท็จจริง เพื่อที่จะอธิบายว่าจำเลยกระทำความผิดข้อหาใด จำเลยใช้กำลังในการทำร้ายผู้เสียหาย ซึ่งเป็นเจ้าทรัพย์ก่อนที่จำเลยจะพาเอาทรัพย์สินนั้นไปซึ่งเป็นการกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ ซึ่งหากโจทก์บรรยายแต่เพียงว่าจำเลยทำร้ายผู้เสียหายจนเป็นเหตุได้รับอันตรายแก่กาย ก็จะทำให้การฟ้องคดีของโจทก์ไม่เป็นความผิดฐานชิงทรัพย์ เมื่อโจทก์แก้ไขฟ้องของโจทก์ไม่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่จำเลยแล้ว ศาลย่อมอนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องดังกล่าวได้³⁹

ในรัฐ Massachusetts ให้อำนาจเฉพาะพนักงานอัยการเท่านั้นที่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาได้ตาม G.L. c. 277, § 35A⁴⁰ และเมื่อศาลอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องแล้ว ศาลจะรับไว้มารวมกับฟ้องเดิม ส่วนกรณีที่การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้นเป็นการขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย เพราะทำให้จำเลยไม่ได้รับความเป็นธรรม เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องโดยการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นสาระสำคัญของความผิดฐานนั้นอย่างมาก (amendment materially alters the

³⁶ Criminal Procedure Rule 4

(d) Amendment. Upon his own motion or the written motion of either party, a judge may allow amendment of the form of a complaint or indictment if such amendment would not prejudice the defendant or the Commonwealth.

³⁷ As amended Feb. 28, 1966, eff. July 1, 1966; Apr. 24, 1972, eff. Oct. 1, 1972; Apr. 30, 1979, eff. Aug. 1, 1979; Mar. 9, 1987, eff. Aug. 1, 1987; Apr. 17, 2000, eff. Dec. 1, 2000; Apr. 29, 2002, eff. Dec. 1, 2002; Pub. L. 108–21, title VI, §610(b), Apr. 30, 2003, 117 Stat. 692; Mar. 26, 2009, eff. Dec. 1, 2009.

³⁸ G.L. c. 277, § 17; Commonwealth v. Palladino, 358 Mass. 28 (1970).

³⁹ Commonwealth v. Soule, 6 Mass.App.Ct. 973 (1979) (Rescript). Accord Commonwealth v. Burke, 339 Mass. 521, 523, 159 N.E.2d 856, 77 A.L.R.2d 451 (1959); Commonwealth v. Gill, 5 Mass.App.Ct. 337 (1977).

⁴⁰ Criminal Procedure Rule 4: Form and Contents of Complaint or Indictment; Amendment (Applicable to District Court and Superior Court)

substantive offense charged)⁴¹ ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมในลักษณะนี้ไม่อยู่ในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้⁴²

ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับเวลาเพื่อให้ฟ้องเดิมสมบูรณ์และทำให้จำเลยสามารถเข้าใจข้อหาได้ดี และการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ ศาลอาจอนุญาตให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้⁴³

ในรัฐเวอร์จิเนีย (Virginia) เมื่อการฟ้องร้องดำเนินคดีโดยอาศัยคำฟ้อง และคำฟ้องที่ยื่นต่อศาลนั้น มีข้อบกพร่องในรายละเอียดอันเป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องปรากฏในคำฟ้องด้วยแล้ว หรือหากปรากฏว่ามีความแตกต่างกันของข้อกล่าวหาเกี่ยวกับพยานหลักฐาน ศาลอาจอนุญาตให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้ถ้าหากการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้นไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะความผิดที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ทั้งนี้ผู้ถูกกล่าวหาย่อมต้องถูกฟ้องร้องตามคำฟ้องที่แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องขึ้นต้องไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี แต่หากการอนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องทำให้จำเลยเสียเปรียบ จำเลยอาจขอให้ศาลไม่ให้อนุญาตในการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้นก็ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Criminal Procedure of Virginia) มาตรา 19.2-231 (§ 19.2-231)⁴⁴

ในรัฐโอไฮโอ (Ohio) ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลสูงรัฐโอไฮโอ (The Supreme Court) ในคดีที่คณะลูกขุนใหญ่ (grand jury) ได้ฟ้องจำเลยในความผิดฐานใดฐานหนึ่งอันเป็น

⁴¹ Commonwealth v. Gallo, 2 Mass.App.Ct. 636 (1974).

⁴² Commonwealth v. Snow, 269 Mass. 598 , 603, 169 N.E. 542, 68 A.L.R. 920 (1930).

⁴³ Commonwealth v. Jervis, 368 Mass. 638 , 643-44 (1975). และ Commonwealth v. Grasso, 375 Mass. 138 (1978) Commonwealth v. Sitko, 372 Mass. 305 (1977)., และ Commonwealth v. Benjamin, 358 Mass. 672 , 679 (1971). และ Commonwealth v. Ohanian, 6 Mass.App.Ct. 965 (1979).

⁴⁴ § 19.2-231 Amendment of indictment, presentment or information.

If there be any defect in form in any indictment, presentment or information, or if there shall appear to be any variance between the allegations therein and the evidence offered in proof thereof, the court may permit amendment of such indictment, presentment or information, at any time before the jury returns a verdict or the court finds the accused guilty or not guilty, provided the amendment does not change the nature or character of the offense charged. After any such amendment the accused shall be arraigned on the indictment, presentment or information as amended, and shall be allowed to plead anew thereto, if he so desires, and the trial shall proceed as if no amendment had been made; but if the court finds that such amendment operates as a surprise to the accused, he shall be entitled, upon request, to a continuance of the case for a reasonable time. อ้างถึงใน Code of Virginia, Table of Contents, Title 19.2. Criminal Procedure , Chapter 14. Presentments, Indictments and Informations, § 19.2-231. Amendment of indictment, presentment or information.

ความผิดเฉพาะ⁴⁵ ทำให้รัฐไม่อาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงระดับของบทลงโทษที่หนักเบาของความผิดซึ่งเป็นบทเฉพาะเจาะจง คำตัดสินของศาลโดยมีเสียง 5 ต่อ 2 ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล Chief Justice ชื่อ Thomas J. Moyer ศาลถือว่า การแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงระดับของบทลงโทษที่หนักเบาของความผิดซึ่งเป็นบทเฉพาะเจาะจงหรือเปลี่ยนแปลงความผิดอันมีลักษณะเฉพาะ (changes the identity) ของการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาของรัฐ เป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่ขัดต่อกระพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา state's Rules of Criminal Procedure.⁴⁶

ข้อเท็จจริงในคดีนี้⁴⁷ ในเดือนเมษายน 2005 นาย Davis ถูกกล่าวหาจากคณะลูกขุนใหญ่ grand jury ในเมือง Highland County ว่าการทำความผิดอาญาหลายฐานความผิด คือลักลอบขายยา OxyContin ตามใบสั่งซึ่งเป็นการผิดกฎหมาย ซึ่งในบรรดาข้อกล่าวหาที่รวมอยู่ในคำฟ้องนั้น มีความผิดที่เป็นการขายยาเสพติดรวมอยู่โดยจำนวนของยาที่ได้ขายนั้นเป็นการกระทำความผิดที่กฎหมายเห็นว่าควรจะได้รับบทลงโทษเป็นคดีอาญาระดับที่ 4 ต่อมาอัยการได้ขออนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องโดยขอแก้ไขข้อหาขายยาเสพติดที่เขาขายยาในระหว่าง 5-50 ครั้ง เป็นการกระทำความผิดอาชญากรรมระดับที่ 2 ทั้งนี้ทนายของนาย Davis ไม่ได้คัดค้านการขอแก้ไขคำฟ้องของอัยการแต่อย่างใด และเขาถูกตัดสินลงโทษ 2 ปี ในความผิดขายยาเสพติดอาชญากรรมระดับที่ 2 ต่อมาจำเลยอุทธรณ์คำตัดสินของศาลว่า การพิจารณาคดีของศาลเป็นการละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ constitutional right การที่ศาลอนุญาตให้รัฐแก้ไขข้อกล่าวหาว่าเป็นการกระทำความผิดอาชญากรรมระดับที่ 4 เป็นระดับ 2 จึงไม่น่าจะเป็นการยุติธรรมกับจำเลย ซึ่งในฟ้องเดิมต่อมาศาลอุทธรณ์ The 4th District Court of Appeals กลับคำพิพากษาในคดีแรก⁴⁸ นอกจากนี้ ศาลยังตั้งข้อสังเกตว่า ความรุนแรงของการกระทำความผิดขึ้นอยู่กับประเภทของยาเสพติด การแก้ไขเพิ่มเติมโดยระบุนุติของยาเสพติดเป็นอีกประเภทนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงบทลงโทษของกฎหมายที่มี

⁴⁵ State v. Davis, Slip Opinion No. 2008-Ohio-4537.

⁴⁶ Criminal Rule Bars Amended Indictment When Change Alters Penalty or Degree of Charged Crime, สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2560, จาก <https://www.sconet.state.oh.us/PIO/summaries/2008/0916/071039.asp>

⁴⁷ State v. Davis, Slip Opinion No. 2008-Ohio-4537.

⁴⁸ Ohio Criminal Rule 7(D), which bars any amendment that changes “the name or identity” of a crime for which a defendant was indicted by a grand jury. The 4th District also held that, because the trial court’s error violated Davis’ substantial constitutional right to grand jury review, it qualified as “plain error” that must be reversed on appeal even though the defendant did not object to the amended indictment before or during his trial.

ความรุนแรงขึ้น จึงเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องที่ไม่เหมาะสม⁴⁹ อีกทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องเกี่ยวกับปริมาณยาว่ามีเพิ่มขึ้นนั้นจึงเป็นการเปลี่ยนระดับโทษของการกระทำความผิดกฎหมายอาญาที่หนักมากยิ่งขึ้นจากระดับ 4 มาเป็นระดับ 2 ยิ่งทำให้อาจได้รับโทษหนักขึ้น จึงไม่อาจแก้ไขได้⁵⁰ และเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของจำเลย ทำให้จำเลยไม่ได้รับความเป็นธรรม⁵¹

จากที่กล่าวมานี้ หากการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องของพนักงานอัยการไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงโทษของจำเลยให้หนักขึ้น ก็สามารถขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้⁵²

---

⁴⁹ the severity of the offense is dependent upon the type of drug involved,' and in particular, that possession of certain controlled substances merits a charge of aggravated trafficking, while possession of others merits a charge of trafficking in drugs, a lesser offense. Following these statements, we concluded that an amendment to specify the type of drugs involved was improper: 'Under this analysis, it is evident that R.C. 2925.03 sets forth more than one criminal offense with the identity of each being determined by the type of controlled substance involved.' (Emphasis added.) Amendment was improper because changing the type of drug involved would 'change the very severity of the offense charged.'"

⁵⁰ Crim.R. 7(D) does not permit the amendment of an indictment when the amendment changes the penalty or degree of the charged offense; amending the indictment to change the penalty or degree changes the identity of the offense. In the present case, the amendment significantly increased the quantity of drugs alleged to have been sold. The amendment thereby changed the degree of the offense to a second-degree felony from a fourth-degree felony and altered the potential penalties as well. The amendment is therefore not permitted by Crim.R. 7(D)."

⁵¹ Pursuant to Crim.R. 52(B), '[p]lain errors or defects affecting substantial rights may be noticed although they were not brought to the attention of the court.' ... Under Article I, Section 10 of the Ohio Constitution, 'no person shall be held to answer for a capital, or otherwise infamous, crime, unless on presentment or indictment of a grand jury.' If a court were permitted to amend an indictment to increase the penalty or degree of the offense, the court would be able to 'convict the accused on a charge essentially different from that found by the grand jury.' ... The error in this case thus clearly affected substantial rights and produced an outcome that would have been otherwise but for the error. It is also necessary to correct the error in order to prevent a manifest miscarriage of justice. We therefore hold that the court of appeals was correct to hold that the error in this case was plain error."

⁵² the criminal rule addressing amended indictments. "As set forth in Crim.R. 7(D), a trial court may amend an indictment 'provided no change is made in the name or identity of the crime charged.' The Rule does not, however, specify that the identity of an offense includes its severity or penalty. In my view, the 'identity' of the crime refers to its statutory definition, not its penalty," wrote Justice O'Donnell. Because the amended indictment in this case did not charge Davis with a different statutory offense, but merely with a heightened

4.2.3 การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญาของประเทศเยอรมัน

การยื่นคำฟ้องในประเทศเยอรมันนับว่าเป็นการแบ่งแยกระหว่างกระบวนการพิจารณาในชั้นสืบสวนสอบสวนกับกระบวนการพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องออกจากกัน⁵³ และคำฟ้องที่จะทำให้ศาลสามารถตัดสินคดีได้ด้วยความเป็นธรรมจำเป็นต้องมีความสมบูรณ์ทั้งในเนื้อหาและรูปแบบที่จะสามารถทำให้จำเลยอ่านแล้วเข้าใจข้อหาได้ดี และเมื่อคำฟ้องที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลมีความบกพร่องย่อมเป็นเหตุให้พนักงานอัยการสามารถขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้ กฎหมายจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์แนวทางในการขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องของพนักงานอัยการไว้ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมกับอีกฝ่ายหนึ่ง การพิจารณาคดีใดๆ ศาลจึงจะต้องพิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิดในเยอรมันเรียกว่า องค์ประกอบด้านตัวบุคคล ซึ่งหมายความถึงเฉพาะตัวบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้

นอกจากนี้ยังจะต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดของจำเลยนั้น เรียกว่าองค์ประกอบด้านการกระทำ หมายถึงการกระทำที่ถูกกล่าวหา ซึ่งศาลจะต้องวินิจฉัยเฉพาะการกระทำที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดเท่านั้น ศาลจะไปวินิจฉัยถึงการกระทำอื่นๆที่ไม่ได้กล่าวหาไม่ได้⁵⁴ การบรรยายคำฟ้องจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะบรรยายให้ครบเนื้อหาทั้งองค์ประกอบด้านตัวบุคคลและองค์ประกอบด้านการกระทำ จึงกล่าวได้ว่าการพิจารณาของศาลมักจะผูกติดไว้กับข้อกล่าวหาอย่างมีนัยยะสำคัญ ตามหลักการกล่าวหาในมาตรา 151 เช่นเดียวกับเขตอำนาจศาลซึ่งเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการเริ่มต้นคดีโดยการยื่นคำฟ้องคดีอาญาเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น⁵⁵

การเสนอคำฟ้องต่อศาลเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างหนึ่ง ซึ่งกล่าวหาว่าจำเลยได้กระทำความผิดอาญาขึ้น และการกระทำนั้นได้ก่อให้เกิดผลเสียหาย (มาตรา 264 (1)) การดำเนินคดีจึงไม่ได้กำหนดเพียงเฉพาะขอบเขตของข้อเท็จจริงในคดีที่จะได้รับการพิจารณาเท่านั้น แต่ยังสามารถกำหนดถึงขอบเขตในการกำหนดโทษด้วยซึ่งเรียกว่า “การรับฟัง”⁵⁶ ซึ่งขอบเขตในการรับฟังนี้ได้ให้ความหมายไว้เฉพาะแล้วว่าศาลไม่ได้มีอำนาจในการกำหนดโทษเท่านั้น แต่ศาลมีอำนาจ

---

level of the same offense charged in the original indictment, Justice O'Donnell indicated that the trial court properly permitted amendment of the indictment, especially in the absence of any objection. อ้างใน Criminal Rule Bars Amended Indictment When Change Alters Penalty or Degree of Charged Crime, สืบค้นจาก <https://www.sconet.state.oh.us/PIO/summaries/2008/0916/071039.asp>, เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2560

⁵³ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, “ขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน,” *ตุลพาท*, น. 190, (มกราคม-เมษายน, 2551).

⁵⁴ Kindhäuser, *Strafprozessrecht* 2 th ed., (Minchen : Nomos, 2010), p. 297.

⁵⁵ *Ibid.*

⁵⁶ Joecks § 260 Rn 9; Mosbacher JuS 2007, 126; LR-Kühne Einl. K Rn 51.

ที่จะต้องกำหนดโทษด้วย⁵⁷ กล่าวคือศาลต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนสำหรับการกระทำที่ถูกกล่าวหา นั้น และมีคำพิพากษาตัดสินชี้ขาดคดีอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในเรื่องดังกล่าวโดยปราศจากองค์ประกอบที่อาจก่อให้เกิดข้อโต้แย้งในคำพิพากษานั้นขึ้นในภายหลังได้ ตามหลักการใน มาตรา 264 (2)⁵⁸

ส่วนข้อเท็จจริงใดๆ ที่ไม่ได้ใช้ในการกระทำที่จำเลยได้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องบรรยายฟ้องมา และในการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องก็ไม่ต้องกล่าวถึง⁵⁹ โดยหลักกฎหมายทั่วไปศาลจะพิจารณาตามคำฟ้องซึ่งคำฟ้องนี้จะได้กล่าวถึงลักษณะของการกระทำความผิดอันเป็นข้อเท็จจริงและกฎหมายได้กำหนดไว้ว่าเป็นความผิดและได้กำหนดบทลงโทษไว้ในกฎหมายสารบัญญัติ การบรรยายฟ้องจึงเป็น⁶⁰ การดำเนินกระบวนการในทางลายลักษณ์อักษร การฟ้องคดีอาญากฎหมายจึงอนุญาตให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องเดิมที่บกพร่องให้เกิดความสมบูรณ์ได้ภายใต้ขอบเขตที่เหมาะสม เท่าที่ไม่ทำให้จำเลยเสียหายหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม (มาตรา 155 (2), 264 (2))⁶¹ ที่ว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาถึงหลักฟังความทุกฝ่าย(Grundsatz “audiatur et altera pars”/principle “audy alteram partem”) ดังนั้น จะเสียเปรียบในการต่อสู้คดีไม่ได้ กล่าวคือการที่จำเลยจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองอันเป็นหลักประกันจากหลักฟังความทุกฝ่าย การแก้ไขฐานความผิดหรือแก้รายละเอียดในฟ้องย่อมเห็นได้ชัดเจนว่าไม่มีผลกระทบต่อหลักฟังความทุกฝ่าย เพราะไม่ได้ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงข้อหาในชั้นศาล⁶²

ดังนั้น คำฟ้อง จึงเป็นหลักเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งในการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง การพิจารณาคดีของศาลจะเริ่มขึ้นเมื่อมีผู้นำคดีมาสู่ศาล คำฟ้องจึงเป็นเงื่อนไขบังคับก่อนของการพิจารณาคดีโดยศาล และศาลก็มีหน้าที่ที่จะพิจารณาและพิพากษาได้เฉพาะเรื่องราวที่ปรากฏใน

⁵⁷ IR-Gollwitzer § 264 Rn 1, Mosbacher JuS 2007, 126.

⁵⁸ BGHSt 22,105 (106); 25, 72 (75); KK-Engelhardt § 264 Rn 10 f.

⁵⁹ Kindhäuser, *Op. cit.*, footnote 54, p. 298

⁶⁰ Grundl. bereits RGSt 5, 249, 250 f.; BGHSt 10, 396, 397; 23, 141; 35, 60, 61; 41, 292, 298; 45, 211; NSiZ 84, 469; 99, 524; 06, 350; zahlreiche weitere Nachweise bei KMRJStuckenber, § 264 Rn. 15, 17, 25; LRJKühne, Einl K Rn. 60 f. Häufig wird auch folgende ähnliche Definition benutzt (BGHSt 41, 385, 388; 43, 252, 255): „Zwischen den einzelnen Verhaltensweisen des Täters muss eine innere Verknüpfung bestehen, dergestalt, dass ihre getrennte Aburteilung in verschiedenen erstinstanzlichen Verfahren als unnatürliche Aufspaltung eines einheitlichen Lebensvorganges empfunden wurde.“, and Roxin/ Schünemann, Strafverfahrens recht, 27th ed., (Minchen : C.H.Beck, 2012), p.139

⁶¹ Roxin/ Schünemann, *Strafverfahrens recht*, 27th ed., (Minchen : C.H.Beck, 2012), p.139.

⁶² คณิต ณ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 9), (กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน, 2561), น.523-524.

คำฟ้องเท่านั้น การดำเนินคดีอาญาที่อาศัยคำฟ้องจึงเปรียบเสมือนกฎเกณฑ์ในเรื่องขอบเขตการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล คำฟ้องจึงมีหน้าที่ 2 ประการ คือหน้าที่ในการกำหนดขอบเขต (Umgrenzungsfunktion/Function of Boundary) ให้อยู่ในวัตถุแห่งคดีซึ่งประกอบด้วยตัวบุคคลที่ถูกฟ้องและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น ทั้งนี้หากคำฟ้องนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายจะทำให้เป็นเงื่อนไขระงับคดีประการหนึ่ง⁶³ หน้าที่ของคำฟ้องประการที่ 2 คำฟ้องมีหน้าที่ในการให้ข้อมูล(Informationsfunktion/function of Information) ข้อมูลนี้เองจะคุ้มครองจำเลยจากความประหลาดใจที่อาจจะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่จำเลยเองไม่ทราบว่าเขาถูกฟ้องด้วยเรื่องใด นอกจากนี้ คำฟ้องยังให้ข้อมูลแก่จำเลยและศาลเกี่ยวกับวัตถุแห่งคดีที่ถูกฟ้องร้องและบทกฎหมายที่โจทก์นำมาปรับกับข้อเท็จจริงด้วย⁶⁴

⁶³ LR/Stuckenberg, § 200, marginal no. 5; Beulke, § 2, marginal no. 18 et seq.; Detmer, Erster Teil, F., I., 1., p. 108; Kindhauser, § 4, marginal no. 16f., อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โคมลารชุน, “วัตถุแห่งคดีในคดีอาญาคืออะไร,” วารสารกระบวนการยุติธรรม, ปีที่ 7, เล่มที่ 2, น. 8, (พฤษภาคม-สิงหาคม 2557).

⁶⁴ LR/Stuckenberg, § 200, marginal no. 6 f.; Beulke, § 13, marginal no. 285. อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โคมลารชุน, “วัตถุแห่งคดีในคดีอาญาคืออะไร,” วารสารกระบวนการยุติธรรม, ปีที่ 7, เล่มที่ 2, น. 9, (พฤษภาคม-สิงหาคม, 2557).

บทที่ 5

แนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุญาตให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้อง

โดยอาศัยหลักกฎหมายเรื่องวัตถุแห่งคดี

ในบทนี้จะได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับหลักกฎหมายในเรื่องวัตถุแห่งคดี แนวทางในการแก้ไขปัญหามาจากการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องและการนำเอาปัญหาของการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญามาปรับใช้กับหลักกฎหมายเรื่องวัตถุแห่งคดี

5.1 ความหมายของวัตถุแห่งคดี

วัตถุแห่งคดี คือขอบเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หมายความว่า สิ่งใดที่อยู่ในขอบเขตวัตถุแห่งคดี แม้จะมีได้ปรากฏในคำฟ้องศาลก็มีหน้าที่ต้องพิจารณาให้ครบถ้วน สิ่งที่เกิดขึ้นเลยออกไปจากวัตถุแห่งคดีแม้จะปรากฏในคำฟ้อง ศาลก็ไม่มีหน้าที่ต้องพิจารณาพิพากษาไปถึง¹

วัตถุแห่งคดี คือขอบเขตของสภาพเด็ดขาดทางกฎหมายของคำพิพากษา หมายความว่า สิ่งใดที่อยู่ในขอบเขตวัตถุแห่งคดี แม้จะมีได้ปรากฏในคำพิพากษา ก็ไม่อาจนำไปดำเนินคดีอาญาอีกได้หลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นเลยออกไปจากวัตถุแห่งคดี แม้จะปรากฏอยู่ในคำพิพากษา ก็ยังอาจถูกนำมาดำเนินคดีอาญาได้อยู่หลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว วัตถุแห่งคดีจึงเป็นหัวใจของการดำเนินคดีอาญา ศาลจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาอะไรบ้าง ขึ้นอยู่กับขอบเขตของวัตถุแห่งคดี สภาพเด็ดขาดทางกฎหมายของคำพิพากษาจะกว้างขวางเพียงใดขึ้นอยู่กับขอบเขตของวัตถุแห่งคดี²

5.2 องค์ประกอบของวัตถุแห่งคดี

องค์ประกอบของวัตถุแห่งคดี ประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านบุคคล (subject) คือบุคคลผู้ถูกฟ้อง ศาลจะพิจารณาพิพากษาคดีเฉพาะแต่บุคคลที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยและสมควรได้รับ

¹ กรรณิรมย์ โกมลารชุน, “วัตถุแห่งคดีในคดีอาญาคืออะไร,” วารสารกระบวนการยุติธรรม, ปีที่ 7, เล่มที่ 2, น. 1, (พฤษภาคม-สิงหาคม 2557).

² เพิ่งอ้าง, น. 1-2.

การลงโทษหรือไม่เท่านั้น จะไปพิจารณาพิพากษาไปถึงบุคคลอื่นที่มีได้ถูกฟ้องมิได้ ระหว่างการพิจารณาคดีจะมีการเปลี่ยนตัวจำเลยก็ได้ หรือจะเอาตัวพยานบุคคลมาเป็นจำเลยก็ได้³

องค์ประกอบด้านวัตถุ (object) นั้นคือการกระทำที่ถูกฟ้องหรือถูกกล่าวหา ซึ่งศาลจะต้องวินิจฉัยเฉพาะการกระทำที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเท่านั้น ศาลจะไปวินิจฉัยถึงการกระทำอื่นๆที่ไม่ได้กล่าวหาไม่ได้

บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กล่าวถึงวัตถุแห่งคดีด้านวัตถุได้แก่มาตรา 158(5) บัญญัติว่า ฟ้องต้องบรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควร เท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี มาตราบัญญัติถึงหัวใจของคำฟ้องว่าต้องมีการกระทำของจำเลยที่โจทก์อ้างว่าเป็นความผิดอาญา ดังนั้นตามมาตรา 158 (5) นี้ไว้ว่า ข้อหาคือวัตถุแห่งคดี เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดความเห็นของ ศ.ดร.คณิต ฒ นคร⁴ ให้ความเห็นโดยอาศัยมาตรา 158 (5) นี้ไว้ว่า ข้อหาคือวัตถุแห่งคดี เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดความเห็นของ ศ.ดร.คณิต ฒ นคร เป็นความเห็นที่ถูกต้องแล้วในแง่ความหมายของวัตถุแห่งคดี

5.3 ภารกิจของวัตถุแห่งคดี

5.3.1 ภารกิจในการกำหนดขอบเขตของการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

ภารกิจของวัตถุแห่งคดีที่กำหนดขอบเขตของการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล⁵ กล่าวคือ การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลมีขอบเขตกว้างขวางเท่ากับขอบเขตของวัตถุแห่งคดี สิ่งใดก็ตามที่อยู่ภายในขอบเขตของวัตถุแห่งคดีที่ปรากฏในคำฟ้อง ศาลมีหน้าที่จะต้องพิจารณาพิพากษา สิ่งใดที่ไม่ได้อยู่ภายในขอบเขตของวัตถุแห่งคดี ศาลจะไปพิจารณาพิพากษาไม่ได้ มีเช่นนั้นจะขัดต่อหลักการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง นอกจากนั้น สิ่งใดแม้จะมีได้ระบุไว้ในคำ

³ Eb. Schmidt, LehrK I, marginal no. 246 et seqq, Beling, § 28, p. 112; Kindhäuser, § 25, marginal no. 2; Peters, § 50, II., 4., b); Roxin/Schünemann, 20, marginal no. 3 et seqq อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 3.

⁴ คณิต ฒ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 9), (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2561), น. 194.

⁵ กรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 4-5.

ฟ้อง แต่อยู่ภายในขอบเขตของวัตถุแห่งคดีที่ปรากฏในคำฟ้อง ศาลก็มีหน้าที่ต้องพิจารณาพิพากษาด้วย⁶

5.3.2 การกีดกันการกำหนดขอบเขตของสภาพเด็ดขาดทางกฎหมายของคำพิพากษา

คำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในวัตถุแห่งคดีก่อให้เกิดสภาพเด็ดขาดทางกฎหมายของคำพิพากษาเฉพาะต่อสิ่งที่อยู่ในวัตถุแห่งคดีเท่านั้น การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยวัตถุแห่งคดีเดิมต่อผู้กระทำความผิดคนเดิมย่อมต้องห้ามตามกฎหมาย ไม่ว่าศาลจะได้พิจารณาพิพากษาไปถึงสิ่งนั้นหรือไม่ก็ตาม ส่วนสิ่งใดที่ไม่ได้อยู่ภายในวัตถุแห่งคดีย่อมไม่เกิดมีสภาพเด็ดขาดทางกฎหมายขึ้น และการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดในเรื่องนั้นย่อมสามารถกระทำได้ การกีดกันประการนี้ของวัตถุแห่งคดีเกิดจากหลัก ne bis in idem หรือข้อห้ามการดำเนินคดีอาญาซ้ำในเรื่องเดียวกันหลังมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด⁷

5.4 วัตถุแห่งคดีกับหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากวัตถุแห่งคดีจะถูกระบุอยู่ในคำฟ้อง การดำเนินคดีโดยอาศัยคำฟ้องจึงเป็นหลักเกณฑ์สำคัญอีกประการหนึ่งในการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้อง (Anklagegrundsatz/Accusatorial Principle)⁸ การพิจารณาคดีของศาลจะเริ่มต้นขึ้นก็ต่อเมื่อมีผู้นำคดีมาสู่ศาลคำฟ้องเป็นเงื่อนไขบังคับก่อนของการพิจารณาคดีโดยศาล และศาลก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้แต่เฉพาะเรื่องราวที่ปรากฏในคำฟ้องเท่านั้น การดำเนินคดีที่อาศัยคำฟ้องจำเปรียบเสมือนกฎหมายในเรื่องขอบเขตการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

คำฟ้องคดีอาญามีหน้าที่ 2 ประการ คือหน้าที่ในการกำหนดขอบเขต (Umgrenzungsfunktion/Function of Boundary)⁹ คำฟ้องคือสิ่งที่กำหนดขอบเขตของวัตถุแห่งคดีในเบื้องต้นว่าศาลมีหน้าที่พิจารณาและพิพากษาเรื่องใดได้นอกเหนือจากขอบเขตนี้ แม้จะมีความปรากฏในคำฟ้อง ศาลก็ไม่มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาหน้าที่ในการกำหนดขอบเขตนี้จะสำเร็จลุล่วงลงได้ก็แต่เพียงเมื่อการระบุ

⁶ Kindhäuser, § 25, marginal no. 5 et seqq.; Volk/Englander, § 13, marginal no. 4 et seqq.; โปรดดู Roxin/Schunemann, § 20, marginal no. 2 ที่อธิบายไว้ใกล้เคียงกัน, อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 5.

⁷ Liebholz/Rinck, GG, Art. 103, marginal no. 1631; LR/Kuhne, Einl. K., marginal. 74 et seqq.; Kindhäuser, § 25, marginal no. 34; Roxin/Schunemann, § 52, marginal no. 6; Volk/Englander, § 32, marginal no. 6; อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 5.

⁸ คณิต ฒ นคร, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 4*, น. 61.

⁹ กรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 8-9.

วัตถุแห่งคดีทำได้ชัดเจนถึงขนาดที่ไม่ปรากฏอันตรายอันเกิดจากความสับสนระหว่างวัตถุแห่งคดีหลายๆ ประการ เช่น คำฟ้องระบุว่าจำเลยทำร้ายนาย ต. ด้วยการใช้ไม้หน้าสามตีศีรษะนาย ต. หนึ่งครั้งช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งตั้งแต่เวลา 08.00 น. ถึง 18.00 น. ของวันที่ 1 มกราคม หากในความเป็นจริง จำเลยทำร้ายนาย ก. ครั้งหนึ่งเวลา 08.20 น. และอีกครั้งหนึ่งในเวลา 17.40 น. คำฟ้องเช่นนี้ก็จะก่อให้เกิดอันตรายอันเกิดจากความสับสนในวัตถุแห่งคดีหลายๆ ประการคำฟ้องเช่นนี้จึงเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก่อให้เกิดเงื่อนไขระงับคดีประการหนึ่ง¹⁰

จำเลยต้องเข้าใจสิ่งที่ปรากฏในคำฟ้องเขาจึงจะสามารถแก้ต่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะคำฟ้องมีหน้าที่ในการให้ข้อมูล (Informationsfunktion/ Function of Information) หน้าที่ในการให้ข้อมูลจะคุ้มครองจำเลยจากความประหลาดใจที่อาจเกิดจากสถานการณ์ที่จำเลยไม่ทราบว่าตนถูกฟ้องเรื่องใด นอกจากนั้นคำฟ้องยังให้ข้อมูลแก่จำเลยและศาลเกี่ยวกับวัตถุแห่งคดีที่ถูกฟ้องและบทกฎหมายที่โจทก์เลือกมาปรับกับข้อเท็จจริงด้วย¹¹

การดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันเป็นการดำเนินคดีอาญาที่ต้องอาศัยคำฟ้องทั้งสิ้น ศาลจะริเริ่มคดีเองเหมือนในสมัยโบราณไม่ได้ แต่จะต้องรอให้มีการฟ้องคดีขึ้นมาสู่ศาล อย่างไรก็ตาม ในประเทศแถบภาคพื้นทวีปยุโรป ลักษณะของการดำเนินคดีอาญาแบบไต่สวน (Inquisitionsverfahren/ inquisitorial proceedings) ยังคงหลงเหลือให้เห็นอยู่อย่างชัดเจน เพราะองค์กรในกระบวนการยุติธรรมในประเทศดังกล่าว โดยเฉพาะศาลสามารถค้นหาความจริงนอกเหนือจากที่ปรากฏในคำฟ้องได้ รูปแบบการดำเนินคดีอาญาลักษณะนี้เรียกว่าการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องตามรูปแบบ (Klageformprinzip/ Principle of formal Accusation)¹² เฉพาะประเด็นที่ว่าการดำเนินคดีอาญาจะกระทำได้หรือไม่เท่านั้น ที่ขึ้นอยู่กับคำฟ้อง แต่ในประเด็นที่ว่าการดำเนินคดีอาญาจะต้องกระทำอย่างไรเป็นเรื่องของศาล

ส่วนในประเทศไทยรูปแบบการดำเนินคดีแพ่งมีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินคดีอาญาในทางที่ไม่ควรจะเป็น หลักการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องของไทยจึงกลายเป็นการดำเนินคดีอาญาตามคำฟ้องโดยสมบูรณ์ (reines Anklageverfahren/ pure accusatorial proceedings) กล่าวคือ

¹⁰ เพิ่งอ้าง.

¹¹ LR/Stuckenberg, § 200, marginal no. 6 f.; Beulke, § 13, marginal no. 285. อ้างถึงในกรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 8-9.

¹² Beling, § 22, p. 86; Eb. Schmidt, Lehrk I, marginal no. 351. อ้างถึงในกรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 8-9.

ทั้งประเด็นที่ว่า การดำเนินคดีอาญาในศาลสามารถทำได้หรือไม่ และประเด็นที่ว่า การดำเนินคดีอาญาในศาลจะอย่างไร ขึ้นอยู่กับคำฟ้องทั้งสิ้น¹³

จริงอยู่ ศาลในคดีอาญามีหน้าที่ในการพิจารณาข้อเท็จจริงทุกประการที่อาจจะมี ความสำคัญต่อคดี ศาลมิได้ถูกผูกมัดอยู่เพียงกับพยานหลักฐานที่คู่ความเสนอขึ้นมาเท่านั้น ทั้งนี้ ตามลักษณะของการดำเนินคดีอาญาแบบไต่สวน แต่นั่นมิได้หมายความว่า ฝ่ายนิติบัญญัติละเลย หรือไม่ให้ความสำคัญแก่คำฟ้อง ในทางตรงกันข้าม ฝ่ายนิติบัญญัติใช้ความพยายามหลายวิธีทางที่ จะจำกัดการใช้อำนาจของศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกินขอบเขต การแบ่งแยกหน้าที่การฟ้อง คดีอาญาของอัยการกับหน้าที่การพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของศาลออกจากกัน ทั้งนี้เพื่อมิให้การ ริเริ่มคดีอาญาเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาและมีให้ศาลต้องลงไปรวบรวมพยานหลักฐานเองทั้งหมด ก็ เป็นสิ่งที่แสดงถึงความพยายามนี้¹⁴

เมื่อ ป.วิ.อ. ให้คุณค่าแก่การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องมากกว่าการดำเนินคดี อาญาแบบไต่สวน ขอบเขตของวัตถุแห่งคดีก็ควรจะแคบ ซึ่งจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถแก้ต่าง ให้ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามหลัก nemo tenetur¹⁵ ด้วย เพราะเขาถูกบังคับให้พูดถึงข้อเท็จจริงอื่นๆ น้อยลงเมื่อวัตถุแห่งคดีแคบ ยิ่งวัตถุแห่ง คดีกว้างขึ้นเท่าไร ผู้ถูกกล่าวหาจึงสูญเสียประโยชน์ที่ดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องสร้างขึ้นไว้ สำหรับเขาวัตถุแห่งคดีอาญาที่กว้างจะมีผลทำให้ผู้พิพากษาต้องพิจารณาข้อเท็จจริงกว้างขวางตาม ไปด้วยโดยผู้ที่ถูกกล่าวหาไม่อาจรู้ตัวก่อนได้ซึ่งทำให้เขาไม่สามารถแก้ต่างให้ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁶

5.5 หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยวัตถุแห่งคดี

วัตถุแห่งคดีไม่ใช่ฐานความผิด (crimen) แต่เป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำของผู้ ถูกกล่าวหา อย่างไรก็ตาม การวินิจฉัยว่าวัตถุแห่งคดีคืออะไรนั้น ไม่ใช่ปัญหาที่จะต้องมาวินิจฉัย แต่ต้องวินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงหนึ่งยังอยู่ภายในขอบเขตของวัตถุแห่งคดีเดียวกันกับข้อเท็จจริงอีก ประการหนึ่งหรือไม่ ทฤษฎีของ (individuation of events) จึงมีความสำคัญที่มีขึ้นเพื่อระบุว่า เหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์ใด และเมื่อเราสามารถระบุว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์ใดได้แล้ว เราก็

¹³ วรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 9.

¹⁴ Bertel, Il., A., 2., p. 83. อ้างถึงใน วรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 10.

¹⁵ หลัก nemo tenetur หรือชื่อเต็มๆว่า หลัก nemo tenetur se ipsum scusare คือหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “ไม่มีใครถูกบังคับให้กล่าวหาตนเองได้” อ้างถึงใน วรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 9.

¹⁶ Bertel, Il., A., 1., p. 80; Detmer, Erster Teil, F., 1., 1., p. 109; Wolter, GA 1986, 143, 151 et seq. อ้างถึงใน วรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 9.

จะสามารถระบุได้คือว่าเหตุการณ์ใดเป็นของเหตุการณ์ใด หรือเหตุการณ์ใดเป็นคนละเหตุการณ์กับเหตุการณ์ใด¹⁷

ในการจะให้คำตอบว่า ข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นในชั้นพิจารณาเป็นข้อเท็จจริงภายในขอบเขตของวัตถุแห่งคดีอาญาเดียวกันกับที่ปรากฏในคำฟ้องหรือไม่ หรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นหลังจากศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้วข้อเท็จจริงภายในขอบเขตของวัตถุแห่งคดีอาญาเดียวกันกับที่ปรากฏในคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดหรือไม่ จะต้องแยกปัญหาออกจากกันเสียก่อน ประการแรกปัญหาเรื่องปัญหาเรื่องขนาดของการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี¹⁸ และประการที่สองเป็นปัญหาเรื่องการแทนที่การกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี ซึ่งสามารถแยกอธิบายได้ดังนี้

5.5.1 ปัญหาว่าด้วยขนาดของการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี

ปัญหาว่าด้วยขอบเขตของการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี เป็นปัญหาที่ว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นในชั้นพิจารณาอยู่ในขอบเขตเดียวกับวัตถุแห่งคดีที่ปรากฏในคำฟ้องหรือไม่ ลักษณะของปัญหาอยู่ที่ความแคบหรือความกว้างของวัตถุแห่งคดี¹⁹

ปัญหาการพิจารณาเกี่ยวกับความแคบกว้างของวัตถุแห่งคดี²⁰ ได้แก่

ตัวอย่างที่ 1 จำเลยถูกฟ้องว่ากระทำความผิดฐานยิงปืน โดยใช้เหตุในเมือง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 367 ศาลพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยไม่มีความผิด ต่อมาปรากฏพยานหลักฐานว่าการยิงปืนของจำเลยในครั้งนั้นทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายด้วยกระสุนปืนนัดนั้นด้วย ดังนั้นอัยการจะนำเรื่องนี้กลับมาฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ไม่ได้ เพราะข้อเท็จจริงในคำฟ้องคดีหลังอยู่ในวัตถุแห่งคดีเดียวกันซึ่งคดีแรกศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดไปแล้ว

ตัวอย่างที่ 2 คำฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยลักทรัพย์ของผู้เสียหายไปอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ต่อมาได้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยใช้กำลังประทุษร้ายในการลักทรัพย์นั้นด้วย ดังนั้นอัยการจะนำเรื่องนี้กลับมาฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่ในความผิดฐานชิงทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339 วรรคแรกอีก

¹⁷ เรื่อง individuation of events เป็นส่วนหนึ่งการวิชา Philosophy of Ontology ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อนักกฎหมายอาญาในเรื่องวัตถุแห่งคดีแล้ว ยังเป็นประโยชน์ในประเด็นปัญหาเรื่องการกระทำ (action) ด้วย โปรดดู Davidson, Individuation of Events, in: Essays on Actions and Events, 2nd ed., Clarendon Press 2001, p. 295. อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 11.

¹⁸ กรรณิรมย์ โกมลารชุน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 11.

¹⁹ เพิ่งอ้าง.

²⁰ เพิ่งอ้าง.

ไม่ได้ เพราะข้อเท็จจริงในคำฟ้องคดีหลังอยู่ในวัตถุแห่งคดีเดียวกันซึ่งคดีแรกศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดไปแล้ว

ตัวอย่างที่ 3 กรณีที่จำเลยถูกพิพากษาลงโทษในความผิดฐานฆ่าลูกตนเองตาย โดยใช้มีดแทงที่ลำตัวของทารก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 และศาลมีพิพากษาเสร็จเด็ดขาดลงโทษจำเลย ต่อมาภายหลังพบว่าก่อนที่จำเลยจะฆ่าลูกของตนเอง จำเลยได้พยายามทำให้นางสาวปอ แท้งลูกโดยต่อยเข้าที่ท้องของนางสาวปออย่างแรง จนเด็กทารกได้คลอดออกมามีชีวิต คดีนี้เป็นเรื่องหลายวัตถุแห่งคดี เมื่อฟ้องฐานฆ่าผู้อื่นตาม มาตรา 288 แล้ว อัยการยังสามารถฟ้องจำเลยฐานพยายามทำแท้งนางสาวปอตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 303 ประกอบ 80 อีกได้²¹

ตัวอย่างที่ 4 คดีที่จำเลยถูกศาลพิพากษาลงโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ต่อมาผู้ถูกทำร้ายได้สูญเสียการได้ยินเป็นการได้รับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (1) เช่นนี้จะนำคดีเรื่องเดียวกันมาฟ้องจำเลยอีกไม่ได้ เพราะข้อเท็จจริงในคำฟ้องคดีหลังอยู่ในวัตถุแห่งคดีเดียวกันซึ่งคดีแรกศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดไปแล้ว²²

ดังนั้น คดีเรื่องใดที่มีในวัตถุแห่งคดีอาญาเดียวกัน เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดในวัตถุแห่งคดีแล้ว ต่อมาข้อเท็จจริงใหม่เกิดขึ้น แม้ศาลจะมีได้พิจารณาพิพากษาถึงข้อเท็จจริงที่ได้ปรากฏขึ้นใหม่นั้นก็ตาม โจทก์จะนำข้อเท็จจริงที่ได้ปรากฏขึ้นใหม่นั้นมาฟ้องจำเลยอีกไม่ได้ เพราะเกิดสภาพที่ไม่อาจดำเนินคดีอาญาซ้ำได้ (Sperrwirkung/ barrier effect) เนื่องจากมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในวัตถุแห่งคดีเรื่องนั้นแล้ว²³ แต่ในทางกลับกันถ้าคดีเรื่องนั้นมีวัตถุแห่งคดีที่แตกต่างกัน จำเลยก็อาจถูกฟ้องคดีอีกได้ตามตัวอย่างที่ 3

ปัญหาที่จัดอยู่ในเรื่องขนาดของการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี²⁴ ได้แก่

- (1) ความผิดที่เกิดจากการกระทำความผิดเดียว เช่น ตัวอย่างที่ 1 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น
- (2) ความผิดที่มีองค์ประกอบหลายประการ เช่น ตัวอย่างที่ 2 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น
- (3) ความผิดที่เกิดจากหลายกรรม เช่น ตัวอย่างที่ 3 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

²¹ การพยายามทำแท้งกับการฆ่าผู้อื่นไม่ใช่กรรมเดียวตาม มาตรา 90 จึงเป็นวัตถุแห่งคดีหลายประการ ดังนั้นสภาพเด็ดขาดทางกฎหมายของคำพิพากษาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นจึงไม่กินความไปถึงความผิดฐานพยายามทำแท้ง ซึ่งเป็นคนละวัตถุแห่งคดีกัน, อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โทมลาธุณ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 16.

²² ตามตัวอย่างที่ 4 นี้ มาจากหลักเรื่องกรรมเดียว หลายบทเทียบ, อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โทมลาธุณ, “ความสัมพันธ์เชิงตรรกะของการกระทำผิดหลายฐานอันเกิดจากกรรมเดียว,” *วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, ปีที่ 34, ฉบับที่ 2, น. 19, (กันยายน 2559).

²³ กรรณิรมย์ โทมลาธุณ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 11.

²⁴ *เพ็ญอ้าง.*

(4) ความผิดต่อเนื่อง ความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ความผิดที่เกิดจากการกระทำหลายบทเทียบ²⁵ เช่น ตัวอย่างที่ 4 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

เมื่อปัญหาเรื่องขอบเขตการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี และการแทนที่การกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี มีความแตกต่างกัน จึงต้องมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันมาใช้วินิจฉัย หากเอาหลักเกณฑ์ของปัญหาแรกไปวินิจฉัยในปัญหาที่ 2 ก็จะเกิดผลประหลาด เอาหลักเกณฑ์ของปัญหาที่ 2 ไปวินิจฉัยในปัญหาแรก ก็จะไม่ยุติธรรมกับจำเลย เช่น หากศาลพิพากษายกฟ้องจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์ คดีถึงที่สุดแล้ว อัยการก็สามารถนำคดีมาฟ้องจำเลยในความผิดฐานรับของโจรอีกได้ ผลการวินิจฉัยเช่นนี้จึงไม่น่าจะถูกต้องเพราะศาลใช้หลักเกณฑ์ผิด²⁶

การจะพิจารณาว่ากรณีใดถือว่าเป็นปัญหาเรื่องขนาดของการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี จึงมีหลักเกณฑ์ที่จำต้องนำมาวินิจฉัยมี 2 หลักเกณฑ์ด้วยกันคือ ฐานความผิดของการกระทำเข้ากัน (compatible) ได้หรือไม่ และความผิดที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำความผิดเดียวหรือไม่ โดยหลักเกณฑ์แรกจะเป็นเครื่องมือในการช่วยกำหนดว่ากรณีใดถือว่าเป็นปัญหาเรื่องขนาดของการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี และหลักเกณฑ์ที่สองก็จะเป็นตัวกำหนดว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นในชั้นพิจารณานั้นยังคงอยู่ภายในขอบเขตของวัตถุแห่งคดีอาญาเดียวกันกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำฟ้องหรือไม่²⁷ โดยสามารถแยกอธิบายได้ ดังนี้

1) ฐานความผิดของการกระทำเข้ากัน (compatible)

การพิจารณาว่าฐานความผิดของการกระทำเข้ากัน (compatible) ได้หรือไม่ ถือเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่จะช่วยแบ่งแยกประเภทของปัญหาวัตถุแห่งคดีได้อย่างชัดเจน โดยพิจารณาทั้งในมุมมองความเป็นจริงและทางกฎหมายว่า ฐานความผิดของการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นเข้ากัน (compatible) ได้หรือไม่ ทั้งนี้ สิ่งที่จะพิจารณาว่าเข้ากันได้หรือไม่นั้น ไม่ใช่การกระทำความผิดของผู้กระทำหรือที่เรียกว่า (act-tokens)²⁸ แต่เป็นฐานความผิดซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมาย (act-types) หรืออาจกล่าวได้ว่า บุคคลคนเดียวสามารถกระทำความผิดหลายฐานความผิดในเวลาเดียวกันได้

²⁵ การกระทำหลายบทเทียบ เป็นกรณีที่ผู้กระทำได้กระทำความผิดหลายฐาน แต่หากมองเจตนาารมณ์ของกฎหมาย จะเห็นได้ว่า กฎหมายต้องการให้เพียงความผิดหลักเท่านั้นปรากฏในคำพิพากษา ส่วนความผิดรองก็จะหมดความหมายไป ทั้งนี้ เพราะเนื้อหาของความผิดหลักได้รวมเอาเนื้อหาของความผิดรองเอาไว้แล้ว, อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โกมลารชุน, “ความสัมพันธ์เชิงตรรกะของการกระทำความผิดหลายฐานอันเกิดจากกรรมเดียว,” วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีที่ 34, ฉบับที่ 2, น. 19, (กันยายน 2559).

²⁶ กรรณิรมย์ โกมลารชุน, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1, น. 13.

²⁷ เพิ่งอ้าง, น. 11-13.

²⁸ Moore, Act and Crime, Chapter 12, p. 318. อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โกมลารชุน, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1, น. 12.

หรือไม่ หากสามารถกระทำได้ ย่อมถือว่าฐานความผิดนั้นๆ เข้ากันได้ (compatible) เมื่อฐานความผิดเข้ากันได้การกระทำดังกล่าวก็เป็นปัญหาเรื่องของขนาดของการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี²⁹

2) การกระทำความผิดหลักกรรมเดียว เป็นกฎเกณฑ์ในทางกฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 ในทางคำรามีการให้ความหมายของกรรมเดียวไว้หลากหลาย เช่น การกระทำใดในทางธรรมชาติกรรมเดียว³⁰ หรือการกระทำในทางธรรมชาติหลายการกระทำ แต่กฎหมายถือว่าเป็นกรรมเดียว³¹ หรือการกระทำหนึ่งๆ ที่สามารถแยกออกเป็นความผิดต่างๆ ก็เป็นกรรมเดียวในทางกฎหมายอาญาได้³² หรือการกระทำหนึ่ง ได้รวมอยู่ในการกระทำที่สามารถแยกออกได้ ซึ่งเป็นกรกระทำที่มีความร้ายแรงในระดับต่างๆ เช่น ชิงทรัพย์, ฆ่าผู้อื่น³³ หรือความผิดต่อเนื่อง³⁴ ก็เป็นกรรมเดียว³⁵ หรือความผิดที่กระทำโดยเจตนาและประมาท³⁶ หรือความผิดที่ยืดออกไป³⁷

ในการวินิจฉัยถึงหลักกรรมเดียวนั้น ควรทำความเข้าใจในเรื่องการกระทำผิดหลายบทหลายกระทงเสียก่อน ความผิดหลายบทหลายกระทง คือ การกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดอาญาหลายฐานหรือฐานเดียวกันซ้ำหลายครั้ง โดยความผิดเหล่านั้นจะต้องถูก

²⁹ กรรภิรมย์ โกมลารชุน, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1*, น. 12-13.

³⁰ ตัวอย่าง เช่น ยิงปืนนัดเดียวตูกคนหนึ่งตาย อีกคนบาดเจ็บ

³¹ จิตติ ดิงศักดิ์, *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 11), (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555), น. 594.

³² เช่น การทำแพ่ง การชิงทรัพย์ ที่รวมการกระทำอื่นๆ ไว้ การกระทำในลักษณะนี้ในทางกฎหมายอาญาถือว่าเป็นกรรมเดียว

³³ คณิต ณ นคร, *กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 2), (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน), น. 350-351.

³⁴ ความผิดต่อเนื่อง คือ ความผิดที่บัญญัติต้องประกอบความผิดหลายประการ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 143 ที่กำหนดความผิดของผู้กระทำว่า ผู้ใด เรียก รับ หรือ ขอมจะรับ ย่อมมีหมายความว่า การเรียก รับ ขอมจะรับ เป็นการกระทำความผิด

³⁵ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายหลักกฎหมายอาญา ภาค 1*, (พิมพ์ครั้งที่ 10), (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย), 2551), น. 764. และดู คณิต ณ นคร, *กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 2), (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน), น. 351.

³⁶ ถ้าการกระทำผิดฐานหนึ่งเป็นผลมาจากการกระทำผิดอีกฐานหนึ่ง เช่น การป้องกันเกินสมควรแก่เหตุเป็นการกระทำโดยเจตนา ถ้าการกระทำผิดเกิดจากความสำคัญผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62 วรรคแรก และความสำคัญผิดนั้นได้เกิดขึ้นเพราะความประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62 วรรค 2 แล้ว ผู้กระทำจะต้องรับโทษในความผิดฐานกระทำโดยประมาทด้วย

³⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 35*, น. 761.

ดำเนินคดีในครั้งเดียวกัน การนำข้อเท็จจริงทั้งหมดมาดำเนินคดีและกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำ ความผิดเพียงครั้งเดียวจึงเป็นที่มาของการกระทำความคิดหลายบทหลายกระทง หรือหลักกรรม เดียวนั่นเอง³⁸

หลักกรรมเดียวหรือการกระทำความคิดหลายบทหลายกระทงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำ ข้อเท็จจริงทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความคิดในครั้งนั้นทั้งหมดมาดำเนินคดีในครั้งเดียวกัน ตามหลักการใช้ข้อเท็จจริงให้หมดสิ้นหมดไป (Ausschöpfungsgebot)³⁹ และเพื่อที่จะกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความคิดเพียงครั้งเดียวตามหลักการห้ามใช้ข้อเท็จจริงซ้ำในการกำหนดโทษ (Doppelverwertungsverbot)⁴⁰

บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 ที่ว่า “การกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็น ความผิดต่อกฎหมายหลายบท....” คำว่า การกระทำใด จึงควรจะหมายถึงการกระทำในทาง ธรรมชาติ ส่วนคำว่า กรรมเดียว ควรจะให้หมายความว่า การกระทำหนึ่งการกระทำซึ่งเป็น ความหมายในทางเทคนิคกฎหมายซึ่งนักกฎหมายได้คิดกันขึ้น⁴¹

ดังนั้น ผลในทางกฎหมายของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 จึงหมายถึง การ กระทำในทางธรรมชาติที่กฎหมายถือว่าเป็นกรรมเดียว และเป็นกรกระทำที่ผิดกฎหมายหลายฐาน คือเป็นความผิดหลายบท⁴² จึงจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติตามประมวลกฎหมาย อาญามาตรา 90 ที่บัญญัติถึงการกระทำกรรมเดียวแต่เป็นความผิดหลายบท จะต้องลงโทษในบทที่ หนักที่สุด⁴³

เมื่อรู้ว่ประเภทของปัญหาวัตถุประสงค์เป็นปัญหาเรื่ององขนาดของการกระทำอันเป็น วัตถุประสงค์แล้ว ก็ต้องพิจารณา โดยอาศัยหลักเกณฑ์อีกประการมาปรับใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการ กำหนดขอบเขตการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลในส่วนของขนาดของการกระทำอันเป็นวัตถุประสงค์

³⁸ กรรภิรมย์ โกมลารชุน, “ว่าด้วยการกระทำความคิดหลายบทหลายกระทง ตามความเห็นของศาลฎีกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลัก เจตนาเดียว,” วารสารนิติศาสตร์ปริทัศน์ มหามงคล มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ปีที่ 1, ฉบับที่ 4, น. 94, 96, (มีนาคม-พฤษภาคม 2556).

³⁹ เพ็งอ้าง, น. 96.

⁴⁰ หลักการห้ามใช้ข้อเท็จจริงซ้ำในการกำหนดโทษ (Doppelverwertungsverbot) หมายถึง ห้ามมิให้นำ ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความคิดมาใช้กำหนดโทษเกินหนึ่ง ครั้ง, อ้างถึงในกรรภิรมย์ โกมลารชุน, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 38, น. 95.

⁴¹ กรรภิรมย์ โกมลารชุน, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 38, น. 97.

⁴² เพ็งอ้าง.

⁴³ หยุด แสงอุทัย, ประมวลกฎหมายอาญา ศึกษาทางคำพิพากษาศาลฎีกา (พิมพ์ครั้งที่ 2), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เพ็ญอักษร, 2511), น. 526.

คดีเดียวกันนั้น ว่าอยู่ในขอบเขตของวัตถุแห่งคดีเดียวกันกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำฟ้องหรือไม่ ก็คือ ความคิดที่ได้กระทำนั้นเป็นความคิดที่เกิดจากการกระทำความผิดตามความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 หรือไม่ และหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ถือเป็นขอบเขตที่เล็กที่สุดของการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี⁴⁴

ทั้งนี้ โดยหลักของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 ได้ให้ความหมายว่า ในกรณีที่ผู้กระทำได้กระทำความผิดกฎหมายหลายฐานด้วยกรรมเดียว เขาจะได้รับโทษเพียงโทษเดียวเท่านั้น คือโทษที่หนักที่สุด ดังนั้นการที่จะลงโทษเดียวได้ก็แปลว่า จะต้องมิคดีอาญาคดีเดียวกันนั้น จากกรณีดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่า การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 จึงมีขอบเขตเท่ากับการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดีอาญาเดียวกัน แม้ว่ากระทำความผิดกรรมเดียวนั้นจะผิดกฎหมายหลายฐานก็ตาม ด้วยเหตุดังกล่าวจึงถือว่า “กรรมเดียว=การกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดีอาญาเดียว”⁴⁵

อย่างไรก็ตาม รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดว่าในกรณีใดถือเป็นการกระทำความผิดเดียว หรือกรณีใดเป็นการกระทำความผิดกฎหมายหลายบทนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจถึงหลักการดังกล่าว มิฉะนั้นแล้ว หลักเกณฑ์ที่จะช่วยกำหนดขอบเขตการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอาจคลาดเคลื่อนและส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมต่อไป⁴⁶

5.5.2 ปัญหาเรื่องการแทนที่การกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี

ในส่วนปัญหาเรื่องการแทนที่การกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี คือ ปัญหาที่ว่าข้อเท็จจริงที่เพิ่งปรากฏขึ้นในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลจะสามารถเข้ามาแทนที่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นในคำฟ้องได้หรือไม่ หากข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลสามารถเข้ามาแทนที่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นในคำฟ้องได้ ย่อมส่งผลให้ข้อเท็จจริงในคำฟ้องเดิมหมดความหมายไป เพราะด้วยเหตุผลในทางความเป็นจริงและทางกฎหมาย ผู้กระทำสามารถกระทำการเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น กล่าวคือ หากไม่กระการตามที่ปรากฏในคำฟ้อง ก็กระทำการตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในชั้นพิจารณา ไม่อาจทำทั้งสองอย่างพร้อมกัน⁴⁷

⁴⁴ Detmer, Erster Teil, A., I., 2., p. 7; Grunwald, in: Teheran-Beiheft der zstw 1974 (Hrsg. Jescheck), S. 94, i07; Keller, 2. Teil, § 21, II., S. 126, Fn. 360; Puppe, JR 1986, 205; Ranft, JuS 2003, 417, 424; Wolter, GA 1986, 143, 160. อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โคมลารชุน, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1*, น. 11 และ น. 15.

⁴⁵ กรรณิรมย์ โคมลารชุน, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1*, น. 15.

⁴⁶ กรรณิรมย์ โคมลารชุน, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 38*, น. 100.

⁴⁷ กรรณิรมย์ โคมลารชุน, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1*, น. 12.

ด้วยเหตุดังกล่าว หลักเกณฑ์อันเกี่ยวกับการกระทำกรรมเดียวจึงไม่อาจเป็นเครื่องมือในการกำหนดขอบเขตของวัตถุแห่งคดีในกรณีนี้ได้ เป็นต้นว่า การขโมยของกับรับของโจร การกระทำทั้งสองฐานความผิดนี้มีอาจเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลคนเดียวและในเวลาเดียวกันได้อย่างแน่นอน จึงไม่สัมพันธ์กันแบบกรรมเดียว แต่มีความสัมพันธ์ในอันที่จะให้เกิดความจำเป็นที่การกระทำทั้งสองจะต้องถูกพิจารณาในคดีเดียวกัน (Notwendigkeit der einheitlichen Aburteilung/ Necessity of the unified Sentencing)⁴⁸

5.5.3 ปัญหาว่าด้วยขอบเขตของการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี

ปัญหาว่าด้วยขอบเขตของการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดีนี้เป็นปัญหาว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นในชั้นพิจารณาหรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นหลังคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด ยังอยู่ในขอบเขตเดียวกับวัตถุแห่งคดีที่ปรากฏในคำฟ้องหรือในคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดหรือไม่ หากจำเลยถูกฟ้องในความผิดฐานลักทรัพย์ และศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว แต่ข้อเท็จจริงเพิ่งมาปรากฏว่าจำเลยใช้กำลังประทุษร้ายเจ้าทรัพย์ร่วมด้วย ศาลจะลงโทษจำเลยฐานชิงทรัพย์หรือโจทก์จะมาฟ้องจำเลยโดยอาศัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้กำลังประทุษร้ายนั้นเป็นคดีใหม่ได้หรือไม่⁴⁹

เมื่อได้พิจารณาบทบัญญัติใน ป.อ. ว่าด้วยเรื่องหลายบทหลายกระทงจะเห็นได้ว่ามาตรา 90 นี้เองที่บอกเราว่าขอบเขตที่เล็กที่สุดที่จะเป็นไปได้ของการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดี คือ การกระทำที่เป็นกรรมเดียวตามมาตรา 90 มาตรา 90 บัญญัติว่าในกรณีที่ผู้กระทำได้กระทำการที่ผิดกฎหมายหลายฐานด้วยกรรมเดียว เขาจะได้รับโทษเพียงโทษเดียวเท่านั้น คือ โทษที่หนักที่สุดการจะลงโทษเดียวได้ก็แปลว่าจะต้องมีคดีอาญาคดีเดียวเท่านั้น ดังนั้น การกระทำกรรมเดียวตามมาตรา 90 จึงมีขอบเขตเท่ากับการกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดีอาญาเดียวแม้ว่ากรรมเดียวนั้นจะผิดกฎหมายหลายฐานก็ตามหากการกระทำกรรมเดียวนั้นมิได้ถูกพิจารณาพิพากษาโดยครบสมบูรณ์ภายในคดีอาญาเดียวก็จะเอาส่วนที่เหลือมาพิจารณาพิพากษากันในคดีอาญาอื่นอีกมิได้เพราะสภาพเด็ดขาดทางกฎหมายของคำพิพากษาได้เกิดขึ้นแล้วสูตรที่ว่า “กรรมเดียว=การกระทำอันเป็นวัตถุแห่งคดีอาญาเดียว” จึงมิใช่เป็นเพียงสูตรที่มีรากเหง้ามาจากหลัก ne bis in idem เท่านั้นแต่เป็นผลที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ของกฎหมายอาญาสารบัญญัติด้วย⁵⁰

เมื่ออาศัยกรรมเดียวในการวินิจฉัยเรื่องวัตถุแห่งคดี เราจะได้คำตอบว่าการขโมยกับการใช้กำลังประทุษร้ายเป็นกรรมเดียว อันเกิดจากการตีความฐานความผิด จึงเป็นวัตถุแห่งคดีเดียวกัน

⁴⁸ Schöneborn, MDR 1974, 531, 532 f. อ้างถึงใน กรรณิรมย์ โคมลารชุน, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 16.

⁴⁹ กรรณิรมย์ โคมลารชุน, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 13-14.

⁵⁰ *เพิ่งอ้าง*, น. 15.

ศาลมีหน้าที่ต้องพิจารณาการกระทำทั้งสองส่วนของจำเลยแม้ว่าในคำฟ้องจะระบุมาแต่เพียงการขโมยเท่านั้น และหากศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดเพียงประเด็นเกี่ยวกับการขโมยสภาพเด็ดขาดตามกฎหมายของคำพิพากษาก็เกินความไปถึงการใช้กำลังประทุษร้ายด้วยอัยการจะมาฟ้องจำเลยฐานทำร้ายร่างกายเป็นอีกคดีหนึ่งไม่ได้⁵¹

5.6 การนำเอาหลักเกณฑ์ในเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้ในการวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้อง

การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องเปรียบเสมือนกฎเกณฑ์ในในเรื่องขอบเขตของการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ซึ่งการบรรยายฟ้องตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 158(5) นั้นถือเป็นหน้าที่ของคำฟ้องในการกำหนดขอบเขตของวัตถุแห่งคดี ส่วนอนุมาตราอื่น ๆ ถือเป็นหน้าที่ของคำฟ้องในการให้ข้อมูลทั้งสิ้น จึงมีผลสืบเนื่องต่อไปถึงเรื่องของการแก้ไขคำฟ้อง กล่าวคือ ถ้าเป็นการขอแก้ไขในเรื่องใดๆก็ตามในอนุมาตราอื่นของมาตรา 158 สามารถขอแก้ไขได้ทั้งสิ้น แต่ถ้าเป็นการขอแก้ไขใน มาตรา 158 (5) เช่นนี้จะต้องดูว่าต้องเป็นการขอแก้ไข แต่ในเรื่องของการให้ข้อมูลเท่านั้น แต่ถ้าเป็นขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องแล้ว ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้หรือข้อความที่หล่นหายไปที่จะขอเพิ่มในคำฟ้องนั้น จะทำให้ไปกระทบสิทธิในการป้องกันตนเองของจำเลย เช่นนี้ การขอแก้ไขคำฟ้องนั้นก็ทำให้คำฟ้องนั้นกลายเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อคำฟ้องไม่ชอบด้วยกฎหมายก็จะเกิดเงื่อนไขระงับคดี คือ ศาลก็จะต้องสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

วัตถุแห่งคดี คือ ขอบเขตของอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หมายความว่า สิ่งใดที่อยู่ในขอบเขตวัตถุแห่งคดี แม้จะมีได้ปรากฏในคำฟ้อง ศาลก็มีหน้าที่ต้องพิจารณาให้ครบถ้วน สิ่งที่เกิดขึ้นเลยออกไปจากวัตถุแห่งคดี แม้จะปรากฏในคำฟ้อง ศาลก็ไม่มีหน้าที่ต้องพิจารณาพิพากษาไปถึง⁵² ศาลจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาอะไรบ้าง ขึ้นอยู่กับขอบเขตของวัตถุแห่งคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน (Strafprozessordnung-StPo) บัญญัติไว้ชัดเจนในมาตรา 264 ใจความสำคัญว่า ขอบเขตการพิจารณาพิพากษาของศาล คือบุคคลผู้ถูกฟ้องและการกระทำที่ถูกฟ้อง นักกฎหมายเยอรมันจึงมีปัญหาที่ต้องคิดพิจารณาเพียงว่า การกระทำตามความหมายของมาตรา 264 หมายถึงอะไร และมีขอบเขตกว้างแคบเพียงใด แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยไม่มีบทบัญญัติเช่นนี้⁵³

⁵¹ เฟ็งฮ้าง.

⁵² เฟ็งฮ้าง, น. 1.

⁵³ Eb. Schmidt, LehrK I, marginal no. 246 et seqq.; Beling, § 28, p. 112; Kindhäuser, § 25, marginal no. 2; Peters, § 50, II., 4., b); Roxin/Schünemann, 20, marginal no. 3 et seqq. อ้างถึงในกรรณิรมย์ โกมลารชุน, ฮ้างแล้ว เจริงอรรถที่ 1, น. 3.

เพราะฉะนั้นการนำเอาวัตถุแห่งคดีไปปรับใช้กับการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 163 มาตรา 164 นั้น หากนำบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้ จะต้องพิจารณาว่าเมื่อแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องแล้ว ยังอยู่ในขอบเขตการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลหรือไม่ จากสถานการณ์ปัญหาของบทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องในคดีอาญา ที่ได้ทำการวิเคราะห์ไว้ในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.4 จะเห็นว่า บทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้น แม้จะมีเหตุอันควรที่จะอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้ ศาลก็อาจจะไม่อนุญาตให้แก้ไขได้ ซึ่งอยู่ในดุลพินิจของศาลในการอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง จึงยังไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีลักษณะข้อเท็จจริงคล้ายๆกันนั้น ทำให้เห็นชัดเจนว่าศาลมีคำสั่งแตกต่างกันดังนี้

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานขับรถชนคนโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายรับอันตรายสาหัสตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ระหว่างพิจารณาโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่า ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 จึงมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่า โจทก์จะขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้หรือไม่ เมื่อปรากฏว่าเดิมโจทก์ได้ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานขับรถชนคนโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ระหว่างพิจารณาโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่า ผู้เสียหายถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการขับรถโดยประมาทของจำเลย ขอให้ลงโทษจำเลยฐานขับรถชนคนโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291⁵⁴ จะเห็นได้ว่าการขับรถโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300, 291 เป็นการกระทำเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทเป็นการขอแก้ไขฐานความผิดหรือรายละเอียด กรณีจึงมีเหตุอันควร ศาลจึงอนุญาตให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้องเป็นในความผิดฐานขับรถชนคนโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ได้

เมื่อเปรียบเทียบกับกรณี โจทก์ฟ้องจำเลยในข้อหาทำร้ายร่างกายถึงบาดเจ็บตาม มาตรา 295 ในชั้นพิจารณาปรากฏว่าบาดเจ็บผู้เสียหายถึงอันตรายสาหัส จึงขอเพิ่มเติมฟ้องในข้อหาทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัสตาม มาตรา 297⁵⁵ กรณีดังกล่าวนี้ศาลไม่อนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง เนื่องจากมีข้อขัดแย้งบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 164 จะเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวนี้

⁵⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1746/2535

⁵⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 801/2511

จากคำพิพากษาศาลฎีกา 2 เรื่องดังกล่าว ทำให้เห็นว่าข้อเท็จจริงทั้งสองเรื่อง มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยกรณีแรก⁵⁶ โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องจากความผิดฐานขับรยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายรับอันตรายสาหัสตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 300 แต่ในระหว่างพิจารณา โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่า ผู้เสียหายถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการขับรยนต์โดยประมาทของจำเลย ขอให้ลงโทษจำเลยฐานขับรยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 291 ซึ่งตามบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้น ถ้าเป็นการแก้ฐานความผิดไม่ว่าจะทำไมในระยะเวลาใดระหว่างพิจารณาในศาลชั้นต้น สามารถทำได้หากจำเลยไม่หลงต่อสู้ และไม่ถือว่าจำเลยเสียเปรียบ ศาลจึงอนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้

แต่ในกรณีเรื่องที่สองนั้น⁵⁷ โจทก์ขอแก้ฐานความผิดเช่นกันจาก ข้อหาทำร้ายร่างกายถึงบาดเจ็บตามมาตรา 295 ในระหว่างพิจารณา โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเป็นข้อหาทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัสตามมาตรา 297 ซึ่งเป็นการขอแก้ฐานความผิดเช่นเดียวกันกับกรณีแรก แต่ศาลไม่อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องทำให้เห็นปัญหาได้ชัดเจนว่า ในเรื่องการขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน แม้จะมีเหตุอันสมควรก็ตาม ศาลก็อาจไม่อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้ เพราะยังเป็นดุลพินิจของศาล

จากปัญหาของการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องตามแนวคำพิพากษาข้างต้น เราต้องพิจารณาเบื้องต้นก่อนว่าศาลมีหน้าที่พิจารณาและพิพากษาเรื่องใดได้้นนอกเหนือจากขอบเขตนี้ แม้จะมีความปรากฏในคำฟ้อง ศาลก็ไม่มีหน้าที่พิจารณาพิพากษา การขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้นจะต้องไม่ทำให้วัตถุแห่งคดีนั้นเปลี่ยนแปลงไปเป็นวัตถุแห่งคดีอื่นและการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องนั้นยังอยู่ในขอบเขตของวัตถุแห่งคดี และการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องนั้นจะต้องไม่ปรากฏอันตรายอันเกิดจากความสับสนระหว่างวัตถุแห่งคดีหลายๆ ประการและการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องนั้น ข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นในชั้นพิจารณาจะต้องอยู่ในขอบเขตเดียวกับวัตถุแห่งคดีที่ปรากฏในคำฟ้อง ซึ่งหากใช้หลักกฎหมายเรื่องวัตถุแห่งคดี ก็จะไม่เกิดปัญหาในเรื่องการใช้ดุลพินิจของศาลในการสั่งอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง

จากหลักกฎหมายที่ว่า ศาลจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้แก้ฟ้องโดยอาศัยเหตุที่ว่าจำเลยเสียเปรียบหรือไม่เสียเปรียบ จำเลยหลงต่อสู้หรือมิได้หลงต่อสู้นั้นก็จะเป็นปัญหาในเรื่องนี้ เพราะหากแก้คำฟ้องแล้วไม่ทำให้วัตถุแห่งคดีเดิมเปลี่ยนแปลงไปก็ไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ปัจจุบันขึ้นมาสู่ศาลสูงก็เพราะเป็นตัวอย่างที่มีปัญหาได้เคียงกันว่าสมควร

⁵⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1746/2535

⁵⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 801/2511

หรือไม่สมควรที่ศาลจะอนุญาตให้โจทก์แก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง เพราะกฎหมายไทยยังไม่มีหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้

จากคำพิพากษาศาลฎีกาทำให้เห็นว่า การขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องนั้น แม้จะมีเหตุอันควรให้แก้ไขได้ แต่ก็ยังอยู่ในดุลพินิจของศาลว่า ศาลจะอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้หรือไม่ยังเป็นข้อถกเถียงกันและมีปัญหาในการใช้ดุลพินิจของศาล จึงควรมีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดโดยนำเอาหลักเกณฑ์ในเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้ ซึ่งหากนำหลักวัตถุแห่งคดีอาญามาใช้ ศาลก็มีอำนาจพิจารณาข้อหาทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัสตามมาตรา 297 ได้เพราะการขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องดังกล่าวไม่ทำให้วัตถุในคดีเดิมเปลี่ยนไป ศาลก็ควรอนุญาตให้มีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องได้ และเมื่อนำเอาหลักเกณฑ์ในเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้ก็จะไม่มีปัญหาเรื่องจำเลยหลงต่อสู้ในข้อที่ขอให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้อง เพราะจำเลยไม่อาจอ้างได้ว่าจำเลยหลงต่อสู้ในข้อที่แก้ไขนี้

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาอีก 2 เรื่องที่มีการขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุที่ศาลมีคำสั่งต่างกัน เป็นต้นว่า การขอแก้สถานที่เกิดเหตุนั้นเป็นการแก้รายละเอียดในฟ้อง แม้โจทก์จะสืบพยานไปได้ 1 ปากแล้ว ศาลก็อนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องได้⁵⁸ แต่มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาอีกเรื่องที่โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุเช่นเดียวกัน กล่าวคือ โจทก์ฟ้องไม่ระบุที่เกิดเหตุ ศาลประทับฟ้องและถามคำให้การจำเลย นัดสืบพยาน โจทก์แล้วเลยเวลาที่ส่งให้โจทก์แก้ฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 โจทก์มีอำนาจขอแก้ฟ้องตามมาตรา 163 แต่โจทก์มิได้ขอแก้อ้างว่าพลั้งเผลอ ศาลยกฟ้อง⁵⁹

จากคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสองเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุเหมือนกัน แต่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องต่างกัน ซึ่งตามหลักกฎหมายเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องนั้น การขอแก้ไขสถานที่เกิดเหตุถือว่าการขอแก้ไขรายละเอียดในฟ้องไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด ศาลจึงควรอนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้ แต่คำพิพากษาศาลฎีกา⁶⁰อีกเรื่องนั้นศาลไม่อนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุเพราะเหตุว่าโจทก์มิได้อ้างเหตุว่าพลั้งเผลอในการขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องนั้น ศาลจึงยกฟ้อง จะเห็นว่าแม้จะเข้าหลักเกณฑ์การแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง แต่ก็ยังเป็นดุลพินิจของศาลที่จะไม่อนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้ ทำให้เห็นปัญหาได้ชัดเจนว่าการขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง แม้จะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดในฟ้องหรือมีเหตุอันสมควรก็ตาม ศาลก็อาจไม่อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้ ซึ่งยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เพราะยังเป็นดุลพินิจของศาลอยู่ดี

⁵⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1270/2479

⁵⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1526/2522

⁶⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1526/2522

วิธีการแก้ปัญหาคือ การนำเอาหลักกฎหมายเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้จะทำให้รู้ว่าขอบเขตการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลกว้างแคบเพียงใด และการแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดในฟ้องนั้นจะไม่ไปเปลี่ยนแปลงวัตถุแห่งคดีเดิมที่ปรากฏในคำฟ้อง การขอแก้ไขเพิ่มเติมสถานที่เกิดเหตุจึงเป็นวัตถุแห่งคดีที่ศาลต้องพิจารณาพิพากษาในคดีรวมไปในคราวเดียวกัน

ผลจากการขาดขอบเขตและหลักการเกี่ยวกับการแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องที่ชัดเจนและเหมาะสม จึงทำให้การแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น ต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ด้วยเหตุดังกล่าวเรื่องที่มีข้อเท็จจริงที่คล้ายกันกับ ได้รับการวินิจฉัยที่แตกต่างกันออกไป หลักกฎหมายในเรื่องวัตถุแห่งคดีจึงเป็นทางออกในการแก้ปัญหาดังกล่าว การนำเอาหลักเกณฑ์ในเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้ในการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้อง ทำให้ช่วยให้การตีความตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 164 ว่าด้วยเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง ได้อย่างถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย สิ่งใดที่เมื่อเพิ่มเติมลงไป คำฟ้องแล้ว จะไม่ทำให้วัตถุแห่งคดีนั้นเปลี่ยนแปลงไปเป็นวัตถุแห่งคดีอื่น มาตรา 164 ก็ให้เพิ่มเติมเข้าไปในคำฟ้องได้ และการทำเช่นนั้นก็จะไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานุญาตให้เพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดลงในฟ้องได้ เพราะโดยปกติแล้ว การแก้ไขเฉพาะฐานความผิดหรือรายละเอียดจะไม่ไปเปลี่ยนแปลงวัตถุแห่งคดีเดิมที่ปรากฏในคำฟ้อง หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่า แม้จะมีการแก้ไขฐานความผิดหรือรายละเอียด วัตถุแห่งคดีก็ยังคงเป็นวัตถุแห่งคดีเดิมอยู่นั่นเอง⁶¹

วัตถุแห่งคดีช่วยให้เราตีความมาตรา 164 ว่าด้วยเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง ได้อย่างถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอีกด้วย สิ่งใดที่เมื่อเพิ่มเติมลงไป คำฟ้องแล้ว จะไม่ทำให้วัตถุแห่งคดีในคดีนั้นเปลี่ยนแปลงไปเป็นวัตถุแห่งคดีอื่น มาตรา 164 ก็ให้เพิ่มเติมเข้าไปในคำฟ้องได้ และการทำเช่นนั้นก็จะไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดีแต่อย่างใดกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานุญาตให้เพิ่มเติมความผิดหรือและรายละเอียดลงไปในฟ้องได้ก็เพราะโดยปกติแล้วการแก้ไขเฉพาะฐานความผิดหรือรายละเอียดจะไม่ไปเปลี่ยนแปลงวัตถุแห่งคดีเดิมที่ปรากฏในคำฟ้อง หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่า แม้จะมีการแก้ไขฐานความผิดหรือรายละเอียดแห่งวัตถุแห่งคดีก็ยังคงเป็นวัตถุแห่งคดี

ปัญหาเช่นที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 801/2511 การศึกษาเรื่องหน้าที่ 2 ประการของคำฟ้อง หน้าที่ในการกำหนดขอบเขตและหน้าที่ในการให้ข้อมูล ก็จะช่วยให้ความเข้าใจในเรื่องความสมบูรณ์ของคำฟ้องชัดเจนและถูกต้องยิ่งขึ้น มาตรา 158 (1)-(4) และ (6)-(7) มีขึ้นเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้ถูกกล่าวหาและแก่องค์กรในคดีอาญา ส่วนมาตรา 158 (5) มีขึ้นเพื่อกำหนดขอบเขตของวัตถุแห่งคดีในคดีนั้นๆ หากคำฟ้องขาดส่วนที่เป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้ถูกกล่าวหาและแก่องค์กรใน

⁶¹ กรรณิรมย์ โคมลารชุน. *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 1, น. 10.

คดีอาญาคำฟ้องนั้นยังเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายและศาลสามารถสั่งให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมส่วนที่ขาดหายไปได้ แต่หากคำฟ้องใดขาดข้อมูลที่ระบุขอบเขตของวัตถุแห่งคดี คำฟ้องนั้นไม่สามารถแก้ไขได้ เป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะขาดเจตนาให้อำนาจดำเนินคดีศาลต้องสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ⁶²

---

⁶² เพิ่งอ้าง, น. 19.

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาของการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง และบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่อง วัตถุแห่งคดี เพื่อให้หลักกฎหมายดังกล่าวเป็นแนวทางในการแก้ปัญหากฎหมายในเรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องให้มีความชัดเจนมากขึ้นนั้น สามารถสรุปและให้ข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

6.1 บทสรุป

การดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยคำฟ้องเปรียบเสมือนกฎเกณฑ์ในเรื่องขอบเขตของการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ซึ่งการบรรยายฟ้องตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 158(5) นั้นถือเป็นหน้าที่ของคำฟ้องในการกำหนดขอบเขตของวัตถุแห่งคดี ส่วนอนุมาตราอื่น ๆ ถือเป็นหน้าที่ของคำฟ้องในการให้ข้อมูลทั้งสิ้น จึงมีผลสืบเนื่องต่อไปถึงเรื่องของการแก้ไขคำฟ้อง

การขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องในปัจจุบันนั้นแม้จะเข้าตามบทบัญญัติ ของ ป.วิ.อาญา มาตรา 163 และมาตรา 164 โดยเป็นการขอแก้ไขในส่วนจากรูปแบบคำฟ้องในเรื่องเล็กน้อยๆ หรือมีเหตุอันควรให้แก้ไขได้ก็ตาม แต่ก็ยังอยู่ในดุลพินิจของศาลว่าศาลจะอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง จึงยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน กรณีดังกล่าวทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น

การนำเอาหลักกฎหมายในเรื่องวัตถุแห่งคดีมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง จะทำให้ทราบว่าขอบเขตการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลกว้างแคบเพียงใด และทำให้ทราบว่า หากเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในส่วนที่เป็นฐานความผิดหรือรายละเอียด เช่น การขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ เมื่อเพิ่มเติมเข้าไปในคำฟ้องแล้วไม่เป็นการทำให้วัตถุแห่งคดีเดิมที่ปรากฏในคำฟ้องเปลี่ยนแปลงไป ศาลก็จะพิจารณาพิพากษาไปในคราวเดียวกันได้ เพราะไม่เกินขอบเขตการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล และจะไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด การนำหลักกฎหมายในเรื่องของวัตถุแห่งคดีมาใช้จึงช่วยแก้ปัญหาของการใช้ดุลพินิจของศาลในการอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องด้วย ซึ่งก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาในการใช้ดุลพินิจของศาลในการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องดังกล่าว นำมาสู่ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

6.2.1 ควรมีการศึกษาในเรื่องวัตถุแห่งคดีเพราะจะทำให้ทราบว่าขอบเขตการพิจารณาพิพากษาคดีมีเพียงใด เพื่อนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้อย่างถูกต้อง

6.2.2 การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีอาญา ควรมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อจะได้ไม่เกิด ปัญหาในเรื่องของการใช้ดุลพินิจของศาล หากคำฟ้องขาดส่วนที่เป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้ถูกกล่าวหาและ แก่องค์กรในคดีอาญาคำฟ้องนั้นยังเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายและศาลสามารถสั่งให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมส่วนที่ขาดหายไปได้ แต่หากคำฟ้องใดขาดข้อมูลที่ระบุขอบเขตของวัตถุแห่งคดี คำฟ้องนั้นไม่สามารถแก้ไขได้ เป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติม ฟ้องหาได้ไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรรกริรมย์ โกมลารชุน. “ความสัมพันธ์เชิงตรรกะของการกระทำคามผิดหลายฐานอันเกิดจากกรรมเดียว.” วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีที่ 34, ฉบับที่ 2. (กันยายน 2559).
- กรรกริรมย์ โกมลารชุน. “วัตถุแห่งคดีในคดีอาญาคืออะไร.” วารสารกระบวนการยุติธรรม, ปีที่ 7, เล่มที่ 2. น. 8. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2557).
- กรรกริรมย์ โกมลารชุน. “ว่าด้วยการกระทำคามผิดหลายบทหลายกระทง ตามความเห็นของศาลฎีกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลัก เจตนาเดียว.” วารสารนิติศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิตยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ปีที่ 1, ฉบับที่ 4. (มีนาคม-พฤษภาคม 2556).
- กฤษฎา บุญขสมิต. “กระบวนการฟ้องคดีในกฎหมายตราสามดวง: พระอัยการลักษณะรับฟ้อง.” บทบัญญัติ, เล่มที่ 63, ตอน 4. (ธันวาคม, 2550).
- โกเมน ภัทกริรมย์. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา: วิธีพิจารณาชั้นศาล (พิมพ์ครั้งที่ 2). (กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์, 2527).
- เข้มชัย ชุตินวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2527).
- คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 9). (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2561).
- คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 10). (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555).
- คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 8). (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556).
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา ฉัตรไพฑูริย์. “ระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญา: ข้อเสนอสำหรับการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย.” วารสารอัยการนิเทศ, (2541).
- โชติ เสวตรุนทร์ “การแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องและคำให้การ” อัยการนิเทศ, เล่ม 21, ฉบับที่ 4. (2502).
- ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 5). (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556).
- ณัฐวิทย์ ศรีเจริญ. “การตรวจฟ้องคดีอาญา.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552).

- ธานีศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2558).
- ทวี เจริญพิทักษ์. คำอธิบายโดยพิสดารและระเบียบปฏิบัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (กรุงเทพมหานคร: อักษรสารพิมพ์, 2497).
- น้ำแท้ มีบุญส้าง. “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย.” จตุรนิติ. (พฤศจิกายน-ธันวาคม, 2552).
- น้ำแท้ มีบุญสร้าง. “หลักการพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.” วารสารธรรมศาสตร์, ฉบับที่ 3, ปีที่ 33, (2557).
- บัญญัติ สุชีวะ. “การฟ้องคดีอาญาในศาลอังกฤษ.” สืบค้นเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2560, จาก www.lawonline.co.th
- พีระศักดิ์ ศรีสุพล. การชะลอการฟ้อง (งานวิจัย). (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2542).
- พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น. “ข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาของไทย.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528).
- ภาสกร ญาณสุธี. คำฟ้องเคลือบคลุมและคำให้การเคลือบคลุม. (กรุงเทพฯ: พิมพ์เผยแพร่เฉพาะวงงานรัฐสภา, 2550).
- สหรัฐ กิติ ศุภการ. หลักและคำพิพากษา: กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ สรรเสริญ, 2559).
- สัญญา ชรรณศักดิ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 ถึงภาค 3 (พิมพ์ครั้งที่ 6). (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2530).
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับอ้างอิง) (พิมพ์ครั้งที่ 14). (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556).
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. “ขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน.” คุลพาห. (มกราคม-เมษายน, 2551).
- สุธิชา ม่วงผล. “ศาลชั้นต้นกับการตรวจสอบความจริงในคดีอาญา.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552).
- สุพร อิศรเสนา. ตำราว่าความ. (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2553).
- สมศักดิ์ ประกอบแสงสวย. “การดำเนินคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงานเป็นกระบวนการเดียวกัน.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537).
- อุทุมพร จุณิพิฐวงษ์. “คำฟ้องคดีอาญา ศึกษาบทบาทศาลในชั้นประทับรับฟ้อง.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556).

ภาษาต่างประเทศ

Davidson, Individuation of Events in: Essays on Action and Events. 2nd ed. Clarendon Press 2001.

H.A. Palmer & Henry Palmer . Haris's Criminal Law (12th ed.).

(London: Sweet & Maxwell Limited, 1960).

John H Langbein, American case book series: Comparative Criminal Procedure : Germany.

(St Paul Minn: West Publishing & Co Ltd., 1977).

Joshua Dressler. Alan c. Michaels, Understanding Criminal Procedure. 4th ed, (2006).

Joshua Dressler (ed.) Encyclopedia of Crime and Justice. 2nd ed.

(New York: Mocmillan Reference USA, 2002).

Kindhäuser. Strafprozessrecht. 2 th ed., (Minchen : Nomos, 2010).

Micah Schwartzbach, Attorney, What Are Criminal Indictments?, Criminal Law,

สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2560, จาก

<https://www.lawyers.com/legal-info/criminal/criminal-law-basics/what-are-criminal-indictments.html>,

Rollin M Perkins. Criminal Law and Procedure (case and materail). 2nd ed.

(Brooklyn : The Foundation Predd Inc, 1959).

Ronald A Anderson. Wharton's Criminal law and Procedure. Vol 4.

(New York: The Lawers Co-operative Publishing Company, 1957).

Roxin/ Schünemann, Strafverfahrensrecht. 27th ed. (Minchen: C.H.Beck, 2012).

Rule 7. The Indictment and the Information, Federal Rules of Criminal Procedure > TITLE III.

THE GRAND JURY, THE INDICTMENT, AND THE INFORMATION.

สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2560, จาก https://www.law.cornell.edu/rules/frcrmp/rule_7

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

สุวนี วงศรีเทพ

พ.ศ. 2547 นิติศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ทนายความ

บริษัทเอกภาพลอว์ จำกัด

